СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CX П'ЯТНИЦЯ, 14 БЕРЕЗНЯ 2003 РОКУ ЧИСЛО 11 VOL. CX FRIDAY, MARCH 14, 2003 No. 11

Антипрезидентські протести в Україні



Провідники опозиції, зліва: Петро Симоненко (КПУ), Олександер Мороз (СПУ), Юлія Тимошенко (БЮТ), Юрій Костенко (УНР) і Віктор Ющенко („Наша Україна") біля пам'ятника Т. Шевченкові під час віча 9 березня.

Фото УНІАН

КИЇВ. – Продовжуючи традицію, котра почалася два роки тому під гаслом „Повстань, Україно", політичні і громадські організації, що стоять в опозиції до Президента України Леоніда Кучми і його владних структур, провели демонстрації 9 березня у понад 100 містах України.

Згідно з офіційними даними, близько 30 тисяч людей взяли участь в антипрезидентських протестах у Києві 9 березня. Опозиція твердить про 50 тисяч учасників. Промовляючи на об'єднаному вічі опозиції біля пам'ятника Шевченкові у Києві провідники опозиції закликали до об'єднання опозиційних сил. Юлія Тимошенко, а потім Віктор Ющенко заявили, що єдиною можливістю перемоги на президентських виборах 2004 року буде висунення спільного кандидата від опозиції. Провідник комуністів Петро Симоненко також закликав опозицію до об'єднання. Провідник соціялістів Олександер Мороз закликав „покласти край політичним переслідуванням в Україні". Зранку 9 березня об'єднана колона опозиції, попереду якої було розгорнуто величезний державний прапор, пройшли вулицею Хрещатик до пам'ятника Шевченкові. В колоні також були прапори Молодого Руху, Української Народної Партії, партії „Реформи і Порядок", УНА-УНСО, Конгресу Українських Націоналістів. Після об'єднаного віча, близько 10 тисяч у-

(Закінчення на стор. 3)

Світовий конфлікт довкола Іраку не розв'язано

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Міжнародна ситуація, зумовлена вимогою США, щоб Садам Гусейн, уникаючи збройних дій з боку Америки, негайно роззброївся, залишається напруженою. Президент США Джордж Буш 6 березня у вечірній прес-конференції, переданій по цілому світі, ще раз підкреслив намір Америки невтралізувати режим С. Гусейна. Дж. Буш різко висловив невдоволення спробою іракського провідника загальмувати й розтягнути на якомога довший час процес роззброєння і запропонував 17 березня як дату, до котрої Рада безпеки ООН має прийняти остаточне рішення щодо С. Гусейна. Дж. Буш заявив, що С. Гусейн практично ставить виклик не перед Америкою, але перед Радою безпеки ООН, ігноруючи її 17 резолюцій щодо Іраку, залишаючи ці важливі документи без ніяких наслідків. Америка, зауважив Президент, не сприймає цього стану.

7 березня головний інспектор від ООН Ганс Блікс знову звітував перед Радою безпеки про стан інспектування в Іраку. Хоча співпраця з боку С. Гусейна є дещо краща, вона, сказав Г.Блікс, далеко не повна, але також додав, що майже половина заборонених ракет в Іраку вже

(Закінчення на стор. 4)

250 тисяч долярів для української науки



Президент Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч" Богдан Кекіш (третій зліва) вручає чек Маркові фон Гаґену з Колумбійського університету (четвертий зліва).

НЬЮ-ЙОРК. – Федеральна кредитова кооператива „Самопоміч" у Нью-Йорку пожертвувала чверть мільйона долярів на „Колюмбійський проєкт" Фонду катедр українознавства. Це закладає наріжний камінь у створення постійного українського фонду у Колюмбійському університеті, що має становити один мільйон долярів капіталу. Щорічні відсотки (дохід) з цієї суми будуть забезпечувати діяльність нового Центру українських студій у Колюмбійському університеті. Йдеться про постійне навчання в основних галузях українознавства, передусім історії України. Княжий дар ньюйоркської „Самопомічі" є найбільшим датком, що його Фонд катедр украї-

(Закінчення на стор. 11)

Померла Слава Стецько



Св. п. Слава Стецько

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – У середу, 12 березня, на 83-му році життя померла народний депутат України і голова Конґресу українських націоналістів Слава Стецько, дружина св. п. Ярослава Стецька, колишнього голови революційного ОУН(б) і президента Антибольшевицького бльоку народів.

Померла С. Стецько у Мюнхені, де перебувала на лікуванні у зв'язку з серцевою хворобою. Як повідомив радіо „Свобода" голова проводу Організації українських націоналістів Андрій Гайдамаха, похорон відомої громадської діячки, ймовірно, відбудеться у Києві.

Слава Стецько – довголітній член ОУН(б), співорганізатор Червоного Хреста УПА, жіночої мережі і юнацтва ОУН. Керівник пресового бюра Антибольшевицького бльоку народів, редактор квартальника „Юкреніен Ревю", співорганізатор Европейської ради за свободу (ЕРС). Разом зі своїм чоловіком впродовж багатьох років була активним членом політичного і громадського життя української діяспори. Після смерти чоловіка стала Президентом Антибольшевицького бльоку народів. З початку 1990-их років, після вимушеної іміґрації в Німеччині, повернулася в Україну. У 1993 році С. Стецько була визнана почесним громадянином Львова. До Верховної Ради 4-го скликання Слава

(Закінчення на стор. 4)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Затверджено Державний Гимн України

КИЇВ. – Верховна Рада 6 березня затвердила як Державний Гимн України національний гимн України на музику Михайла Вербицького, зі словами першого куплету та приспіву пісні Павла Чубинського „Ще не вмерла України ні слава, ні воля". „За" проголосували 334 із 433 народних депутатів, зареєстрованих у залі. Законопроєкт, внесений комуністами (його підтримали лише 62 народних депутати), пропонував затвердити в якості державного гимну України гимн колишньої Української РСР з новими словами. Хоча Верховна Рада раніше прийняла держав-ну символіку, але гимн було відкла-дено.

Швайцарська експертиза остаточно підтвердила, що „таращанське" тіло належить Г. Ґонґадзе

КИЇВ. – Згідно з результатами швайцарської експертизи, „таращанське тіло" належить українському журналістові Георгієві Ґонґадзе, повідомив журналістам 11 березня заступник Генерального прокурора України Віктор Шокін. За його словами, такі результати експертизи були відомі й раніше, однак за домовленістю з генеральним секретарем міжнародної організації „Репортери без кордонів" Робертом Менаром офіційно їх було вирішено оголосити 11 березня. Р. Менар є офіційним представником Лесі і Мирослави Ґонґадзе в карній справі за фактом убивства Г. Ґонґадзе. В. Шокін повідомив, що експертизу проводив „Університетський інститут судової медицини" (Швайцарія), за участю представника Генеральної прокуратури України і українського експерта, а також представника „Репортерів без кордонів" Жана Ріволе. Відповідаючи на запитання журналістів, навіщо була потрібна ця експертиза, якщо раніше вже було проведено ряд експертиз, які підтвердили, що „таращанське тіло" належить Г. Ґонґадзе, заступник генпрокурора зазначив, що вона проводилася на прохання матері журналіста. На його думку, це пов'язано з тим, що у попередньої слідчої групи при Генеральному прокуророві Михайлові Потебеньковi „не склалися взаємини" з Л. Ґонґадзе. Та слідча група втратила довіру Лесі Ґонґадзе", і це ставлення вона перенесла на нову слідчу групу, сказав він. Мати Г. Ґонґадзе, Леся Ґонґадзе не сумнівається в тому, що знайдене під Таращею тіло належить її синові, і готова його поховати, заявила вона.

Візита міністра закордонних справ України до Німеччини

БЕРЛІН. – Міністер закордонних справ України Анатолій Зленко перебував 10-11 березня з візитою у Німеччині. На порядку денному його переговорів з німецькими урядовцями – ґазотранспортний консорціюм і майбутній статус України після розширення Евросоюзу. Відколи у червні 2001 року провідники України, Росії та Німеччини підписали угоду про створення консорціюму, німецька сторона жодного разу не брала участи в обговоренні питань проєкту на рівні високопосадових осіб. Члени німецької групи – державний секретар міністерства економіки Аксель Ґерлах і голова правління акціонерного товариства „Рурґаз" Бурґгард Векам – досі не зустрічалися з українськими і російськими колеґами. Під час зустрічі з міністром закордонних справ Німеччини Йошкою Фішером А. Зленко запропонував найближчим часом провести в Україні засідання тристоронньої робочої групи та обговорити „всі питання, пов'язані з функціонуванням консорціюму". Проте позиції міністрів щодо перспектив України відносно Европейського Союзу виявились розбіжними. За словами А. Зленка, концепція „ширшої Европи" не відповідає прагненням України, оскільки суперечить перспективам її членства в Евросоюзі. Таким чином міністер України висловив незадоволення пропонованим статусом „сусіда ЕС".

З Іраку евакуйовано останню групу громадян України

КИЇВ. – З Іраку літаками російського Міністерства надзвичайних ситуацій 10 березня евакуйовано останню групу громадян України – з числа тих, хто перебував на консульському обліку. Тепер в Іраку залишається і продовжує виконувати свої функції Тимчасовий повірений України у справах Іраку Валентин Новіков. Евакуацію українських громадян було розпочато наприкінці лютого. За даними Міністерства закордонних справ, на той час в Іраку перебував 231 громадянин України.

О. Єльяшкевич подав у США позов до суду на Леоніда Кучму

ЛЬВІВ. – Колишній депутат Верховної Ради України Олександер Єльяшкевич подав у США позов до суду на Президента України Леоніда Кучму, повідомив 10 березня член парляментської фракції „Наша Україна" Тарас Чорновіл. В основу справи повинні лягти так звані „плівки Мельниченка" – таємні записи колишнього президентського охоронця, що зараз мешкає в США. Один з фраґментів записів нібито доводить причетність Л. Кучми до нападу на депутата О. Єльяшевича, що стався в Києві взимку 2000 року. Тепер депутат мешкає у США з офіційним статусом втікача. Він звертається до американського суду, щоб звинуватити Л. Кучму в замаху на його життя. І плівки, і подальший перехід подій, і всі експертизи підтверджують абсолютну автентичність цього звинувачення.

Взаємини між ЕБРР та Україною – на перехресті

КИЇВ. –У Києві завершила працю делеґація Европейського банку реконструкції та розвитку, в складі якої були координатор банку в країнах Південної та Східної Европи Олів'є Декамп і головний економіст банку Вілем Бойтер. Під час триденної візити представники ЕБРР мали зустрічі майже з повним складом Кабінету міністрів. О. Декамп пояснив таку активність банку тим, що взаємини між ЕБРР та Україною перебувають на певному роздоріжжі: „Справа у тому, що діяльність Европейського банку в Україні опинилася на певному перехресті. Можливо, це є сиґналом, що і сама Україна, і її реформи також перебувають на роздоріжжі", – сказав О. Декамп. „Більша частина наших проєктів – 60 відсотків – стосувалася приватного сектора, і тут у нас немає жодних претензій. Але з іншого боку, не є секретом, що за 12 років нашої співпраці з Україною ми були змушені скасувати низку проєктів на загальну суму 300 мільйонів евро. Всі вони були у громадському та державному секторах. Отже, метою візити було з'ясувати, чи буде український уряд і надалі працювати з цими проєктами з тим самим рівнем прозорости та фінансової дисципліни". За роки співпраці Европейський банк запропонував Україні кредитів на 1 мільярд 300 мільйонів евро, з яких 1 мільярд вже виділено. Цього року кредити банку Україні можуть становити від 200 до 350 мільйонів евро.

Львівська музична академія святкуватиме 150-річчя

ЛЬВІВ. – Восени цього року Львівська державна музична академія ім. Миколи Лисенка святкуватиме своє 150-річчя. Про це повідомив ректор ЛДМА Ігор Пилатюк 6 березня. За його словами, святкування ювілею вже розпочалося – ґастролями Львівської камерної оркестри в Києві. Продовженням святкування стане наукова конференція, присвячена академії, видання книжки про неї та вистава однієї з перших українських опер, „Купала". Крім того, додав ректор навчального закладу, наприкінці березня розпочнеться низка всеукраїнських конкурсів музикантів (скрипалів, віольончелістів, піяністів та інших), переможці яких будуть відзначені „дуже цінними нагородами".

Чи поїде український батальйон до Кувейту?

КИЇВ. – До Верховної Ради України покищо не надходило подання Президента Леоніда Кучми про відсилання батальйону радіяційного, хемічного і бактеріологічного захисту до Кувейту, повідомив 11 березня голова Комітету з питань національної безпеки і оборони Георгій Крючков. Тиждень тому Л. Кучма обіцяв послові США в Україні К. Паскуалеві, що Україна пришле такий батальйон. Г. Крючков нагадав, що комітет, крім цього документу, на розгляд також повинен отримати і договір з країною, до якої плянується послати батальйон. „Без цього комітет розглядати подання не буде", – відзначив він. Державний секретар Міністерства оборони України Олександер Олійник офіційно підтвердив, що Кувейт 6 березня звернувся до України з проханням прислати до цієї країни український батальйон РХБ-захисту. 6 березня Президент України Л. Кучма підписав указ, яким ввів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 лютого 2003 року „Про направлення батальйону радіяційного, хемічного і біологічного захисту Збройних сил України, у разі звернення країн (або однієї з держав) реґіону Перської затоки і Близького Сходу для надання допомоги в захисті цивільного населення держав реґіону від наслідків можливого застосування засобів масового ураження". Батальйон тепер дислокується в Самборі і укомплектований технікою і особовим складом. Загальна кількість батальйону – 531 військовослужбовець-контрактник. На озброєнні батальйону – 165 одиниць техніки. За словами О. Олійника, питання про те, хто фінансуватиме приїзд батальйону, досі не вирішено, але це плянують зробити до того, як відповідний законопроєкт буде подано на затвердження до Верховної Ради. Перед тим стало відомо, що український уряд отримав вказівку Президента опрацювати деталі розташування в реґіоні Перської затоки українського батальйону хемічного захисту.

Відзначатиметься 275-річчя гетьмана Кирила Розумовського

КИЇВ. – Президент України Леонід Кучма підписав розпорядження „Про вшанування пам'яті гетьмана України Кирила Розумовського". Як повідомили 7 березня в управлінні прес-служби Президента України, цей документ підписано з метою вшанування пам'яті гетьмана Кирила Розумовського та враховуючи відзначення у 2003 році 275-річчя від дня його народження та 200-річчя від дня смерти.

Україна – Росія: єдина валюта?

КИЇВ. – Прем'єр-міністер України Віктор Янукович від 3 по 7 березня перебував з робочою візитою у Москві. По двосторонній зустрічі з російським прем'єром Михаїлом Касьяновим відбулося чергове, 8-ме засідання змішаної українсько-російської комісії зі співпраці підписання низки угод. Під час відкриття засідання В. Янукович заявив, що теперішні українсько-російські переговори мають бути „більш принциповими та конкретними". До цього, за якого словами, спонукають умови, які виникли після спільної заяви президентів України, Росії, Казахстану та Білорусі про створення єдиного економічного простору. М. Касьянов запевнив, що Україна та Росія мають намір нарощувати зусилля для створення в найближчому майбутньому єдиного економічного простору. За його словами, пляни інтеґрації України та Росії не повинні обмежуватися лише створенням зони вільної торгівлі – за цим етапом обов'язково має йти запровадження єдиних тарифів та валюти.

Президент України відвідав Словаччину

КИЇВ. – 7-10 березня Президент України Леонід Кучма перебував з робочою візитою у Словацькій Республіці на запрошення президента Словаччини Рудольфа Шустера. Особливу увагу було приділено шляхам поглиблення співпраці між Україною та Словаччиною в умовах розширення Европейського союзу. Евроінтеґраційна тема визначала і ту частину переговорів, в якій йшлося про взаємодію України з країнами Вишеградської четвірки: Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Чехією. Лібералізація візового режиму між Словаччиною і Україною буде подібною до лібералізації візового режиму між Україною і Польщею, тобто ідеться про безплатні візи до Словаччини для громадян України і відсутність візового режиму України для громадян Словаччини.

За повідомленнями інформаційних агенств

УПЦ МП пробувала захопити будинок Фундації „Україна-США“

Благовоління київської влади до Української Православної Церкви Московського патріярхату, про яке не один раз писалося у пресі, підтверджується свіжими фактами. На жаль, тепер вони зачепили не просто українські інтереси, але навіть один з їхніх міжнародних аспектів.

Річ у тому, що в Києві вже десять років діє представництво Фундації „Україна – США“, головна канцелярія якої знаходиться у Вашінґтоні. Будинок, в якому розміщується представництво, а також Інститут демократії імені Пилипа Орлика, належить Комітетові Державного майна, тобто його власником є уряд України. Відповідально ставлячись до приміщення, Фундація не просто винаймає його, але постійно дбає про його стан і вигляд. Коштами Фундації було зроблено ґрунтовний ремонт будинку.

Це не є конфлікт між сторонами, а є самочинство і насильство з боку монахів Московського патріярхату

Й ось після майже десяти літ спокійної праці винайнятий Фундацією „Україна – США“ будинок уряд передав під нагляд корпорації „Украґропромбуд“ (Українське аґро-промислове будівництво), а та, у свою черґу, віддала цілу споруду під опіку Свято-Введенського монастиря Української Православної Церкви Московського патріярхату. Згідно з контрактом між Фундацією і урядом України, зміна не те що менеджера, але навіть власника будинку не мала б жодним способом загрожувати інтересам Фундації. Чинність цього контракту Комітет Державного майна підтверджував уже двічі, останній раз – у січні цього року.

Тим часом нові „опікуни“, монахи Свято–Введенського монастиря, були щодо цього іншої думки. В середу, 5 березня, вони силою увірвалися у будинок і встановили контролю над входом до нього. Міліціонери, котрі прибули на виклик працівників Фундації, пояснили, що монахи не мають права виселяти Фундацію з цього будинку, і тому не допустили їх на другий поверх будинку, до кімнат Фундації.

Далі події розвивалися у цілком характеристичному для московських батюшок дусі: в неділю, 9 березня, до будинку прибули вже декілька десятків здорованів у черничих рясах і зчинили бійку з міліціонерами, маючи намір викинути на вулицю майно Фундації та Інституту імені Пилипа Орлика. У відповідь, на місце бійки приїхала більша група міліціонерів, які відтіснили бешкетників і позачиняли на міцні замки всі двері Фундації на другому поверсі.

У вівторок, 11 березня, віцепрезидент Фундації „Україна – США“ Маркіян Білинський мав зустріч з керівниками Київського управління міліції. Було прийняте рішення закрити будинок, аж поки суд не розв'яже цього „конфлікту між сторонами“.

Насправді це не є конфлікт між сторонами, а є самочинство і насильство з боку монахів Московського патріярхату, який заражений бацилою нетерпимости і ворожости до всього українського використовує будь-яку нагоду для дестабілізування політичної ситуації в Києві і цілій Україні.

От і цей випадок дає підстави вважати, що УПЦ МП не проти використати нею самою спричинений конфлікт в політичних цілях. Про це зокрема свідчить відбиток російськомовної газетної статті, яка має „відповідний“ заголовок – „США продовжують 'тиху' війну проти України“ – і яку нападники-монахи наклеїли на офіційну настінну вивіску Фундації „Україна – США“.

П. Ч.

Пропозиції Президента України щодо конституційних змін

ПАРСИПАНІ, Н.Дж.. – Президент України Л. Кучма подав до Верховної Ради законопроєкт про зміни в Конституції, які були вперше висловлені в телевізійному зверненні до народу, виголошеному 5 березня. Л. Кучма оголосив про намір внести до Верховної Ради законопроєкти, які позбавлять президента частини повноважень. Проте деякі українські політики і аналітики вважають, що насправді йдеться про посилення повноважень президента чи, принаймні, про збереження їх в іншому вигляді.

У законопроєкті передбачено зменшення числа депутатів ВР, яка має стати двопалатною. Верхню палату ВР запропоновано назвати Палатою реґіонів. До неї пропонується обирати по троє представників від кожної з 27 адміністративно-територіяльних одиниць (24 області, Кримська автономія, Київ і Севастополь). Проте в законопроєкті не визначено, в який спосіб обиратимуться члени Палати реґіонів. Президент пропонує зменшити до 300 чисельність депутатів нижньої палати ВР – Державних зборів, які обиратимуться на пропорційній основі. Аналітики зауважують, що перелік повноважень Палати реґіонів набагато ширший за перелік повноважень Державних зборів. Згідно з пропозиціями Л. Кучми, ВР повинна зформувати більшість і визначити кандидата в прем'єри. Після цього кандидатуру прем'єра на затвердження ВР вносить президент. Президент призначає знову всіх і вся. Тільки тоді він призначав сам особисто, а тепер він призначає одних особисто, а інших – за поданням прем'єра. Президент хоче залишити за собою право призначати лише чотирьох міністрів – оборони, внутрішніх справ, надзвичайних ситуацій і закордонних справ. Згідно з пропозиціями Л. Кучми, решту кандидатур до складу Кабінету Міністрів подає до ВР прем'єр-міністер.

Провідник найчисленнішої парляментської фракції „Наша Україна“ Віктор Ющенко заявив, що не вірить у щирість президентських ініціятив і вбачає у них спробу зберегти позиції основних політичних гравців. В. Ющенко також відкинув ідею двопалатної Верховної Ради, сказавши, що Україна не є ні монархією, ні федеративною державою.

Ці положення президентського законопроєкту піддав критиці також колишній голова Верховної Ради Іван Плющ.

Аналітики вважають, що Л. Кучма не випадково сприлюднив ініціятиви перед призначеними на 9 березня протестами. На їхню думку, Президентська адміністрація вдається до спроб перехопити ініціятиву в опозиції, яка, поміж гасел під час протестних акцій, як ключову називає саме політичну і конституційну реформи.

Для того, щоб виголошені в президентському зверненні ініціятиви стали законом, потрібно принаймні півроку – зміни до Конституції приймають на двох сесіях Верховної Ради. Провідник фракції СДПУ(о) Леонід Кравчук сказав 6 березня, що нині „майже немає“ можливости затвердити конституційною більшістю у ВР будь-які зміни до Конституції.

Президент запропонував громадянам протягом двох місяців обговорювати його ініціятиви, після чого розглянути у парляменті.

Ініціятиви Л. Кучми щодо політичної реформи є першою ознакою того, що влада не вірить у можливість власної перемоги на виборах, заявив керівник служби голови політичного бльоку „Наша Україна“, народний депутат України Олег Рибачук 10 березня на прес-конференції у Рівному. Він зазначив, що влада, яка вже повністю себе дискредитувала, робить усе, щоб розподілити цю владу між собою, нічого не міняючи. О. Рибачук також зазначив: „Наша Україна“ свідома того, що російська карта буде активно розіґруватись на президентських виборах. На 29 березня призначено з'їзд депутатів цього бльоку.

Л.Х.

Антипрезидентські...

(Закінчення зі стор. 1)

часників провели пікетування приміщення Апеляційного суду та Лук'янівського слідчого ізолятора, але жоден з провідників опозиції-організаторів віча не брав участи в пікетуванні.

Міліція повідомила, що демонстрації в Києві відбулися без правопорушень. Акція протесту відбувалася в день 189 річниці з дня народження Тараса Шевченка та в день другої річниці антипрезиденських демонстрацій у Києві 2000 року.

За даними міліції загальне число учасників протесту в реґіонах становило близько 16 тисяч осіб. Під час віча опозиції у Києві Ю. Тимошенко заявила, що наступний етап акції „Повстань, Україно!“ відбудеться 22 травня. Президент Л. Кучма, тим часом, перебував з візитою у Словаччині.

УНІАН



Учасники віча у Києві біля пам'ятника Тарасові Шевченкові 9 березня слухають промовців під час чергового етапу акції „Повстань, Україно!“. *Фото УНІАН*

АМЕРИКА І СВІТ

Вбито Зорана Джинджича

БЕОҐРАД, Юґославія. – Прем'єр-міністер Сербії Зоран Джинджич помер у лікарні 12 березня – після того, як його було важко поранено перед будівлею парляменту в Беоґраді. Повідомляють, що прем'єр-міністра двома снайперськими пострілами з іншого будинку було серйозно поранено в живіт і в спину. Він помер невдовзі після того, як його перевезли до лікарні. У Сербії оголошено надзвичайний стан. Минулого місяця під час попереднього замаху на життя сербського прем'єр-міністра його автомобіль мало не скинула зі шляху вантажівка. Зоран Джинджич, якого вважали прозахідним політиком, відіграв важливу ролю в усуненні від влади Слободана Мілошевича. Реформіст Зоран Джинджич мав чимало ворогів і з інших причин: наприклад, нещодавно він призначив спеціяльного прокурора для розслідування влади кримінальних ватажків, які особливо посилили свої позиції в роки урядування Слободана Мілошевича. Покищо злочинців не виявлено.

Фіделя Кастра знову обрано президентом Куби

ГАВАНА, Куба. – Кубинський парлямент 7 березня надав Фіделеві Кастрові мандат на шостий президентський термін. Каденція президента Куби триває 5 років. 76-річний Фідель Кастро перебуває на посаді найдовше з усіх політичних провідників світу. Він пережив численні замахи і американське економічне ембарґо, що триває від часу революції на Кубі 1959 року. На посту першого віце-президента залишився його брат Рауль, який одночасно є міністром оборони Куби. Фідель Кастро погрожує закрити дипломатичне представництво США в Гавані, заявивши, що воно допомагає контрреволюційній діяльності. Промовляючи після одноголосного переобрання президентом ушосте, Фідель Кастро назвав керівника американської дипломатичної місії Джеймса Кейсона розбійником з дипломатичним імунітетом – за участь того в події, організованій десять днів тому кубинськими дисидентами.

Боротьба на Близькому Сході загострилася

ЄРУСАЛИМ. – У середу, 5 березня, в ізраїльському місті Гайфі автбус, в якому їхали студенти, було знищено вибухом, влаштованим самогубцем – членом терористичної мусульманської організації „Гамас". П'ятнадцятеро осіб було вбито, ще більше – поранено. 7 березня бойовик „Гамасу" з вогнепальної зброї убив двох старших ізраїльтян. У відплату на ці криваві злочини, 8 березня ізраїльтяни вбили 51-річного Ібрагіма Макадмега – одного з чільних провідників „Гамасу". Ізраїльтяни обстріляли його авто в Ґазі. Разом з ним загинули три його охоронці. І. Макадмегу звинувачують в організуванні багатьох вибухів, вчинених в Ізраїлі мусульманськими бойовиками-самогубцями. Провідники „Гамасу" запевнили, що вдадуться до помсти, і вже в понеділок, 10 березня, заатакували в Геброні ізраїльтян, убивши одного вояка та поранивши декількох.

Роберт Кочарян обраний президентом Вірменії

ЄРЕВАН, Вірменія. – Центральна виборча комісія у Вірменії 11 березня підтвердила переобрання президента Роберта Кочаряна на повторний термін у результаті другого туру голосування, що відбувся минулого тижня. Речник комісії сказав, що за остаточними підрахунками Р. Кочарян здобув 67.4 відсотка голосів, а його суперник – провідник опозиції Степан Демірчян – 32.5 відсотка. Речник сказав, що члени комісії, які є прихильниками опозиції, відмовилися визнати результати. Представник С. Демірчяна сказав, що той подаватиме апеляцію до Конституційного суду. Міжнародні спостерігачі критикували вибори в Вірменії і заявили, що вони не відповідають міжнародним стандартам.

Самоспалення в Празі

ПРАГА, Чехія. – У центрі Праги 18-річний чоловік вчинив самоспалення, облившись бензином. Люди на Вацлавській площі чеської столиці змогли загасити полум'я, але юнак помер по дорозі до лікарні. Поліція каже, що юнак залишив в Інтернеті передсмертну записку, в якій назвав себе людським смолоскипом і написав, що його смерть є протестом проти несправедливости сучасного суспільства, а також, як там сказано, американської війни за нафту проти Іраку. Самогубець порівняв себе зі студентом Яном Палахом, який спалив себе 1969 року протестуючи проти вторгнення радянських військ.

Росія – проти створення Міжнародного трибуналу в Чечні

МОСКВА. – Російська влада категорично відкидає ідею створення Міжнародного трибуналу з воєнних злочинів у Чечні. Представник російського міністерства закордонних справ Євген Воронін 5 березня заявив, що Росія має свою судову систему, і ніхто не може позбавити її права самостійно чинити правосуддя. У проєкті резолюції, яку обговорює Рада Европи, зазначається, що заклики світової спільноти притягти до суду відповідальних за порушення прав людини у Чечні не знаходять відгуку з боку російської влади.

Нестача води в світі може загостритись

ЖЕНЕВА, Швайцарія. – У новому звіті ООН 5 березня змальовано невтішну картину майбутнього світових запасів води. Чистої питної води вже нині бракує в багатьох країнах світу. Протягом наступних 20 років середня кількість води, доступна для одного мешканця Землі, зменшиться на третину. Якщо триватимуть теперішні демографічні тенденції, мільярдам людей не вистачатиме чистої води вже до середини цього століття. У звіті, укладеному ЮНЕСКО для конференції, яка відбудеться цього місяця в Японії, говориться про забруднення як дуже важливий і неґативний чинник, який впливає на наявність чистої води. Проте зроблені висновки не є остаточними і багато що залежить від дій урядів зі зменшення забруднення та засмічення.

За матеріялами ЗМІ

Світовий...

(Закінчення зі стор. 1)

знищена. Противники американської політики – Росія, Китай і Франція – підкреслили прогрес дипломатичного процесу за останніх декілька місяців. В той же час США і Велика Британія висловили своє незадоволення, звертаючи на низку неузгоджень у звіті Г. Блікса, особливо на ті, що стосуються сфери хемічної і бактеріологічної зброї.

Велика Британія, у спробі полегшити міжнародну напругу, 11 березня представила Раді безпеки ООН резолюцію, котра містить приблизно 12 вимог до С. Гусейна. Між ними – дозвіл, щоб іракські науковці могли виїхати поза Ірак для незалежних інтерв'ю; знищення 10 тисяч літрів антраксу; збільшення кількости інспекторів і обсягу їхньої щоденної праці тощо. Франція, Китай і Росія заявили, що скористаються своїм правом вета, щоб унеможливити прийняття Радою безпеки будь-якої резолюції, яка б підтримувала воєнне розв'язання іракської проблеми. Інші країни схиляються до того, щоб надати С. Гусейнові 45 днів, після чого вони будуть умовно готові підтримати США. Тим часом США, Велика Британія та Еспанія пропонують, щоб термін, в який С. Садам повинен виконати подані умови, був скорочений до 7-10 днів. Будь-яка резолюція Ради безпеки в цьому випадку вимагає 9 з 15 голосів членів Ради.

І. Яросевич

Померла...

(Закінчення зі стор. 1)

Стецько була обрана за списком бльоку Віктора Ющенка „Наша Україна". Була членом парляментського Комітету в закордонних справах. До 2000 року Слава Стецько очолювала провід ОУН(б), з 1992 року була провідником Конґресу українських націоналістів.

Голова Верховної Ради В. Литвин поінформував депутатів про смерть С. Стецько. У Верховній Раді учасники парляментських слухань 12 березня, присвячених функціонуванню української мови, вшанували пам'ять Слави Стецько хвилиною мовчання. Президент України Леонід Кучма висловив співчуття її рідним і близьким.

Слава Стецько була найстаршим депутатом Верховної Ради. Обиралася до парляменту двох останніх скликань, з 1998 року.

Редакція „Свободи"

Засуджено за нелеґальне ввезення іміґрантів з України до США

ЛОС-АНДЖЕЛЕС. – У США 10 березня Федеральний суд засудив до 17 і пів року позбавлення волі провідника злочинного угруповання, яке нелеґально ввозило в країну іміґрантів з України.

„Немає сумніву, що я вчинив злочин", – заявив Сергій Межерицький, – але ніхто не був пошкодженим і не втратив грошей...я не уважав, що надто переступав закон". Його вислови викликали різку відповідь від помічника Федерального прокурора Данієла Саундерса, котрий підкреслив небажання С. Межерицького покаятися. С. Межерицький був одним із 18 осіб, звинувачених у нелеґальному перевезенні чужоземців, надання їм притулку з метою проституції та відмиванні грошей.

Акції контрабанди мали свій початок в Києві, де чоловіків, жінок і дітей забезпечувано мехіканськими туристичними візами, а тоді нелеґально переправлювано через американсько-мехіканський кордон. Ціни контрабандистів за такі послуги коштували від 5,000 до 7,000 дол. від особи. Багатьох жінок, яких обіцяли влаштувати няньками або актрисами, передавано звідникам повій у Лос-Анджелесі. Щоб відробляли свої борги, пов'язані з приїздом їх примушували займатися проституцією.

Д. Саундерс підкреслив, що згідно з документами здобутими від агентств подорожей, згадане угруповання могло також бути відповідальним за нелеґальні перевезення до США „близько двох тисяч" недокументованих іміґрантів.

За матеріялами ЗМІ

Нові лавреати Національної нагороди України імені Тараса Шевченка

КИЇВ. – На підставі подання Комітету з Національної нагороди України імені Тараса Шевченка Президент України Леонід Кучма своїм Указом від 6 березня присудив Національну нагороду України імені Тараса Шевченка 2003 року поетові Василеві Герасим'юку за книгу віршів „Поет у повітрі", художниці-сценографу Марії Левитській за праці останніх років, письменникові Вячеславові Медведю за роман „Кров по соломі", диригентові Вячеславові Палкіну за концертні програми 1998 - 2002 років. А також за виставу „Енеїда" (за І.Котляревським) у Донецькому академічному українському музично-драматичному театрі імені Артема – режисерові-постановнику Вікторові Шулакову і художньому керівникові Маркові Бровуну. Розмір Національної нагороди України імені Тараса Шевченка на 2003 рік встановлено в сумі 75 тисяч гривень кожна.

С.І. при А.П.

Сталіна вже не буде. А сталінізму?

Нібито є самоочевидним, що „відзначення" 120-річчя народження і 50-річчя смерти Йосифа Сталіна (5 березня 1953 р.) може означати і для істориків, і для людей, котрі пережили ту лиховісну епоху, лише одне – нагоду виставити на карб цьому неперевершеному в історії людства катові незліченні і непрощенні злочини, а разом з тим висловити надію, що більше ніколи й ніде, в жодній країні світу, подібне не повториться. А виявляється, є люди, котрі не проти, щоб ті ріки і моря невинної крови знову полилися. Є такі люди навіть в Україні, яка була „улюбленою" жертвою кремлівського різника протягом усієї його сатанинської діяльности. Ще якось можна зрозуміти сьогоднішніх нащадків більших і менших тодішніх партійних вождів і вождиків, бо виправдуючи Сталіна, вони в цей спосіб пробують обілити своїх кревних. Але годі збагнути тих нещасних „совків", котрі замість шукати гідного виходу зі щоденної нужди, носять по вулицях російських і українських міст навічно скомпромітовані червоні прапори і портрети Сталіна.

Київська газета „День" (5 і 7 березня) запропонувала читачам поглянути на „проблему Сталіна" з трьох точок зору. Нижче подаємо їх у сконденсованій формі переказу найголовніших моментів.

Погляд **Ніни Хрущової**, яка тепер викладає історію та міжнародні стосунки в університеті Нової школи та Колюмбійському університеті, зводиться до питання – чи є правильним сьогодні „переписувати історію"? Онука „ліберала" Нікіти Хрущова, який жорстоко вигубив творчий цвіт України, стверджує: „Я добре знайома з переписуванням історії, оскільки є росіянкою". І це загальновідомо: з'являвся в імперії новий тиран – і з ним з'явлася нова, переписана історія. Одначе випадок зі Сталіном – щось інше. Щодо нього, пише Н. Хрущова, „більшість із нас переписує історію, удаючи, неначе цілого її шматка ніколи й не було". Тяжко зрозуміти, що вона має на увазі, кажучи про „цілий шматок". Що в тому шматку не все було чорним? І тому „ніколи не буде легко створити таку версію російської історії, з якою погодяться всі росіяни"? Але чому версія, а не об'єктивна історіографія? Чому не погодяться, якщо вона буде доказова? Втім, авторка не враховує, що саме „переписування" може бути виправданим, доцільним, зумовленим об'єктивним розвитком подій, і тому в цих її словах вчувається ледь прихований осуд: „...Деякі країни, що скинули шкіру комунізму, дуже навіть готові прийняти нову історію – навіть таку історію, яка ґрунтується на фантазіях і вигадках – щоб вона відповідала їхнім нинішнім потребам. Прикладом цього є Україна. Чи має історію Україна? Їй дуже придасться вигадана історія – і хто надасть кращу історію, ніж українська діяспора, яка прагне підтримати землі своїх предків? І можливо, невипадково, що перший підручник історії незалежної України був написаний в Торонто, а не в Києві".

Шкода, що таке спрощене, тенденційне розуміння української історії та історіографії може мати вплив на студентів, котрі змушені слухати лекції Н. Хрущової.

Другий погляд належить **Генрі Майєрові,** авторові статті „Сталін знову викликає захоплення" у „Вашінґтон Таймс". Доба Сталіна для нього – це тло, яке увиразнює сьогоднішню політику Москви. „За пана Путіна ставлення до сталінського минулого зробило крок назад. Нинішній президент відновив кілька радянських символів, включно зі сталінським національним гимном (з іншими словами) – тією ж самою мелодією, яку грали як побудку ув'язненим у сталінських виправно-трудових таборах", – пише Г. Майєр і цитує слова п. Рогінського – одного з керівників російського „Меморіялу": якщо Росія збирається подолати своє неоднозначне ставлення до злочинів Сталіна, уряд має подати приклад, публічно засудивши сталінізм, примусивши школи розповідати про нього дітям, профінансувавши загальнонаціональні виставки та збудувавши пам'ятники жертвам по всій країні. „Сталін і сталінський менталітет – усюди. Думка, що держава – це все, а особистість – ніщо, як і раніше, пронизує все" – ось остаточний висновок цієї чесної людини з „Меморіялу".

Третій погляд: Сталін – українськими очима. Говорить відомий дослідник доби сталінських репресій, професор **Юрій Шаповал**:

„...Уся проблема полягає в тому, що в СРСР, і в Україні зокрема, ніколи не було якоїсь серйозної, глибинної критики, яка б дозволила збагнути суть явища. За Хрущова критикували Сталіна заради збереження Системи. Люди нічого більше не хотіли. Звільняли зеків – це було. Припинялися слідчі справи, у 1953 році їх було закрито десь 400 тисяч (1 мільйон 200 тисяч в'язнів ще Берія випустив). А потім ця критика була підпорядкована певній коньюнктурі – як відомо, Хрущов, щоб утриматися при владі, хотів знищити конкурентів – що він успішно й зробив, між іншим, суто сталінськими методами. Потім настав брежнєвський ренесанс – у червні 1970 року Сталінові поставили бюст на могилі біля кремлівської стіни. І Горбачов спочатку стверджував, що сталінізму нема – у 1985 році це було офіційно сказано. Потім, у 1987 році, він сказав, що треба реабілітувати Бухаріна і „опортуністів". І з того, власне, вже почалася концептуальна критика; і коли критикували сталінізм, всі вже зрозуміли, що стосується це і ленінізму, і всієї Системи. Слово „сталінізм" стало евфемізмом. Але критика, як мені здається, все ж таки не була доведена до логічного кінця. Можливо, зробив свою справу путч... І на сьогодні в Україні вона так само до логічного кінця ще не доведена".

Думка одного з засновників Народного Руху, доктора філософських наук **Мирослава Поповича**:

„...Сталінський режим все ж таки дуже відрізнявся від ленінського. Мені не подобається, що ми сьогодні, правильно відзначаючи, що комунізм породжує такі явища, як Сталін, ставимо знак рівности – Сталін, Ленін, Гітлер... І все йде у нас, як певний різновид диктатури, чи то „коричневий", чи то червоний... Ми так не зрозуміємо – чому ж наш народ іще сьогодні носить в собі „вірус" сталінізму. Ленінський режим був диктатурою партії, а не особистою диктатурою Леніна... Режим Сталіна, режим Хрущова і, якоюсь

(Закінчення на стор. 9)

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА

„Дивні перли" і перлини в екслібрисах

Марта Б. Трофименко

„Книги – морська глибина, – писав Іван Франко, – хто в них пірне аж до дна, той, хоч і труду мав досить, дивні перли виносить". Поринають в книги не тільки дослідники-науковці, але й книголюби, які пишаються своїми збірками-бібліотеками, мовби справжніми дорогоцінними перлами. Щоб запевнити, що кожен, хто візьме в руки книжку, знатиме, кому вона належить, до обкладинок вони прикріплюють книжковий знак – екслібрис.

Як постали книги, як розвивалися їх різні форми, як багато спричинилися вони до поширення знання і все новіших ідей, як і чому не раз забороняли друкувати книги, нищили їх і палили, якої техніки вживали для мистецького оформлення в давніх часах і які естетичні принципи застосовуються сьогодні, є предметом науки книгознавства у багатьох університетах.

Перед винаходом друкарства, коли ручно писані, переписувані та розмальовані книги були доступні тільки духовенству, володарям та їхнім вельможам, вони вважалися не тільки справжньою дорогоцінністю і ознакою високого стану в суспільстві, але й ознакою мудрости. Мабуть, тому в давньому Єгипті „книги" фараонів у формі звоїв папірусу переховували в спеціяльно споруджених скринях і часто прикріпляли до віка скрині орнаментальні керамічні плитки з написом, кому ця „книга-скриня" належить. Таку плитку, синього кольору, зроблену приблизно в 1400 році до Христа, мав на своїй „книзі" Аменготеп III (званий також Аменофіс III). Це найстарший знайдений зразок книжкового знаку, хоча вважати його екслібрисом в сучасному розумінні не можна.

Екслібриси, відбиті або друковані на папері, появилися в Німеччині в половині XV сторіччя, невдовзі після того, як німецький друкар Йоганес Гутенберґ винайшов спосіб друкування книжок рухомими черенками.

Найчастіше екслібриси виконані технікою ґравюри. В XV столітті це переважно відбитки з дереворитів. Мимо деяких сумнівів, більшість дослідників припускає, що першою такою відбиткою був книжковий знак, зроблений для Йоганеса Кнабенберґа, капеляна родини Шинстетів, приблизно 1450 року, на якому видно було їжака з квіткою в мордочці. Це тому, що капеляна Кнабенберґа прозивали „Їжаком". Пізніше почали вживати техніку металевих плиток (мідерит, офорт), що дало можливість друкувати більшу кількість і набагато чіткіше. Тогочасні мистці вважали екслібриси мистецькими творами і радо їх проєктували і „рисували". Знаємо, що займалися тим знані майстри Ганс Гольбайн і Альбрехт Дюрер. Дюрер виконав їх принайменше п'ять.

Ще в XV столітті звичай мати книжковий знак поширився з Німеччини на Францію, Італію, Португалію, Швайцарію, Польщу і Чехію, а щойно потім, в XVI, екслібриси появилися в Англії, де найстаршим вважають знак, який подарував сер Ніколяс Бейкон бібліотеці Кембридж-університету.

За даними передмови Миколи Вірука (Мушинки) до книжки „Книжковий знак шестидесятників" (В-во Св. Софії, 1972), в Україні зустрічаємо екслібриси вже на початку XVII століття, а всередині XVIII ст. відомий львівський ґравер Іван Филипович виготовив їх аж декілька. Одним з них був екслібрис для Єпископа Вижицького, а другий – для Залуської бібліотеки. М. Вірук пише, що в тому періоді на увагу заслуговують книжкові знаки О. Безбородька, Ф. Туманського, М. Франковича, Бернатовича та манастирської бібліотеки міста Холм. Він додає, що деякі шляхтичі замовляли екслібриси за кордоном, навіть в Парижі.

Згодом друковані книжки стали доступні в Европі не лише вельможам, духовенству і аристократії. Чимраз ширші кола багатих людей старалися не тільки стати власниками хоч поодиноких книжок, але і запевнити, що всі, кому їхня книжка потрапить до рук, знатимуть, кому вона належить. В кінці XVIII століття европейське суспільство стало більш еґалітарне, і з початком XIX не тільки багаті купці, але й люди різних професій і загальної освіти ставали власниками книжок. Вони замовляли, в більше чи менше знаних мистців, книжкові знаки для себе, часто зазначуючи, що саме бажали б бачити у візерунку на екслібрисі. Якщо їм подобався виконаний екслібрис, вони ним радо хвалилися і обмінювалися дуплікатами з іншими книголюбами – мабуть, на те, щоб поширити славу про себе.

В Україні повний розквіт мистецтва екслібрису прийшов аж у 1920-ті роки, коли видатні графіки того часу почали розвивати це мистецтво, як окремий жанр. Тоді і почалося колекціонерство екслібрисів. Д-р Дарія Зельська-Даревич в книжці „Сто екслібрисів Мирона Левицького" (Наукове Товариство ім. Шевченка, Канада, ч. 34, Торонто, 1997), завважує, що цей розквіт можна завдячувати Юрієві Нарбутові (1886–1920), творцеві модерної української графіки. „Нарбут, – пише Д. Даревич, – створив власний шрифт та

(Закінчення на стор. 12)

Про автора: Д-р Марта Б. Трофименко – спеціяліст з міжнародного та порівняльного права. Викладала у Делеварському університеті комерційне право, а також провадила адвокатську канцелярію в Торонто, Канада. Член НТШ, Українсько-Американської асоціяції університетських професорів, Українського історичного Товариства, Східньо-Европейського дослідного інституту ім. Липинського, а також Пласту, СУА та ін. Автор низки статтей і книжок.

За деревами лісу не бачать

Читачі, мабуть, пам'ятають, що один з уже цьогорічних коментарів нашого київського кореспондента Р. Л. Хомяка закінчувався таким далеко не риторичним запитанням: мовляв, коли в Україні нарешті почнеться Рік України? Іншими словами, коли провід незалежної держави візьме до уваги незаперечну істину – що сама ця держава постала як засіб врятування українського етносу від остаточного знищення, як засіб порятунку і відродження української мови, культури, духовних традицій? Українській незалежності іде дванадцятий рік, а реальність така, що в Україні, як пише академік Іван Дзюба, „найбільш загроженою національною меншиною, яка потребує захисту, є україномовні українці". Свою байдужість до долі українства в Україні офіційні чинники лукаво виправдовують участю в різних загальноевропейських угодах, які передбачають демократичне розв'язання етнічних проблем. Але оскільки ті угоди виникали на соціологічному матеріялі розвинених европейських країн і саме на цьому матеріялі збудовані висновки і рекомендації, то проблемі українського відродження не знайшлося в них місця.

Пару місяців віддаляє нас від 10-річчя Европейської хартії меншинних мов, головною метою якої було захистити загрожені мови. Добре відомо, що вся ідеологія СРСР спрямовувалася на створення „нової історичної спільноти – радянського народу", а найефективнішим інструментом тут служила тотальна русифікація населення, так що загроза нависла й над значними національними мовами, вже не кажучи про мови малих людських груп.

Не може не тішити нас факт, що за роки державної незалежности жодна етнічна меншина в Україні не нарікає на свої умови життя та розвитку – нормальне життя і розвиток гарантує прийнятий з початком державної незалежности закон „Про національні меншини в Україні". Проте було б так само логічно, якби й українці не мали причин для нарікання. Але коли вони намагаються вголос заговорити про права титульної нації, їм закривають рота згаданою Хартією, бо вона дає можливість по-різному, навіть протилежним чином інтерпретувати текст документу, зокрема в той спосіб, що до „загрожених мов" вороги українства зараховують „регіональні" мови – російську, румунську, угорську. Така інтерпретація не лише залишає російську в її панівному „статус-кво", але й несе в собі небезпеку політичного сепаратизму, оскільки вириває з державної цілости окремі регіони за етнічною ознакою.

Тому не є випадком, що Хартію не підписали Естонія, Латвія, Литва, Грузія, Польща, Бельгія, Греція, Туреччина, Португалія, а чимало країн хоч і підписали, проте дотепер не ратифікували (Росія, Франція, Італія, Румунія, Чехія та ін.). А за всі 10 років Хартію ратифікували тільки 14 країн з 44 членів Ради Европи. Україна ж, якій до її показного демократизму хронічно бракує самоповаги, в грудні 1999 року, під тиском з боку Ради Европи, ратифікувала Хартію, однак через пів року, 12 липня 2000 року, Конституційний суд визнав ратифікацію незаконною – такою, котра порушила Конституцію України. Ратифікований Верховною Радою текст Хартії унеможливлював здійснення конституційної вимоги про функції державної мови. Відтак Президент Л. Кучма ще двічі подавав законопроект щодо Хартії до парляменту, однак питання встигло стати предметом пильнішої уваги з боку наукової і культурно-освітньої громадськости. Проєкт потрапив на грунтовну аналізу до Відділу соціолінгвістики Інституту української мови НАН України. Серед позитивів законопороєкту про ратифікацію Хартії вчені підкреслюють правову рівність мов національних меншин, незалежно від чисельности кожної з них. Серед негативів – те, що поза списком мов, які потребують захисту, опинилися мови, які перебувають на межі зникнення – наприклад, караїмська і ромська. Але найслабкішою стороною проєкту, як відзначають експерти, „є відмова визначити мовне обличчя України майбутнього і визнати необхідність виправлення перегинів радянської формули співжиття мов, зокрема утисків української мови".

Справді, назрів час проголосити в Україні Рік України. У мовному світі людства кожне деревце цінне, кожна гілочка, і треба щиро дбати про них, але дбання і охорона – це не справа людей, які за деревами вперто не хочуть бачити лісу.

СВОБОДА
Пам'ятаймо про Україну!
Видає Український Народний Союз SVOBODA Published by the Ukrainian National Association
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays
by the Ukrainian National Association, Inc.
at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054
Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com
Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280,
2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054
Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.
Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу
$45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00.
Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".
Головний редактор –Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич,
Левко Хмельковський, Петро Часто.
Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осціславська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата – Марійка Пенджола (973) 292-9800 (дод. 3042)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про жінку у штанях

Цьогорічна гостра зима на нашому східньому узбережжі вплинула не лише на спосіб життя, на настрої і почування, але також на спосіб одягу і на бажання за всяку ціну затримати тепло. Ось уже половина березня, а ми все ще не залишаємо теплих накидок, светрів, чобіт. Ба, що більше – велика частина жіноцтва не покидає штанів, що стали немов однострoєм більшости жінок майже кожного віку. Бо саме штани допомагають затримати тепло та вигоду і захищають від відмороження ніг.

В останніх роках штани, як одяг жінок, стали самозрозумілою частиною гардероби майже у кожної жінки, безвідносно до її віку та способу життя. Сьогодні вже ніхто не дивується, ані не застановляється над тим, чи годиться вдягати штани жінці тільки певного віку, чи у кожному, навіть помітно старшому. Але тут може і поняття „стара" для віку жінки змінилося, а косметика та інші засоби охорони молодого вигляду діють так ефективно, що часом важко із першого погляду визначити вік жінки.

А все ж самозрозуміле сьогодні ношення штанів, як частини жіночого одягу, поставило мене недавно перед питанням, де і коли можна жінці вдягати штани, а де таки не личить, навіть у тріскучий мороз та льодовий вітер.

Я готувалася до участи в урочистій імпрезі та застановлялася довго і глибоко, чи не зважати на мороз і вітер та одягнути суконку, чи таки вдягнути штани, котрі вже кілька місяців є щоденним одягом.

Чомусь при цій застанові пригадалося мені загальне окреслення членів чоловічого роду півсторічної давности про одну з відомих в тому часі громадських активісток, не дуже молодого віку, що часто ходила в штанах: „Та варіятка, що ходить в штанах".

Пригадалися повні одягу шафи бабуні чи мами, в яких надаремно можна було шукати принаймні за одніею парою штанів. Ба – пригадалася моя гардероба з часів школи чи університету, в якій не було жодних штанів, хіба на літню мандрівку в гори. Про відсутність штанів говорять також давні світлини, родинні чи загальні, до яких я заглянула, стоячи перед дилемою – „іти в штанях – чи замерзати в суконці?".

Вкінці час не дозволив довше застановлятися, і я, вдягнувши скоро чорні штани та відповідний до них жакет, поїхала на цю імпрезу. Яке було моє здивування, як на залі, в якій, може, було двадцять різного віку жінок – не побачила ні одної в суконці! Ось як змінилися звичаї в останніх десятиріччях.

Чи уявляєте перед двадцятьма роками жінок в штанях у церкві, у бюрі чи на святковому прийнятті? А сьогодні це немов самозрозуміле, що штани стали справжньою частиною жіночої гардероби і виступають майже у кожній життєвій ситуації. На жаль, не можу точно визначити час, коли прийшов цей перелом у жіночому одязі. Може, хтось з читачів має докази, коли це сталося?

О-КА

Березень – це пам'ять про Карпатську Україну

Події у Срібній Землі у березні 1939 року і проголошення Карпато-Української держави – це щось надзвичайне. Майже 700 років цей давньоруський край перебував поза Україною – ще від княжих часів. Семигородці, мадяри і австрійці панували на цих землях, намагаючись асимілювати і денаціоналізувати українську народну масу. Всупереч несприятливим історичним обставинам, Закарпаття залишилося українським, хоч його контакт із більшістю українських земель був часом дуже і дуже слабкий, а тиск чужинців був агресивний понад міру. Тому те, що сталося на Срібній Землі у 1939 році, є доказом, що нікому й ніколи України не перемогти.

Коли після Першої світової війни і розпаду Австро-угорської імперії Закарпаття опинилося в складі Чехословаччини, в краї запанувала нова політична ситуація, яка дозволила українцям відновленням Української держави заманіфестувати перед світом волю до національної незалежности. Справа Карпатської України зворушила серця українців по всьому світі.

15 березня 1939 року в місті Хусті відбулось засідання 22 новообраних послів до першого сойму Карпатської України, на чолі з президентом о. Августином Волошином, який відкрив сойм словами: „Всемогучий Боже, Ти, що дозволив нам, найменший від вітці українського народу, взяти свою долю у свої руки, дякуємо Тобі. Вірю, що наш перший законодавчий Сойм, однозгідно з волею народу, дане йому право і власті виконуватиме на добро української нації і цілого населення Карпатської України. Слава Україні!".

Під час засідання сойму наспівали тривожні вістки про наступ мадярських військ, узгіднений з нацистським Берліном. Представник Німеччини передав ноту Берліну – щоб не чинити опору мадярським окупантам. Сойм Карпатської України, не звернувши увагу на ту пораду могутньої Німеччини, спокійно продовжував свої історичні наради, і це був перший справжній опір ворогові. Президент о. Августин Волошин, присутні посли і члени уряду Карпатської України знали, що на них дивляться віки історії, дивиться весь український нарід і цілий світ.

Уряд о. А. Волошина переслав Берлінові ноту, в якій ствердив, що українці будуть боронити свою землю і свою волю! До „карпатської Січі" вступали сини і дочки з інших земель України, протиставляючи мадярським танкам і гарматам не так зброю, як хоробрість і честь. Німеччина і Італія, як Пилати, вмили руки і свідомо залишили Карпатську Україну на поталу мадярам. Збройний чин карпатських січовиків викликав подив і увагу цілого світу до української проблеми. На полі слави полягло тисячі вояків, імена яких золотими літерами вписані в історію національно-визвольної боротьби українського народу.

Осип Панчишин,
Чикаго

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Збережімо українську школу!

Хочемо поділитись з громадою неабияким жестом довголітньої учительки школи Св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., Люби Батки, яка заявила про свою готовність далі навчати дітей в нашій школі без жодної винагороди. Цим Л. Батка виявила велику любов до наших дітей та бажання зберегти нашу школу.

Наша школа дає дітям християнське виховання і навчає наших обрядів і звичаїв, української мови і культури. В школі панує родинна атмосфера, особиста опіка над учнями. Школа дає високі висліди на стандартних іспитах, теж є додаткова програма після шкільних занять.

Яка інша школа прищеплює дітям любов до Бога, до нашої Церкви, до української традиції, що залишиться їм на усе життя?

В якій іншій школі діти зможуть приготовляти для нашої громади такі чудові Різдвяні концерти з колядками, грою на сопілках, вертепом, Великодні святкування, Шевченківські і Листопадові свята? В котрій школі вони вивчатимуть українські народні танці? Хто відвідає наших старших парафіян в домах для старших? Без школи не буде молодого духу. Громада і парафія глибоко відчують брак школи.

Наші батьки з останнього жертвували на будову церкви та школи і ми не можемо допустити, щоб школу замкнули. Тепер наша черга. Просимо взяти це до уваги, щоб зберегти українську ідентичність і культуру в Америці, мусимо почати від виховання наших найменших у рідній українській школі.

Допоможіть нам зібрати 250 тис. доларів, щоб наша школа далі існувала. Просимо всіх членів громади відгукнутися щедрими датками. Кожне покоління має обов'язок і привілей передати своє багатство та скарби української культури і традиції наступному поколінню. Також запрошуємо і заохочуємо посилати ваших дітей чи внуків до нашої школи.

Мирон Мартинець,
голова Комітету з відновлення школи Св. Івана Хрестителя,
Нюарк. Н. Дж.

Побачене схвилювало глядача

У п'ятому числі „Свободи" за цей рік вміщено допис Любомира Бея „Не кожен гетьман – славний". Автор наводить факти про засновника Січі Байди Вишневецького та гетьмана Ханенка, розміркове над ролею Запорізької Січі в українському державотворенні. До цих роздумів Л. Бея спонукала серія портретів видатних історичних осіб з календаря Централі кредитових спілок „Самопомочі".

Отже, ми можемо привітати „Самопомочі" із успіхом та шкодувати, що європейський календар має лише 12 місяців, і неможливо виділити додаткові сторінки для портретів ще двох гетьманів, яких Л. Бей бажав би бачити у цій серії. У наш час нелегко відірватися від буденних справ і замислитися над подіями, які відбулися півтисячоліття тому.

Коли ж особисте ставлення до визначних діячів історії стає для нащадків вагомішим за події сучасного суспільного життя та політичні прогнози, можна сміливо казати: мети досягнуто – побачене схвилювало глядача. Тому статтю Л. Бея краще було б назвати „Сила мистецтва".

Марта Аргат,
Нюшатель, Швайцарія

Читачі про Альманах-2003



Висилаю плату за Альманах-2003. Був час, коли наш Союзовий відділ мав багато членів, всі одержували альманахи-календарі, одні тримали їх вдома, як цінний скарб, інші приносили до сумівської бібліотеки, яку я доглядав, так що назбиралось понад 50 примірників. Настав час, коли ми їх вислали до бібліотеки в Донецьку та до трьох шкіл у Донецьку разом з великою кількістю книжок і календарів УНСоюзу. Теж вислали альманахи і книжки до Феодосії в Криму. А ще 12 альманахів вислав до рідного села біля Галича, де є школа на три села, але немає української літератури.

Учителі прислали вже подяку за книжки і альманахи УНСоюзу, у яких є надзвичайно добрі статті до читання у кожному віці.

Василь Раборський,
Ютика, Н. Й.

* * *

Сердечно вдячні за віддану працю для нашої громади. Особливо цікавий розділ „Збагнути незбагненне". Буду старатися нагадати всім, щоб придбали Альманах-2003.

Ольга Марущак,
Дітройт, Миш.

* * *

З великим надхненням читаємо цікавий Альманах-2003. Зі сумом замислюємось над публікаціями на сторінках цього видання про великий голод в 1932–1933 роки. Люблю читати також дописи О. Кузьмович, як в Альманаху, так і в газеті „Свобода".

Марія Уздейчик,
Йонкерс, Н. Й.

Запрошуємо земляків у гості

Вже стало доброю традицією в опільському селі Черчі, що на Івано-Франківщині, неподалік Рогатина, кожного року відзначати важливі для його жителів святкові дати, які базуються на історичному минулому, сільських традиціях та звичаях. 12 липня 2003 року на сільському майдані відбудеться свято 570-річчя першої письмової згадки про Черче. На сільських святах ми добрим словом згадуємо своїх американських та канадських еміґрантів, родове коріння яких проросло в Черчу.

Користуючись нагодою, висловлюю сердечну подяку всім, хто пам'ятає про своє рідне село. Складаємо подяку нашим жертводавцям з Канади – Лідії і Роману Тицьким, Марті і Петру Цехошам, Анні Войнар, Галі і Петру Королям, Ользі і Михайлу Королям, Катерині Іванило, Богданові Бігусу, Марті і Володимиру Григоріївим, Любі і Василю Кравцям, Ромі Космині, Софії і Григорію Малецьким, Марії і Ярославу Чоліям, Анні і Євгену Чоліям, о. Богдану і Тані Чоліям, Іринею Ратичу, Ользі Дячишин; зі США – Галі і Мирославу Тицьким, Марії і Ігорю Ліберам, Олені і Мирославу Гладунам, Орисі і Василю Задерецьким, Галині і Володимиру Пасічникам, Наталії і Богдану Іванилам, Галині і Ярославу Масліям, Олі і Ігорю Слободянам, Галині і Степану Стельмащукам, Івану Гебі, Івану Гладуну, Андрію Квасниці, Богдану Квасниці, Любомиру Гладуну, Орисі Гладун.



Окремо дякуємо від усього серця Анні Коритко-Іванчишин, яка переслала 1000 доларів на відновлення церкви св. Василія Великого.

У селі триває приготування до відновлення ще однієї нашої святині – каплиці, що була збудована на початку 30-их років на Петриковій скелі, де молилися гості нашого курорту, але безбожницька рука радянської влади зруйнувала її. Вже виготовлено архітектурний плян відбудови, упорядковано майданчик під забудову, щоб весною приступити до святої справи. Каплиця відбудовується за рахунок пожертв жителів села і гостей. З цією метою організовано спеціяльну комісію, яку очолює колишній учитель Іван Дячишин (Мойсеїв).

Від імені всіх односельчан уклінно запрошую гостей з української діяспори США і Канади, чиє родове коріння проклюнулося і зросло у Черчу, знайти можливість і приїхати до свого рідного села і разом з нами, сільськими жителями, відсвяткувати важливу для нас усіх історичну подію – 570 років першої письмової згадки про Черче.

Іван Антонів,
сільський голова с. Черче,
Івано-Франківської обл.

Не всі володіють російською мовою

„Свобода" подає у статтях окремих авторів цитати російською мовою, без перекладу на українську. Для мене і багатьох читачів „Свободи" російська мова є чужою, незрозумілою і небажаною. Коли редакція подає чужу мову (російську, польську, англійську, турецьку, китайську чи іншу), то повинна б також подати переклад на українську мову, щоб знати не тільки форму, але й зміст цитати.

Тарас Галібей,
Вестчестер, Іл.

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ANNUAL STATEMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC. FOR THE YEAR ENDED DECEMBER 31, 2002

ADMITTED ASSETS:

Bonds	$	45,915,094
Common stocks		2,458,302
Preferred stock		2,985,601
Mortage loans on real estate		8,167,625
Certificate loans and liens		290,438
Cash on hand and on deposit		3,082,402
Electronic data processing equipment		18,397
Life insurance premiums uncollected		84,184
Accident and health premiums due		2,672
Investment income due and accrued		832,667
Receivable from subsidiaries and affiliates		4,878
TOTAL ASSETS:	$	63,842,261

LIABILITIES, SPECIAL RESERVES AND UNASSIGNED FUNDS

Aggregate reserve for life certificates and contracts	$	50,285,849
Aggregate reserve for accident and health certificates		19,917
Liability for deposi-type contracts		608,454
Certificate and contract claims-Life		752,274
Premiums and annuity considerations received in advance		380,585
Interest maintenance reserve		183,211
Commissions to fieldworkers due or accrued		31,110
General expenses due or accrued		144,208
Taxes, licenses and fees due or accrued		203,785
Unearned investment income		2,867
Amount witheld or retained by Society as agent or trustee		13,846
Net adjustment in assets and liabilities due to foreign exchange rates		3,384,007
Liability for premium received in advance		558,809
Asset securities valuation reserve		486,906
Reserve for unpresented checks		239,193
Payable for securities		500,000
Orphan's fund liability		168,754
Printing plant expenses due and unpaid		14,548
Unexpired subscriptions to Official Publication		276,044
Deficit net worth of subsidiary		-293,890
Reserve for convention expenses		43,409
Heritage defense liability		2,000
Rebirth Fund liability		1,000
TOTAL liabilities		58,006,886
Unassigned funds		5,835,375
TOTAL	$	63,842,261

GENERAL EXPENSES INSURANCE

		Life	Accident and Health	Investment	Fraternal		Total
Rent	$	250,949				$	250,949
Salaries and wages		569,229	8,250	82,497	164,994		824,970
Insured benefit plans for employees		183,336	2,657	26,570	53,141		265,705
Legal fees and expenses		69,710					69,710
Medical examination fees		14,286					14,286
Fees of public accountants and consulting actuaries		203,929					203,929
Traveling expenses		1,745			1,745		3,491
Advertising		11,428			11,428		22,855
Postage, express, telegraph and telephone		30,980			30,980		61,961
Printing and stationery		15,477			15,477		30,955
Cost or depreciation of furniture and equipment		33,838					33,838
Rental of equipment		43,965					43,965
Books and periodicals		3,327			3,327		6,653
Bureau and association dues					5,122		5,122
Insurance, except on real estate		62,949					62,949
Collection and bank service charges		7,474		17,488			24,963
Sundry general expenses		24,519					24,519
Field conferences other than local meetings					30,835		30,835
Official publication					248,687		248,687
Expense of Supreme Lodge Meetings					6,578		6,578
Real estate expenses				1,245,752	474,126		1,921,544
Investment expenses not included elsewhere				2,478			2,478
Donation, Scholarships, Etc.					157,998		157,998
Professional fees		66,017					66,017
Youth Sports Activities					1,096		1,096
General Expense Incurred	$	1,593,159	10,907	1,374,786	1,205,533	$	4,386,052
General expenses unpaid December 31, previous year		54,863	231	27,777	33,163		116,034
General expenses unpaid December 31, current year		72,139	253	26,744	45,072		144,209
General expenses paid during year	$	1,575,883	10,885	1,375,819	1,193,624	$	4,357,877

TAXES, LICENSES AND FEES INSURANCE

		Life	Accident and Health	Investment	Fraternal		Total
State insurance department licenses and fees	$	82,599					82,599
Other state taxes, including for employee benefits		9,229	134	1,337	2,675		13,375
U.S. Social Security taxes		46,021	667	6,670	13,339		66,697
All other taxes		2,530		8,359			10,889
Taxes, Licenses and Fees Incurred	$	140,379	801	16,366	16,014	$	173,559
Taxes, licenses and fees unpaid December 31, previous year		167,339	29	290	579		168,235
Taxes, licenses and fees unpaid December 31, current year		202,921	28	278	557		203,785
Taxes, licenses and fees paid during year	$	104,797	802	16,378	16,037	$	138,010

Valuation Exhibit-December 31, 2002

Total admitted assets	$	63,842,261
LIABILITIES AND UNASSIGNED FUNDS		
Reserve for life certificate	$	50,285,849
Reserve for ADD certificate		19,917
Claim & accrued liabilities		7,700,120
Total liabilities	$	58,005,886
Margin of safety to certificate holders		5,835,375
TOTAL	$	63,841,261

The ratio of admitted assets to total liabilities at December 31, 2002 was **110.1%**

The ratio of interest earned on all funds during the year 2002 was **6.0%**

(Signed by)
EDWARD F. COWMAN, FSA, MAAA
BRUCE AND BRUCE COMPANY
(Consulting Actuaries)

STEFAN KACZARAJ
President

ROMA LISOVICH
Treasurer

Помер Михайло Турко

Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу з сумомм повідомляє членів Головного уряду, членів 63-го Відділу УНСоюзу та все членство, що 28 лютого 2003 р. помер бл. п. Михайло Турко, довголітній секретар 63-го Відділу УНСоюзу.

Екзекутивний комітет та все членство УНСоюзу висловлює найглибше співчуття синові Михайлові С., дочці Кемі Марсінек і їхнім родинам.

Похоронні відправи відбулися 3 березня 2003 р. в українській церкві св. Марії у Форд Сити, а відтак на цвинтарі Пресвятої Трійці у Форд Сити, Па.

Пам'ять про бл. п. Михайла Турка, за його віддану довголітню працю для УНСоюзу, буде завжди з нами.

Вічна йому пам'ять!

Помер Михайло Шпонтак

Екзекутивний комітет Українського Народного Союзу з сумом повідомляє членів Головного уряду, членів 204-го Відділу УНСоюзу та все членство, що 14 лютого 2003 року помер бл. п. Михайло Шпонтак, довголітній секретар 204-го Відділу УНСоюзу.

Екзекутивний комітет та все членство УНСоюзу висловлює найглибше співчуття дружині Вірі, синові Павлові і дочці Христині.

Похоронено бл. п. М. Шпонтака на цвинтарі св. Духа у Гемптонбургу, Н. Й.

Пам'ять про бл. п. Михайла Шпонтака, за його віддану, довголітню працю для УНСоюзу, буде завжди з нами.

Вічна йому пам'ять!

Виграш – передплата видань УНСоюзу

БАФАЛО, Н. Й. – На різдвяному базарі української католицької церкви св. Миколая було розіграно передплату на один рік видань УНСоюзу – „Свободи" та „The Ukrainian Weekly". Цей захід провела Округа УНСоюзу під проводом голови Осипа Гаврилюка та з дозволу пароха церкви о. Маріяна Процика для поширення числа передплатників. Виграла обидві передплати Дора Горбачевська. Оскільки вона є передплатницею обох видань, то передасть виграш комусь із родини.

Представники Округи УНСоюзу передали також нагороди церкві св. Миколая на знак вдячности за те, що парох церкви дозволив виставити матеріяли про УНС у церковному приміщенні і переводити там засідання членів Округи.

О. Гаврилюк

Сталіна вже не буде...

(Закінчення зі стор. 5)

мірою, подальші режими все ж таки були режимами одноосібної диктатури. Навіть Хрущов прагнув бути одноособовим диктатором. Він повчав, як малювати, як писати, скільки сіяти... Ленінська диктатура все ж таки вимагала від партійця, щоб він думав і вибирав, куди йому йти – в опозицію, до „децистів“, чи робити кар'єру, пристосуватися. Була партійна гама припустимих почуттів і напрямків. Сталінська диктатура, а пізніше і всі партійні диктатури не вимагали думати. Вони вимагали „одностайности“, і це надзвичайно полегшує життя. Так, казарма, але в ній жити добре. І в зоні жити добре, бо ти встав, тебе нагодували, ти пішов, повернувся... Там свій маленький світ. Ми до цієї казарми звикли. І завжди чекаємо, щоб прийшов харизматичний лідер, й сказав, куди нам йти, визначив нашу мету... Скільки туги по твердій руці!.. Скільки сьогодні ще гнилоти, що, як зараза, накопичилася в суспільстві!.. І це, мабуть, найбільша небезпека, яка на нас може чекати“.

Проф. М. Поповича уточнює **Семен Глузман**, колишній правозахисник і політв'язень, один з найвідоміших борців проти антилюдяної Системи, котрий своєю мужністю заслужив високий моральний авторитет в Україні і поза нею:

„Це не тільки потяг до твердої руки. Насправді це звичка мільйонів людей до пошуку одного „простого“ рішення. Треба знайти одне просте рішення – і все стане кращим; і весна прийде, і сніг розтане... Сталін принципово не міг бути політиком Великобританії того часу, політиком іншої цивілізованої країни. Гітлер виявився бажаним німецькому народу у зв'язку з тим, що в Німеччині відбувалися відомі соціальні процеси – її нещодавня історія сприяла цьому. І там також народ чекав на прості рішення та одну людину, яка доступною, простою мовою пояснить їм, куди йти. З приводу психіятричних екскурсів – тут всерйоз і говорити не випадає, бо зрозуміло – справжній хворий на шизофренію не може бути диктатором, політиком. Він живе в іншому світі. І тому небезпечні в таких ситуаціях здорові! Здорові вбивають мільйони... Психоаналіз – це також спроба „простого“ рішення. Я негативно ставлюся до психоаналізу, вважаю, що це тупиковий шлях.

Сталін для мене сьогодні – людина, яка живе поруч зі мною. Мій батько був комуністом ленінського призову з 1924 або 1925 року. Він з робітничої сім'ї, з маленького українського містечка. З приходом радянської влади він будував комсомол на Житомирщині. Він мені сказав, що у 1929 році швидко все зрозумів – і пішов з партійної, комсомольської роботи. Не виходив з партії, але завжди тихо ненавидів і тихо боявся. Я пам'ятаю перший спогад про Сталіна. Коли він помер і про це вже оголосили – я тоді був хлопчик, дошкільник і не дуже розумів взагалі, що відбувається. Пам'ятаю якоюсь своєю дитячою пам'яттю чомусь безлюдні вулиці, безлюдний київський двір на Артема, 55, де я виріс. У їдальні сидить батько, мама шиє траурні чорно-червоні пов'язки, і з нами дядько, мамин молодший брат, який вже був викладачем марксизму-ленінізму. І вони говорять незрозумілу мені фразу: „Ах, як жаль, що не раніше!..“. Тому моє ставлення до Сталіна було дуже гарячим почуттям ненависти і, власне, це й привело мене до інакомислення. Я знав про те, що була спроба ренесансу Сталіна, коли я вже був зрілою людиною, відносно молодим студентом. Все це також обговорювалося в сім'ї, і в мене були такі горлові спазми – я задихався, коли при мені хтось говорив про Сталіна позитивно. Сталін для мене був вособленням якогось всесвітнього зла. Саме він, а не Гітлер.

Особисто я ніколи не був у Грузії, але знав, що там на всіх автомобілях на лобовому склі – Сталін. Я цього не міг зрозуміти! Але коли я зрозумів, що Сталін живий, я став спокійно до цього ставитися. Мене посадили. Я говорив слідчому про те, що був XX з'їзд і доповідь Хрущова. У відповідь слідчий абсолютно спокійно (дуже непогана людина – прізвище називати не буду, він ще живий – і зробив він усе можливе, щоб зло було меншим для мене) подивився і сказав: „Ви читали доповідь Хрущова?“ – „Ні“. – „А звідки ви все це знаєте?“. Дійсно, я ж не читав доповіді Хрущова... Я став дуже спокійно ставитися до Сталіна тому, що зрозумів, що він живе поруч зі мною. Побачивши це усміхнене зло, яке супроводжувало мене щодня, почав ставитися спокійніше не тільки до цього. Я дуже гаряче, з нерозумінням, з емоційним неприйняттям ставився до антисемітизму – побутового або державного. У місцях позбавлення волі, як то кажуть, я почав спокійно і з цікавістю оцінювати людей, бо там з нами були різні люди. І це також нинішня мітотворчість – усі хороші люди сиділи по один бік дроту, а всі погані – по другий... Знову все пояснюється дуже просто! Я не часто дивлюся телебачення і читаю газети з промовами мого товариша по нещастю – чи по щастю? – Левка Лук'яненка, але для мене особисто те, що він промовляє – мітологеми. Я зі смутком думаю про те, як сьогоднішні українські хлопці та дівчата всерйоз сприймають їх. Сталін живий не в загрозі диктатури в Україні. Не вірю я в це; можливо, я помиляюся... Проблема полягає в тому, що Сталін живий ось у цьому очікуванні якогось дива, яке не полягає в тому, що я повинен щодня працювати; що я повинен побудувати свій будинок; що я повинен навчитися правильно утримувати худобу в хліві... Що я повинен піклуватися про свою маленьку батьківщину. І сталіни, і кадафі, і леніни, та інші гітлери ніколи не думають про маленьку батьківщину. Вони завжди думають про всесвіт, про велику або маленьку країну. Але вони думають одразу про всіх, і тому виникає необхідність у негайному щасті, а відповідно – в негайній в'язниці для тих, хто не підходить для цього.

Так, я бачу ці червоні знамена, портрети на вулицях, коли люди похилого віку ходять на мітинги. Нещасні люди, жертви; вони не розуміють цього. Кращі з них вважають, що я – жертва, а насправді вони жертви; бо не уявляють ясно, кого захищають. Вони живуть спинним мозком. Людина має любити не портрет великого вождя, а свою дружину, свою сестру... Свій маленький світ, нарешті.

Сталін живе у пошуку простих рішень і у страху. Україна – на відміну від Білорусі, Узбекистану та багатьох інших пострадянських республік – на мій погляд, є дуже демократичною країною, в якій свободи більше, ніж населення вміє нею користатися. Ми ходимо на вибори та обираємо людей, яких потім критикуємо, коли бачимо їх у парламенті. Так, існує елемент фальсифікації, але навіть наші затяті „професійні“ демократи кажуть, що фальсифікація можлива максимум на 6 відсотків. Отже, ми обираємо цих людей. І ті люди, які зараз сидять в парламенті, також виросли у цій країні. Це ми. І для мене Сталін буде живим, доки народ України не зформується. Доки населення не стане народом і не почне тверезо ставитися до своїх можливостей. А поки, на мій погляд, ставлення таке ж саме, як було за Йосипа Віссаріоновича, тільки ось страху трохи менше, але він є. А ось небажання працювати для майбутнього, а чекати його – ось це і є, на мій погляд, виявом авторитаризму.

Думка ще однієї авторитетної в Україні особистости – академіка **Івана Дзюби:**

„Що мені здається дуже важливим? Не сам по собі Сталін, а стан світу, який породив його. Ми забуваємо, що все це абсолютно невипадково, закономірно. Трагедія в тому, що навіть не могло бути інакше. Весь кінець XIX і початок XX століття – це наростання лівого радикалізму, який виявлявся в усьому: в політиці, в культурі, в естетиці – в усіх сферах життя; був своєрідний терор лівого радикалізму. Той, хто намагався зайняти якусь консервативнішу позицію, піддавався моральному тискові. І багато хто впевнений був, що соціальна справедливість має здобуватися насильством... І невипадкова ліворадикальна відповідь на справді страшні проблеми і страшні виразки капіталізму! Буржуазність була скомпромітована в очах робітничого класу з економічних соціальних причин, в очах інтелігенції – з міркувань духовно-естетичних, як міщанство, заскорузлість. І скрізь був рух до „простих рішень“. Здавалося, що якийсь світовий вибух змінить світ, визволить людство...“.

Наприкінці цього огляду окремих думок, поданих „Днем“, варто повернутися до остороги д-ра Ю. Шаповала, який бачить симптоми реставрації сталінізму в посткомуністичних суспільствах. Підстави для занепокоєння є. Згідно з опитуваннями, проведеними найавторитетнішими російськими соціологами в перших числах березня, 53 відсотки громадян Російської Федерації позитивно оцінюють ролю Сталіна в історії держави і лише 33 відсотки вважають його тираном і засуджують криваві злочини „вождя всіх народів“.

П. Ч.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ УНСОЮЗУ ПОВІДОМЛЯЄ

РІЧНІ ЗБОРИ ОКРУГ ВІДБУДУТЬСЯ

Округа	Місце проведення зборів Адреса	Дата	Година	Управа Округи
НЬЮ-ЙОРК	Приміщення „Самопомочі“ 98 Second Ave. New York, NY	**3/21/03**	6:00	Варка Бачинська Надія Савчук Юрій Костів Мотря Мілянич Іван Хома Йосип Лисогір, Василь Лучків
ПІТТСБУРГ	Український Клюб 2152 Sheffield Rd. Aliquippa, PA	**3/22/03**	12:00	Микола Дяківський Осип Полатайко Слава Комічак Ілля Матіяш
ОЛБАНІ	Український Клюб 402 25th St. Watervliet, NY	**3/29/03**	2:00	Микола Філь Володимир Літинський Володимир Кривулич Павло Шевчук Стефанія Гаврилюк
РОЧЕСТЕР	Школа св. Йосафата 940 E. Ridge Rd. Rochester, NY	**3/29/03**	1:30	Христина Дзюба Юрій Малаховський Марія Сверида Петро Дзюба
БАЛТИМОР	Помісна католицька церква св. Тройці 16631 New Hampshire Ave. Silver Spring, MD	**3/30/03**	2:00	Марта Лиско, 1-ий заст. предс. УНС Євген Іванців, 2-ий заст. предс. УНС Павло Фенчак Павло Ґ. Фенчак
СИРАКЮЗИ	Церква св. Івана Хрестителя 207 Tompkins St. Syracuse, NY	**3/30/03**	2:30	Д-р Іван Гвозда Микола Велич Микола Кривий
ЧИКАГО	Український Культурний Центр 2247 W. Chicago Ave. Chicago, IL	**4/5/30**	3:00	Стефко Куропась Андрій Скиба Богдан Кукуруза Д-р Мирон Куропась Гелен Олек-Скотт Михайло Куропась

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СЕРЕДА, 19 БЕРЕЗНЯ 2003 р.

„Союзівка“, – Кергонксон Н. Й. Річні збори 88 Відд. відбудуться о 6-ій год. веч. Просимо всіх членів прийти на збори.

Анна Слободян, голова
Стефа Гаврилюк, секретар

Важливість міцних зв'язків у громаді



На зустрічі в „Українській світлиці" (сидять зліва): віце-консул Ігор Сибіга, Генеральний консул України в Нью-Йорку Сергій Погорельцев, Андрій Шуль, Оксана Лиховид. *Фото: Ярослав Кулинич*

НЬЮ-ЙОРК. – 22 лютого громадсько-освітній Центр УККА „Українська світлиця" організував зустріч з Генеральним консулом України в Нью-Йорку Сергієм Погорельцевим та віце-консулом Ігорем Сибігою. Відкрив цю зустріч у конференційній залі Українського Конгресового Комітету член Крайової Екзекутиви УККА і голова Відділу УККА в Лонг-Айленді Андрій Шуль, який разом з св. п. інж. М. Шпонтаком в минулі роки активно сприяв ухваленню проєкту допомоги новоприбулим і заснуванню Центру УККА. У своєму вступному слові А. Шуль дав позитивну оцінку діяльности Центру, розвиткові співпраці різних хвиль еміґрації і все помітнішій участі „четвертої хвилі" у житті української громади.

Конструктивною і змістовною була розповідь Генерального консула Сергія Погорельцева про стан українсько-американських взаємин, про новини у діяльності Генерального консульства України в Нью-Йорку. Зокрема дипломат наголосив на бажанні Генконсульства всіма силами допомагати своїм громадянам, підтримувати їх і захищати їхні права. Навіть якщо громадянин України перебуває тут нелегально, він завжди може звернутися до свого Консульства і одержати підтримку і допомогу у вирішенні складних питань (наприклад, у випадку затримання поліцією, депортації тощо).

У відповідь на побажання громадської комісії „Четверта хвиля" Генеральне консульство в Нью-Йорку змінило розклад діяльности на весняно-літній період. Час прийому буде збільшено на 2 години щодня (на 8 годин у тиждень). Про конкретну дату введення нового порядку праці буде повідомлено в україномовних засобах масової інформації. С. Погорельцев запевнив присутніх, що протягом цього року буде також вирішене питання модернізації інформаційної телефонної системи.

На конкретні питання присутніх відповідав віце-консул Ігор Сибіга. Найінтенсивніше обговорювались питання заміни пашпортів, оформлення постійного місця проживання, взяття на консульський облік, одержання віз, оформлення документів при повноліттї дітей (включно з проблемами хлопців призовного віку), прописки-виписки-реєстрації, порядку одержання українських пенсій, оформлення доручень і нотаріального засвідчення документів.

Найбільше питань стосувались ускладнень з митними службами при перетині кордону.

І Генеральний консул, і віце-консул докладно поінформували присутніх про права і обов'язки митної служби і про те, як поводити себе у випадку порушень митними службовцями загальних правил.

Активно обговорювалось і питання про те, чи буде розглядати український уряд питання двосторонньої угоди між Україною і США (за прикладом угоди між Польщею і США) про виплату американських пенсій людям, які у старшому віці бажають повернутися в Україну. На думку віце-консула І. Сибіги, необхідність в укладенні такої угоди вже назріла, і це питання має вирішитися в найближчий час. Під час дискусії було підкреслено, що консульські послуги громадянам України надаються безпосередньо в консульстві. А ті люди, що занадто довірливо вдаються до посередницьких „фірм" чи „корпорацій", ризикують заплатити посередникам в три-чотири рази більше, ніж коштують ці послуги в консульстві.

Велике зацікавлення присутніх викликала інформація про те, що закон України про закордонного українця вже прийнятий в першому читанні і незабаром має бути опублікований в пресі.

На завершення зустрічі С. Погорельцев повідомив, що при Генеральному консульстві України в Нью-Йорку працює Громадська рада, в склад якої увійдуть і представники від нової хвилі.

За подальшою інформацією просимо звернутися на тел.: (212) 674-7414.

Оксана Лиховид,
директор Центру УККА
„Українська світлиця"

Нові пляни УАКРади

НЬЮ-ЙОРК. – На засіданні Президії УАКРади 25 січня голова Ігор Ґавдяк інформував про свою участь у зустрічах в Державному департаменті з Послом США в Україні К. Паскуалем та помічником секретаря Стівеном Пайфером. Присутніх представників українських громадських організацій зґадані урядові особи інформували про стан взаємин між США і Україною. 9 січня відбулась зустріч провідників громадських організацій в Посольстві України, з тією ж метою обговорити теперішні взаємини – між Україною і США.

Президія, вислухавши звіти членів Президії УАКРади, зосередила свою увагу на трьох питаннях – найближчих плянах праці Української Всесвітньої Координаційної Ради, 8-му з'їзді Світового Конґресу Українців та Конвенції УАКРади.

Щодо першої справи було вирішено утриматись від затвердження статуту до часу його повного перегляду. Закликом в пресі та збіркою фондів започатковано побудову Музею-меморіялу голодомору 1932-33 років, для якого УВКР створює в Києві окремий комітет. УАКР вважає цю заплановану акцію всеукраїнською, тому очікує підтримки для неї від усієї нашої громади.

На 8-ий з'їзд СКУ 18–21 серпня ц. р. делеґатами номіновано голову УАКРади І. Ґавдяка, голову Крайової Ради УАКРади Р. Дигдало, В. Процика, А. Фалько, Р. Хомяка, Є. Стахова, Р. та І. Гайдів, П. Дорожинського, Н. Ґавдяк, Б. Гаврилишина. Номіновано кандидатів на відзначення СКУ нагородою св. Володимира: д-ра Р. Барановського, Н. Іванів.

Конвенція УАКРади відбудеться 15-16 листопада ц. р. на Союзівці. Голови відділів та складових організацій повинні визначити своїх делеґатів і подати імена до канцелярії УАКРади. До комісій Конвенції ввійшли: Статутової – Р. Дигдало, З. Василькевич, В. Процик; Номінаційної – О. Процюк і по одному членові від відділів; Програмової – А. Ластовецький, Р. Шуган; до Конвенційного комітету – О. Бакум та члени відділу Кергонксону.

Голова Крайової Ради Р. Дигдало випрацьовує проєкт загально-громадської акції, а саме – співпраця з Педагогічним Інститутом УВУ в допоміжному фінансуванні курсів для підвищення кваліфікації вчителів-україністів, котрі щорічно приїжджають туди з України. На це вона пропонує започаткувати спеціяльний фонд, що і було схвалено. Також схвалено підтримку Комітетові вчителів, який укладає кожного року акредитований іспит з української мови для учнів стейту Нью-Йорк.

О. Б.

Владика Любомир відвідав пластунів Канади



ТОРОНТО. – 23 лютого Архиєпископ УГКЦ Любомир кардинал Гузар у пластовому домі привітав пластунів і пластунок. Гостя вітав Радомир Білаш, голова Крайової Пластової Старшини Канади, а Андрій Колос і Наталя Сервило вручили йому квіти. Владика Любомир є пластуном з молодих літ і членом пластового куреня „Червона Калина", капеляном скавтської організації Пласт в Україні.

На фото: Владика Любомир серед пластунів Канади.

Загальні збори Осередку св. Андрія

НОРТ-ПОРТ, Фльорида. – 29 січня при участи 93 членів відбулися загальні збори Українського релігійного і культурного осередку ім. св. Андрія, які відкрив голова осередку Роман Малюк.

Голова подав звіт про діяльність осередку в 2002 році, розповів про успішну працю клюбу сеньйорів під проводом Міри Андрушко та працю пань, які готують вечері щоп'ятниці для членів та гостей осередку.

У звітному періоді сталися віднови в осередку: встановлено нову систему охолодження і таблицю при в'їзді, направлено водопостачання, проведено консультації з архітектами у справі розширення залі.

Фінансовий референт Богдан Ващинський у своєму звіті звернув увагу на те, що членство в осередку не збільшується за останні кілька років, а витрати зростають через те, що будівлі старішають і потребують направ. Звітували культурно-освітня референтка Галина Король, перший заступник голови Володимир Король та референт бібліотеки Софія Барусевич.

Збори обрали нову управу на 2003 рік, яку очолив Роман Малюк.

Віра Боднарук

250 тисяч долярів...

(Закінчення зі стор. 1)

нознавства отримав досі на цю ціль.

„Ми сподіваємося, що Центр українських студій у Колюмбійському університеті відкриє нові можливості для нашої молоді і дасть їй нагоду вивчати історію України й українські культурознавчі дисципліни на найвищому університетському рівні. Ми бажаємо, щоб він став важливим знаряддям поширення знання про Україну в Америці", – сказав д-р Богдан Кекіш, президент Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч" у Нью-Йорку, на зустрічі з представниками Колюмбійського університету і Фонду катедр українознавства під час передання пожертви від Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч".

Цей надзвичайний княжий дар склала установа, яка служить українській громаді понад 50 років – надає українській громаді багато корисних фінансових послуг і також активно підтримує цілу низку загальнокультурних і національних цілей.

„Колюмбійський проєкт" забезпечує постійне навчання в різних галузях українознавства в одному з найбільш впливових американських університетів. У центрі українських студій працюватимуть викладачі різних українознавчих дисциплін, призначатимуться стипендії для студентів й аспірантів, поповнюватиметься українська книгозбірня університетської бібліотеки, організовуватимуться наукові конференції і семінари.

На першому етапі у Центрі буде створена посада викладача історії України і для неї буде збудована постійна матеріяльна база. Дві відомі українські громадські організації – Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці і Фонд катедр українознавства – поєднали заходи, щоб спільними зусиллями заснувати нові курси з історії України у Колюмбії. Зі свого боку, Колюмбійський університет хоче мати у своїй структурі програму з українознавства. Керівництво університету виявило готовність прийняти викладача історії України вже в наступному 2003–2004 академічному році, якщо Фонд катедр українознавства внесе суму в один мільйон долярів до капіталу основного фонду Центру українських студій. Ось чому княжий дар Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч" у Нью-Йорку є таким важливим.

Щедрість Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч" у Нью-Йорку в підтримці української науки розпочалася давніше. Саме вона почала виділяти датки на Фонд катедр українознавства у Гарвардському університеті. Вона надала важливу фінансову підтримку на дослідження Голодомору 1932–33 років, на відзначення Тисячоліття Хрещення Руси-України, на підтримку гарвардської Літньої школи українознавства, а недавно – на підтримку спільних видавничих проєктів в Україні. Мирослав Шмігель, голова Ради Директорів Кредитової кооперативи, разом із д-ром Богданом Кекішем, продовжує цю традицію дбайливого господарювання громадським капіталом. Новий княжий дар ньюйоркської кредитової кооперативи „Самопомочі" на „Колюмбійський проєкт" прекрасно засвідчує цей успіх.

А. Гарасимяк

Відкриття нової філії банку „Певність"

ПАЛАТАЙН, Іл. – 28 лютого 1964 року члени Українського Визвольного Фронту на чолі з Юлія-ном Кулясом вирішили заснувати Український федеральний щадничий банк „Певність", обрали дире-кцію майбутньої фінансової установи, до якої увійшли Юліян Куляс, Роман Кобилецький, Юлія Кавка, Петро Гуцал, Василь Голод і Михайло Марчук. Швидко минав час, тепер в Чикаґо працюють чотири філії банку, а п'ята – у Фі-лядельфії.

У святково прибраній залі дому СУМу 15 лютого зібралися гості, щоб відзначити відкриття філії банку „Певність" у Палатайні. До мікрофону підійшов Юліян Куляс, президент банку „Певність", який очолює цю установу майже сорок років. Він висловив подяку священикам за освячення нового приміщення філії банку, розповів про шлях, пройдений фінансовою установою, про філії, які дають можливість краще обслужити українську громаду, яка з року в рік зростає.

Розповідаючи про філію банку у Філядельфії, він сказав:

– В середині 1980-их років, на прохання української громади Філядельфії, ми купили від уряду колишню українську щадницю, яку заснував у 1921 році д-р Галан. Зараз філія у розквіті, все більше людей користуються її послугами. І в цьому заслуга управителя банку Андріяна Гаврилів.

Багато уваги промовець приділив праці фундації „Спадщина", створеної при банку „Певність", яка допомагає українським установам та церквам. При її сприянні Український Національний музей у Чикаґо значно розширив свою площу, збільшив музейну експо-зицію. Значну допомогу надає фундація українським школам, молодіжним організаціям, спортивним товариствам. Лише в минулому році для них Фундація виділила близько півмільйона долярів.

Нова філія банку „Певність" сприятиме зростанню фінансових послуг мешканцям Палатайну.

Анатолій Гороховський

Успішні вишивані вечорниці

НОРТ ПОРТ, Фла. – Вишивані вечорниці 56 Відділу Союзу Українок Америки відбулися з великим успіхом 9 лютого, в залі української католицької парафії, під проводом Христини Лазор. Понад 220 членок і гостей з довколишніх місцевостей, включно з Ст. Петерсбурґу та Спрінґ Гіл були учасниками тієї імпрези.

Головною подією вечора був вибір власників найкращих зразків української вишивки, вжитої до теперішнього одягу. Ними були: Ірина Петрик, Рома Стецьків-Лонґ, Мирон Наваринський, Іван Попівчак. У традиційній розграші льосів нагороди, які подарували Надія Іванчук і Лідія Белендюк, отримали Роман Сокольський і Олена Петришин. Нагороди і виграші переможцям вручили – голова 56 Відділу СУА Христина Лазор, колишні голови Марійка Білинська, Орися І. Свистун і Марія Наваринська – почесна голова та засновниця Відділу. За програму вечора відповідала ведуча Лідія Білоус. На вечорі, після кількох місяців хвороби був присутній Богдан Петрик, член Українсько-американських ветеранів станиці ч. 40 ім. Романа Лазора.

Смачні страви на гостину згаданого вечора приготовили працівники „Нашої кухні" під керівництвом Марії та Ніка Ціків з Порт Шарлот, яку завершено смачним домашнім печивом, приготованим членками СУА. Музичний супровід на забаві та під час прийняття був у заряді оркестри М.М. Мерена з Норт Порту.

А. Кобрин

„Дивні перли“...

(Закінчення зі стор. 5)

оригінальний стиль”. Книжкові знаки Ю. Нарбута мають часто геральдичну і алегоричну тематику. На сході України над екслібрисами почали тоді працювати відомі мистці – Василь Кричевський, Олексій Усачов, Леонід Хижинський, Олексій Кравченко, С. Маслов. В Галичині, також в 20-их роках, Павло Ковжун, сам бібліофіл, великий майстер книжкової графіки і екслібрисів, організатор українського мистецького життя в краї та „загалом найоригінальніша постать в українському мистецькому житті 20-их і 30-их років”, як читаємо в „Нотатках з мистецтва” (Філядельфія, 1966, ч. 4), впровадив нові західньо-европейські елементи та впливи авангарду 20-их років у свою творчість. В тих роках в Галичині над екслібрисом працювали також Олена Кульчицька, Модест Сосенко, Ярослава Музика, Святослав Гординський, Роберт Лісовський, Микола Бутович, Михайло Осінчук, Лев Ґец, Петро Обаль, Володимир Січинський, Петро Холодний (молодший), Ніл Хасевич та інші.

Як і в інших країнах, в Україні появилося тоді багато приватних колекціонерів книжкових знаків, а найбільша і найцінніша збірка, пише М. Вірук, знаходилася в Українському науково-дослідному інституті книгознавства в Києві. Тематично українські книжкові знаки 20-их, а на заході України і 30-их років позначаються національно-історичними українськими мотивами і мотивами народної творчости. В Києві в 1930 році влаштовано виставку екслібрисів від XVIII до XX століть, а ще в 1929 році, на виставці слов'янського екслібрису у Львові була експонована велика колекція українських книжкових знаків. Вийшло також кілька альбомів та історичних довідок про українські екслібриси, а в 1932 році в залях Музею Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові був окремий відділ експонатів мистецтва екслібрису.

Від 30-их до 60-их років, під тиском задушливої комуністичної ідеології, на сході України стався повний занепад мистецтва екслібрису. Щойно з початком 60-их років, коли всупереч послідовному винищуванню української культури і русифікаторським та партійним утискам щодо мистців відновлювалася українська літературна творчість, художники нової ґенерації – між ними Василь Перевальський, Лідія Перевальська, Микола Малишко, Ніна Денисова, М. Шекера, М. Павлусенко – почали знову творчу працю в жанрі екслібрису і створили справжні шедеври. Як пише Вірук у вже цитованій книжці „Книжковий знак шестидесятників”, що, на жаль, вийшла тиражем тільки 1,050 примірників, більшість молодих мистців „...поєднала засоби модернізму і новаторства з національними традиціями”. Репродукції цих 110 шедеврів мініятюрного мистецтва захоплюють, їхня образність говорить сама за себе.

У Львові, мимо натиску радянської влади від 40-их років, не припинилася творчість екслібристів. Такі мистці, як Олена Кульчицька, Степанія Гебус-Баранецька, Маргарита Старовойт, Іван Крислач та Ярослава Музика, завзято продовжували працю та виставки екслібристів, а в пізніших роках – Іван Остафійчук, Опанас Заливаха, О. Фесун, Остап Оброца, І. Катрушенко, Галина Севрук, Богдан Сойка, Богдан Сорока, Мирон Яців. Про М. Яціва недавно вийшла незвичайно гарно оформлена книжка „Мирон Яців, 1929–1996, життя і творчість” (Інститут Народознавства НАН України, Музей етнографії та художнього промислу, Львівська академія мистецтв, Львів, 2000), з репродукціями праць, включно з близько 50 екслібрисами, цього „яскравого представника української графіки”, як його характеризує мистецтвознавець Дмитро Крванич.

У вільному світі, вже в 40-их роках, між українцями на еміґрації в Німеччині, Австрії, Франції, опісля в США, Канаді та інших країнах відновилося колекціонування українських екслібрисів. Колекціонерами були і тепер ще є не тільки бібліофіли, але і любителі мініятюрного мистецтва, і самі мистці. В США, в Нью-Йорку, одним з більш знаних любителів екслібрису і колекціонерів був д-р Микола Кузьмович, який писав про розвиток книжкового знаку в Україні і був головою товариства прихильників українського екслібрису. Фактично в пізніх роках XX століття велика кількість українських мистців, більш і менш знаних, працювала в жанрі екслібрису. З більш знаних треба згадати Святослава Гординського і Якова Гніздовського.

Майже в кожному числі філядельфійських „Нотаток з мистецтва” бачимо сторінку репродукцій екслібрисів одного або кількох мистців, а в числі 2 (1986) В. Ладижинський (Володимир Попович) присвячує довгу статтю двом провідним майстрам графіки – Тирсові Венгриновичеві (Польща) та Миронові Левицькому (Канада). При тому в статті автор дає перегляд творчости мистців-графіків в Україні та ділиться спостереженнями про деяке занедбання екслібристики на еміґрації.

В позитивному дусі про українську екслібристику відгукується вже згадана, видана у вибагливому мистецькому оформленні, книжка д-ра Д. Даревич „Сто екслібрисів Мирона Левицького”. На підставі декладних студій авторка висловлює думку, що „Левицькому належить не тільки одне з провідних місць в українському екслібрисі, але він заслужив собі на чільне місце серед мистців книжкового знаку в світі”.

Що ж це таке – сучасний екслібрис? В мистецькому сенсі – це твір специфічного жанру образотворчого мистецтва, виконаний технікою ґравюри, часом рисунку, у виді мініятюри (або принайменше малого формату), в одному оригіналі, з якого робиться відбитки або якого помножується друком.

Хоч дехто вважає екслібриси „ужиткованим мистецтвом” (мовляв, ціллю видрукованих „копій” є позначити книжку як власність певної особи чи інституції),у світовому мистецтвознавстві вони належать до специфічного жанру образотворчого мистецтва.

Вимоги цього жанру примушують графіка сконцентрувати вислів своєї уяви в мініятюрний, суворо обмежений простір. Тому екслібриси можна розглядати в багатовимірній сфері. Їх можна досліджувати не лише як мистецтво, але як соціо-політичний, історичний, ідеологічний, антропологічний і навіть психологічний матеріял. В екслібрисах доброго майстра, виготовлених для установ або бібліотек, можна часто вже першим поглядом відчути їхню суть і рівень вартостей, які надає тій установі мистець, та дух часу. Особисті екслібриси належать до інтимного жанру, бувають загадкові і нерідко зраджують особисті таємниці особи, для якої створені, або й таємниці мистця, його наставлення до зацікавлень, професії чи уподобань даної людини. Відкриваючи книжку, знаходимо не тільки „дивні перли” в її тексті, про які писав Франко, але й перлину мініятюрного графічного мистецтва, що не раз в зашифрований спосіб „описує” людину, книжку якої тримаємо в руках.

Баль „Просвіти“ на Балканах

НОВИЙ САД, Сербія і Чорногорія. – 1 березня у готелі „Новий Сад” відбувся другий український баль, який організувала новосадська філія Товариства української мови, літератури і культури „Просвіта“.

Було присутніх понад 250 осіб з Нового Саду і усіх куточків Воєводини (північна частина Сербії, де живуть українці, а саме – з Кули, Вербасу, Сремської Митровиці, Інджії, Челарева, Земуна). Прибули гості з Боснії і Герцеговини, Хорватії, Франції.

У святі взяли участь представники Посольства України у Сербії і Чорногорії – посол Анатолій Шостак, аташе Анна Тертична та Сергій Дрозд, голова Культурно-просвітньої спілки українців ім. Тараса Шевченка з Боснії Степан Гаврилюк та голова Товариства української мови, літератури і культури „Просвіта“ Василь Дацишин.

З програмою народних танців виступили танцюристи Культурно-просвітньої спілки українців Боснії і Герцеговини, розважав гостей вокально-інструментальний ансамбль з Баня Луки.

1 березня у місті Кула також відбувся традиційний український розважальний вечір – „Баль-Пущення“, який організувало місцеве Культурно-мистецьке товариство ім. Івана Сенюка. Розважальний вечір провело і Культурно-просвітнє товариство „Карпати” з міста Вербас.

Товариство „Просвіта”



Вісті Фундації імені Івана Багряного

Березень 2003 р., ч. 31

Релігійне життя в столиці України

Церква завжди посідала особливе місце в середовищі української еміґрації. Не залишаються байдужими до подій у церковному житті України українці в Америці. Пропонуємо читачам сторінки Фундації ім. І. Багряного в газеті „Свобода" інтерв'ю з начальником управління в справах релігії Київської міської державної адміністрації Андрієм Ткачуком, який свого часу закінчив Харківський університет культури, був одним з організаторів Товариства української мови ім. Т. Шевченка в Криму, є автором низки наукових праць, активно співпрацював з Патріярхом Мстиславом, а потім з УПЦ Київського Патріярхату.

– Яка мета очолюваного вами відомства?

– Наше відомство функціонує з 1997 року. Управління має стежити, щоб релігійні організації діяли в рамках чинного законодавства, а також захищати інтереси віруючих, сприяти нормальному функціонуванню релігійних громад, конфесій та організацій. В Києві зареєстровано 800 релігійних організацій, а це – 65 різних конфесій, течій, напрямків. Звісно, що і за кількістю храмів, і за чисельністю громад переважає православ'я. У 25 духовних закладах навчається близько 6 тисяч студентів. Діє 80 релігійних місій-братств. Отже, церковне життя представлене в усьому розмаїтті.

– У Києві зростає число нетрадиційних релігійних об'єднань. Що потрібно, щоб зареєструвати нову релігійну громаду?

– Для цього досить десяти повнолітніх засновників. Їх, звісно, можна набрати, не виходячи з власного під'їзду, або залучити знайомих. Нині Верховна Рада має розглянути вже підготовлену нову редакцію Закону України про свободу совісти, де передбачено значно більше часу на вивчення того чи іншого релігійного угруповання. Покищо управління впродовж місяця має розглянути заяву громадян, аби вивчити статут майбутнього осередку, практику Богослужінь і вирішити: зареєструвати чи відмовити. Відмова при цьому має бути обґрунтованою. Процес виникнення нових релігійних течій закономірний, адже від суворої тотальної заборони, яка панувала на теренах колишнього СРСР, ми перейшли до вседозволености. Соціяльні негаразди – це ґрунт, на якому виникає безліч релігійних течій. Ще один момент. Православна Церква тільки тепер наближається до такого поняття, як соціяльне служіння. Колись Церква опікувалася хворими, немічними, дітьми-сиротами. За 70 років під тиском тоталітарної держави Церква змушена була виконувати лише Богослужбові функції, та й то з обмеженнями. Традиції милосердя і допомоги втрачені. Нині треба відроджувати соціяльне служіння. У протестантських церквах в цьому відношенні зовсім інша атмосфера – там віруючі почуваються членами родини. Новітні течії беруть за основу саме працю з конкретною особою. Це приваблює багатьох. Відкриваються безплатні їдальні, вишукуються можливості надати нужденним гуманітарну допомогу – крупи, цукор тощо. У людей спрацьовує психологічний фактор: якщо про тебе піклуються, це означає, що ти потрібен цій спільноті, і можеш у скрутну хвилину розраховувати на допомогу, порятунок, захист. Молодь, звісно, зваблюють можливості самореалізації.

– Досить побувати лише в одному з районів Києва аби переконатися, що в столиці України дуже багато місіонерів. Яка, на вашу думку, мета їхніх візит в Україну?

– Звісно, більшість з них хоче допомогти у духовному відродженні України. Але й є такі, що бачать в Україні джерело збагачення. Приїздять проповідники, які мають дуже поверхове уявлення про Україну, не знають нашої історії і традицій, вважають українців відсталими в релігійному відношенні. Для багатьох з них відкриттям є те, що християнство в Україні має понад 1000 років, а Київ називали другим Єрусалимом".

– Яку позицію займає управління щодо новітніх методів залучення людей до релігійних громад?

– Так, є громади, де існує певний психологічний тиск, намагання управляти поведінкою людини за допомогою музики, танців тощо. На жаль, ми не маємо фахівців-психологів, здатних належно оцінити те чи інше релігійне угруповання. 11 років незалежности – дуже невеликий час, аби підготувати таких фахівців.

– На підставі чого релігійній громаді можна відмовити у реєстрації?

– У випадку, якщо віровчення або Богослужбова практика суперечить чинному законодавству. Діяльність громади прискіпливо вивчають експерти. Припинити діяльність тієї чи іншої релігійної організації може лише рішення суду. Одначе наші судді не мають належної освіти для ведення подібних справ. На жаль, в юридичних школах нашої країни ще не вивчають засад судового релігієзнавства. А треба.

– Чи приживаються в Україні так звані „екзотичні релігії"?

– Кришнаїти, буддисти мають свої громади, але вони невеликі – від 40 до 100 осіб. У такій екзотичній спільноті, як багаї, є кілька десятків членів, не більше. Треба сказати, що Україна має вікові традиції мирного співіснування різних релігій. Іслям має в Україні давні традиції. Кримські татари споконвіку молилися Алахові. Наша нація завжди толерантно ставилася до іновірців. Нове явище для України – мормони. Для багатьох українців їхня громада приваблива тим, що дає можливість здобути освіту в США, вивчити англійську мову. Порушень законодавства з боку мормонів немає, вони пропаґують культ сім'ї, спиртного не вживають, не курять, навіть кави не п'ють. Здоровий спосіб життя приваблює молодь. У цій громаді пропаґується, що всього можна досягти власною працею, навіть стати президентом.

– Яке ваше ставлення до ідеї єдиної помісної Православної Церкви в Україні?

– Важко бачити, що три гілки одного дерева не йдуть у спільну крону. Будь-який розкол – це трагедія для народу. Саме єдина помісна Православна Церква сприяла б зміцненню України, як держави і нації. Вважаю, згодом так і буде. Процес консолідації вже розпочався, його можна загальмувати, але не зупинити.

Розмову вів **Сергій Козак**



У Переяслав-Хмельницькому музеї Григорія Сковороди учителі та учні з Білої Церкви оглядають книги, які вживалися, коли в Колеґіюмі викладав філософ Григорій Сковорода. Крайні зліва: О. Коновал з дружиною.

Дякуємо!

В кінці січня та в лютому цього року прислали пожертви Фундації такі особи: 666 дол. – **Петро Шаєнко** на допомогу журналам „Бористен" та „Березіль", на конкурс української мови на Кіровоградщині, Архиєпископові УПЦ КП Адріянові в Дніпропетровську для дітей-сиріт та на бюлетень УПЦеркви КП при журналові „Бористен", 200 дол. – **Іван Деркач**, 150 дол. – **Василь Кревсун**, по 100 дол. – **Валентина і Леонід Чудовські** замість квітів на могилу Лідії Гарущак та **Сергій Гейзлер** у пам'ять Миколи Малого, 50 дол. – **Мирослав і Євгенія Ковальські,** по 25 дол. – **Михайло Андрейович, Віктор Андре та Медислав Литвиненко** та 10 дол. – **Роман Ричок.** Фундація щиро дякує всім жертводавцям, які допомагають Україні, щоб вона стала якнайскорше українською Україною! Фундація дякує своїм членам, що прислали членські внески (25 долярів на рік) за минулий та цей рік.

НОВІ ВИДАННЯ

Про святині Рівенщини

Нещодавно коштом відомого добротворця д-ра Леоніда Мостовича за сприяння Фундації ім. І. Багряного, вийшла у світ цікава праця київського журналіста і письменника Сергія Козака „Монастирі Рівенщини". Всього на Рівенщині є чотирнадцять православних монастирів, а також два скити. З-поміж них такі відомі обителі, як Дерманський, Корецький, Городоцький, Межиріцький монастирі. Один з останніх за часом відкриття – Свято-Георгієвський монастир УПЦ Київського Патріярхату на „Козацьких могилах" (настоятель храму – о. Олег Савчук). Автор мапи монастирів – Світлана Чайковська. До видання увійшли відомості з історії, святинь, а також нинішнього стану монастирів Рівенщини, їхні адреси, інша необхідна інформація для всіх, хто цікавиться темою монастирів України.

Леонід Панченко,
Київ

В Фундації можна придбати найновіші видання Фундації, що появилися друком в Україні в кінці минулого року: „Листування Багряного" в двох томах (25 дол. за кожний том) та „Страта голодом" Семена Старова (12 дол.), про голод в Україні 1933 року, яка спершу була видана англійською мовою в 1985 році під назвою „Execution by Hunger" під його псевдом – Мирон Долот. Ця книга вийшла 10-тисячним тиражем у видавництві „Просвіта" й поширюється в 70-ту річницю голоду в Україні централею „Просвіта". Вище подані видання можна придбати, висилаючи чек на адресу Фундації.

**Дописи і листи до сторінки Фундації імені І. Багряного просимо слати на адресу:
Bahriany Foundation,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights,
IL 60005 USA
Сторінку редагує
Олексій Коновал**

УКРАЇНА І СВІТ

Тяжка доля українців у Словаччині

Не можна не привітати ініціятиву редакції київського журналу „Пам'ятки України" повернутися, через десять років, до становища української національної меншини (далі – НМ) у Словаччині і показати, як воно розвивалося і що змінилося з того часу.

Матеріяли, які журнал опублікував під кінець 1992 року, зафіксували скрутне становище української НМ у Словацькій Республіці, проте могло йти про тимчасовий стан, адже тоді лише три роки минуло від розпаду комуністичної системи і початку кардинальних змін в державах середньої Европи.

З жалем зауважимо, що жодна інша українська редакція газети, журналу не взяла прикладу з „Пам'яток України" і взагалі така увага не стала характерною для України, її державницьких, наукових чи суспільно-громадських установ.

Життя кожної НМ залежить принаймні від трьох чинників:

– від умов, створених державою, в якій НМ живуть;

– від умов, які для життя НМ створює матірна країна НМ;

– від активної та свідомої діяльности самої НМ в тій чи іншій державі.

Саме тим можна пояснити прямо протилежне становище, наприклад, мадярської та української НМ в СР. В той час, як ставлення словацької політики до обидвох НМ майже однакове, зовсім іншим є ставлення Угорщини та України до своїх НМ в СР, і в такій же мірі різним є ставлення самої мадярської та української НМ до свого становища. В той час, як угорець, громадянин СР, є максималістом у своїх вимогах до СР, українець, громадянин СР, є в кращому випадку мінімалістом, а часто навіть нігілістом у своїх вимогах до СР, (бо іншою була протягом історії доля мадяра, члена панівної нації, ніж українця – довгі століття громадянина-бездержавника, гнобленого панівними державами).

Якщо простежити життя української НМ у Словаччині з тієї точки зору, то сьогодні, через десять років після комплексної інформації, яку подали „Пам'ятки України", мусимо сказати, що все те, що тоді вимальовувалося як зародок, як тенденція, розрослося сьогодні у державну систему, спрямовану на повну та остаточну ліквідацію всього і всякого життя української чи русько-української НМ у Словацькій республіці.

Першим кроком такої політики словацької держави щодо української НМ в СР було розділення тієї меншини не просто на дві, але на такі дві самостійні меншини, між якими, мовляв, нема нічого спільного. І все це тільки на тій підставі, що частина української НМ в СР для означення своєї національної належности надалі користається старою, історичною назвою – русини. Такою назвою те населення називало себе протягом століть, поступово частина того населення почала називати себе (або різні держави називали його) різними іншими назвами (угророс, карпаторос, малорос, руський, русскій, українець), проте всі діячі того самого населення, рівно ж діячі сусідніх держав знали, що то лише різні назви того самого руського населення, яке колись творило Київську Русь, а протягом складної історії зформувалося як український народ. Тому при переписі населення та в інших подібних випадках завжди враховували всі ті самоідентифікаційні назви різних частин того ж самого руського населення, і хоч називали те населення по-різному, завжди вважали його однією, одноковою національною групою.

Тільки в переписі населення у 1991 році статистичні органи Чехословаччини запровадили дві рубрики: окремо „русин", окремо „українець" і з того часу почали вважати громадян тієї самої меншини за дві самостійні національності, хоч йдеться про громадян того самого району, того самого села, навіть тієї самої родини, тієї самої віри, мови, історії, культури, традицій, звичаїв тощо, і хоч окремі громади протестували проти того, що їх, як русинів, підпорядковували Русинській оброді – політиканській самозваній антиукраїнській організації, а вони були і є активними членами Культурного союзу українських трудящих, (перейменованого у 1990 році на Союз русинів-українців Чехословаччини – від 1993 року – Словаччини), брали і надалі беруть активну участь в різних формах праці його колективів, і хоч сама Русинська оброда довгі роки не мала індивідуальних членів і не вела жодної культурно-освітньої чи іншої діяльности для всього населення, як це робив КСУТ.

Єдиним арґументом СР, яким вона виправдовує таку свою політику щодо української НМ, є те, нібито кожен громадянин має право називати себе, ким хоче. Але в нашому випадку державі слід взяти до уваги, що йдеться про людей спільного кореня, які жили і живуть на тій самій землі, в однакових умовах протягом століть.

Розділивши одну невеличку, економічно й культурно-політично слабку НМ на дві і поставивши їх проти себе, представники СР щедро фінансують протиукраїнську організацію, підтримують та кодифікують її штучне життя, бо свідомі того, що коли б уся НМ виступала спільною силою та орієнтувалася б на багату українську народну та професійну культуру, то політика асиміляції не мала б успіхів.

Другий важливий чинник, від якого залежить життя НМ – ставлення матірної країни до своїх НМ в сусідніх державах. Виявляється, що нігілістичне ставлення тодішньої України до українських НМ не було короткочасним чи тимчасовим явищем, зумовленим тогочасними величезними проблемами країни, але мало свої глибші причини. Після розпаду могутньої Київської Русі український народ вже ніколи більше в своїй історії не мав держави, яка була б державою всього українського народу і яка, отже, була б його заступницею. Тому найвищі представники сучасної держави українського народу не почувають за собою обов'язку турбуватися якимись частинами свого народу, яких доля чи примхи історії занесли в інші держави.

Певна річ, в Україні є вже окремі особи та окремі групи чи інституції (приміром, ту ж редакцію „Пам'яток України"), які починають розуміти вагу й значення українських НМ для існування та розвитку всього українського народу. Однак такі державні програми, як „Українство до року 2000" чи сучасний плян допомоги закордонному українству до року 2005 року залишаються тільки на папері. Навіть конкретні постанови держави (наприклад, про надання багаторазових безкоштовних віз на п'ять років певним категоріям закордонних українців та працівникам міжнародних українських організацій) на практиці виконуються у значно звуженому варіянті.

Однак найважливішим є третій чинник, від якого залежить життя українських НМ в різних країнах Европи, а саме – діяльність самої української НМ в тій чи іншій країні. В цьому аспекті становище української НМ у Словаччині, якщо порівнювати його зі станом справ у Чехо-Словаччині десять років тому, значно погіршилося. Наслідком політики Словацької держави щодо нашої НМ дійшло до значного обмеження праці і до прямої ліквідації окремих форм та засобів діяльности (театр, ансамбль, радіо, книжки та журнали, видавництво підручників, шкільництво в цілому). Така незичливість з боку братньої слов'янської, сусідньої з Україною словацької держави стала можливою також внаслідок політики „невтручання" України в українські справи за своїми державними кордонами, проте й самі „нові" керівні працівники української НМ в СР не тільки належним способом не відстоюють хоча б основні потреби населення, яке представляють, але й сприяють успіхові акцій різних антиукраїнських сил, спричиняються до послаблення потенціялу місцевої української НМ, яка ще кілька десятків років тому не раз демонструвала свою духовну та організаційну міць і правильне розуміння українських справ. Сьогодні вже зовсім нема, наприклад, такої важливої категорії населення, як українська шкільна молодь. У висліді нема української молоді взагалі; вся вона стає національно неграмотною, індиферентною, неохопленою жодною молодіжною організацією, пресою чи іншою формою впливу та виховання. Подібно можна б говорити про заникання такої категорії, як українська інтеліґенція та про понижений рівень інтелектуальної праці окремих учителів, священників, редакторів та занадто повільне зростання нових категорій національно свідомих інтеліґентів (лікарів, суддів, економістів, підприємців, різного роду депутатів тощо), хоча зародки такої нової свідомої інтеліґенції час від часу можна спостерегти.

Юрій Бача,
професор університету,
Пряшів, Словаччина

Виставка „Забуттю не підлягає"

Київська міська організація Всеукраїнського товариства „Меморіял" ім. В. Стуса створила музейну експозицію з 70 великих стендів , які відтворюють хроніку злочинів комуністичного режиму від 1917 до 1990-их років.

Унікальні архівні документи і знімки свідчать про більшовицький переворот і початок терору, утворення СССР з голоду і насильства, ціну індустріялізації та насильницької колективізації, Великий голод, крах українізації, останнє десятиліття сталінської диктатури.

Виставка проводиться у співдії з головною управою ООЧСУ, під патронатом УККА, в більших місцевостях США й Канади. Виставка відбуватиметься:

– **Чикаго**, 8 березня, о 5 по полудні, в залі Свв. Володимира й Ольги;

– **Дітройт**, 15 березня, о 6 вечора, в Українському культурному центрі;

– **Клівленд-Парма**, 16 березня, о 4 по полудні, в домі СУА;

– **Філядельфія**, 21, 22, 23 березня. Громадська зустріч з головою „Меморіялу" Романом Круциком 21 березня о 7-ій веч. в Українському освітньо-культурному центрі;

– **Нью-Йорк**, 29 і 30 березня, зустріч з Романом Круциком 30 березня о 2-ій по полудні, в залі св. Юра.

– **Йонкерс, Н. Й.** – 2 і 3 квітня, зустріч з Романом Круциком 2 квітня о 6:00 веч. в Українському Домі СУМА.

– **Іст-Гановер, Н. Дж.**, 5 квітня, о 6-ій веч. в готелі „Рамада".

– **Пасейк, Н. Дж.**, 6 і 7 квітня, зустріч з Романом Круциком 6 квітня о 3-ій по полудні, в Українській централі.

– **Нюарк, Н. Дж.** – 12 і 13 квітня, зустріч з Романом Круциком 13 квітня, о 3-ій по полудні, в шкільній спортовій залі св. І. Хрестителя.

З приводу виставки свідок цієї трагедії Василь Луценко, який народився в Котельві, на Полтавщині, а тепер проживає в Огайо, розповів мені:

„Хоч мені ще не було вісім літ, але я добре пам'ятаю той страшний час, коли напівживі, опухлі люди ходили, як примари, безтямно шепочучи: „Їсти, їсти". Інші, вмираючи, тихо стогнали на землі. Я та кілька моїх ровесників тільки чудом збереглись при житті. Я безмежно радий, що патріотичні сили України й діяспори будуть спільно відзначати трагічне 70-ліття голодомору. Знаю з преси, що громадський комітет з вшануванням сумної традиції плянує показати не тільки в Америці музейну експозицію „Меморіялу", а також розмістити її по всій Україні. Знаю, що то буде коштовний проєкт, тому висилаю половину мого пенсійного чека на ці потреби. Закликаю всіх бути щедрими. Нехай ця виставка стане осудом для тих, які є співвідповідальні за мільйони невинних жертв".

Організатори потребують громадської допомоги на поможнення цієї експозиції на 500 комплектів, які будуть розміщені в усіх районних центрах України до 70-ої річниці Голодомору і на противагу „Року Росії в Україні".

Просимо складати свої пожертви на „Українсько-американську фундацію волі" : „UAFF-Memorial", P.O. Box 255, Cooper Station, New York, NY 10276- 0255.

І. Буртик

Нові візові анкети на поїздки в США

КИЇВ. – Починаючи з 15 березня 2003 року, кожен, хто звертається за отриманням неіміграційної візи США (надалі – заявник), повинен заповнити нову візову анкету та дотримуватися нових вимог щодо фотокарток для візової анкети. Зверніть увагу: з 1 квітня 2003 року старі візові анкети (версія 08-2001) та нестандартні фотокартки прийматися не будуть. Запровадження нової анкети має на меті зібрати більше інформації про заявника і, таким чином, допомогти Державному департаменту США та іншим урядовим установам у підтриманні безпеки державних кордонів США.

Нова анкета (версія 02-2003) розміщена на вебсайті Посольства США – http://usembass.kiev.ua/visa download ukr.html. Заявники можуть отримати анкети в охорони Консульського відділу Посольства США. Анкета також висилатиметься звичайним листом кожній особі, яка замовила візову співбесіду, разом із повідомленням про дату та час призначеної співбесіди. Разом із новою анкетою в дію вступають нові вимоги щодо фотокарток на анкеті. Фотокартка повинна бути необрамленою, повністю зображувати обличчя і бути зробленою протягом останніх 6 місяців. Заявник повинен дивитися прямо в об'єктив. Заявник не повинен дивитися вниз або вбік, обличчя повинно займати 50 відс. усієї фотокартки. Вуха бажано залишити відкритими. Розмір фотокартки повинен бути 50 x 50мм, а очі розміщуватися на висоті 28–35мм від низу фотокартки. Фотокартки можуть бути кольоровими або чорно-білими, зробленими на світлому тлі і надрукованими без рамок.

Посольство США в Україні

В УПА воювало багато „східняків"

Київська газета „День" 18 січня розповіла про презентацію альбому „Армія безсмертних" зі світлинами вояків УПА, після чого 8 лютого вмістила листа Василя Гуменюка зі Львова, який опрацьовував випадково знайдений у Яворові архів. Подаємо уривки з нього з огляду на те, що автор переконливо висвітлює усвідомлення справжньої ролі УПА, яке тепер приходить до мешканців України.



З села Нова Басань, що на Чернігівщині, була „Надя" (Галина Кузьменко)

„Хоча я родом з Гуцульщини, але виростав і виховувався в радянській системі ідеології та історіографії, тож про УПА мав дуже однобоке уявлення, зокрема про тих, хто воював у лавах цієї армії. Праця над випадково знайденим фотоархівом повстанців докорінно змінила мої погляди на цю проблему. Особливо великою несподіванкою для мене було те, що у лавах УПА в Карпатах воювало дуже багато вихідців, як тут кажуть, з Великої України – з Придніпров'я, Слобожанщини, Донеччини. Імена деяких встановлено, а хтось відомий лише за псевдом, як, наприклад, командири куренів „Лісовий" і „Степовий" (перший був з Чернігівщини, другий – з Дніпропетровщини). З села Нова Басань, що на Чернігівщині, була родом член Крайового проводу „Надя" (Галина Кузьменко), а з Донеччини (невідомо, звідки саме) – окружний провідник „Сірий" – Іван Кулик. З Київщини родом був повстанський фельдшер і фотограф „Тряпка" (Михайло Кашуба), чиє авторство багатьох повстанських світлин встановлено буквально кілька тижнів тому. Старі люди, які пам'ятають цих вояків УПА, відгукуються з пошаною про „східняків", котрі поводилися особливо коректно щодо цивільного населення, були великими патріотами – буквально закоханими у рідний край. Вони загинули за Україну".

„Листи так довго йдуть..."

КИЇВ. – Ці листи йшли до нас майже ціле століття, але не застаріли і завжди бажані. Їх цінність буде зростати в міру того, як час буде віддаляти нас від життя великої і славної нашої поетеси – Лесі Українки. Для шанувальників її творчости 22 лютого сталося свято – саме в цей день в приміщенні Спілки письменників України була представлена книга „Листи так довго йдуть. Листи з архіву Лесі Українки в слов'янській бібліотеці у Празі".

У вступному слові голова „Просвіти", народний депутат України П. Мовчан наголосив, що найбільшу ролю в опублікуванні архіву сім'ї Косачів відіграв Союз Українок Америки. Почесна членка СУА д-р Іванна Ратич виступила з ініціятивою негайного опублікування знайдених матеріялів і подарувала для цього10 тисяч долярів.

Голова СУА Ірина Куровицька сказала, що відразу був утворений комітет у складі Іванни Ратич, Ірини Куровицької та редактора журналу „Наше життя" Ірени Чабан. Перше видання документів архіву було представлене в Нью-Йорку минулого року, що стало приємною несподіванкою для української громади.

Упорядник книги Світлана Кочерга говорила про те, що навряд чи можна осягнути той дар, який отримав наш народ в особі Лесі Українки. Тому вартість кожного документу, що відкриває якусь нову грань Лесиного життя і творчости, справді неоціненна. Вона розповіла, що на початку 90-их років, коли захиталась імперська система, в Ялті відбулось свято Лесі Українки, на завершенні якого звучав гимн України. На це негативно відреагувала московська „Літературная газета", мовляв, велика поетеса засудила б такі націоналістичні прояви. Однак московські кореспонденти не знали того факту з біографії Лесі, що вона бігала на концерти і була зачарована мелодією гимну.

Про цінність цього видання для молодого покоління говорила викладач Валентина Борисенко.

Народний депутат України Геннадій Удовенко в особі СУА подякував всій українській громаді в Америці, яка багато робить для відновлення історії, які радянська ідеологія замовчувала або подавала у викривленому світлі. У Верховній Раді, сказав він, вперше за 12 років відбулись парляментські слухання, присвячені жертвам голодомору, не дивлячись на відчайдушний опір комуністів, які не погоджуються із звинуваченнями у свідомому винищенні мільйонів українців. Ці слухання відбулись завдяки зусиллям закордонних українців, які порушили клопотання перед конґресом США про початок офіційних розслідувань злочинного голодомору. З цього питання була утворена комісія, її очолив американець Джеймс Мейс, який досконало вивчив українську мову і доклав багато зусиль, аби весь світ дізнався про голодомор в Україні.

Високу оцінку праці СУА дав голова Української всесвітньої координаційної ради Михайло Горинь. Про велике значення документів з архіву Лесі Українки говорила народний депутат України Ліля Григорович, яка відмітила, що коли б таке видання сталося в Росії з Пушкіним, в Англії – з Байроном, у Франції – з Гюго, то така знахідка набула б світового розголосу. Л. Григорович сердечно подякувала своїм американським посестрам за велику і благородну працю, вручила їм квіти.

І. Куровицька, І. Чабан та С. Кочерга поставили свої автографи у презентованій книзі.

Микола Свінціцький

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ“, квітень 2002 р.

105 дол.	Антипів Ксеня	Ворен, Миш.
100	Перейма Марта	Далес, Ва.
73.50	Гарт Зівана в пам'ять І. Барташевського	Ґлочестер, Англія
55	Лебедович Ігор	Чикаго, Іл.
	Макар Євген	Мавтенсайд, Н.Дж.
	Стек Уляна	Міссіссаґа, Онт. Канада
50	Ґаховська Ольга	Дірборн, Миш.
	Скрибайло Степан	Шарлотсвіл, Ва.
45	Яріш Ірина	Етобіко, Онт. Канада
	Новосад Мирон	Елджин, Іл.
	Рожанковський Ярослав	Енґлвуд Клифс, Н.Дж.
40	Огаренко Марія	Редондо Біч, Каліф.
30	Калініченко Віталій	Вашінґтон, Д.С.
	Гафткович Надія	Ветерсфілд, Кон.
	Якубовичі Дарія і Олександер	Брексвіл, Огайо
	Мусій Юрій	Етобіко, Онт. Канада
	Почтар Людмила в пам'ять Михайла Почтаря	Скоч Плейнс, Н.Дж.
25	Бікей Стефанія	Далас, Текс.
	Фрейшен-Чировський Лев	Бриджвотер, Н.Дж.
	Мацьків Дмитро	Тонаванда, Н.Й.
	Масляк Мар'ян	Лейквуд, Коло.
	Погорило Ераст	Філядельфія, Па.
	Сас Ольга	Філядельфія, Па.
	Семків Олександра	Рочестер, Н.Й.
	Вітковицький Ігор	Силвер Спрінґ, Мд.
	Витанович Юрій	Ґлен Елен, Іл.
20	Храплива Марія	Матаван, Н. Дж.
	Байко Петро	Парма, Огайо
	Дячук Зенко	Бунтон, Н.Дж.
	Дмитренки Віра і Петро	Маршфілд, Мас.
	Голик Володимир	Торонто, Онт. Канада
	Іваницька Катерина	Рілай, П.Кар.
	Кохановська Галина	Етобіко, Онт. Канада
	Красовський Микола	Порт Шарлот, Фла.
	Лаврін Іван	Чикаґо,Іл.
	Маланчук Степан	Санта Барбара, Каліф.
	Оришкевич Йосип	Принстон, Н.Дж.
	Пундій Павло	Чикаґо, Іл.
	Пилипчук Роман	
	Суботи Ірина і Анатолій	Чикаґо, Іл.
15	Богданик Йосип	Чикаґо, Іл.
	Бук Юрій	Лас Веґас, Нев.
	Дурбак Антонія	Куяґоґа Фолс, Огайо
	Яременко Дмитро	Самервіл, Н.Дж.
	Юрчищак Роман	Ню Бритен, Кон.
	Калиник Валентина	Ліґайтон, Па.
15	Каркоць Петро	Коламбія Гайтс, Мін.
	Леус Іван	Роян, Кваб. Канада
	Мокей Віліям	Вотервліт, Н.Й.
	Флечени Неля і Павло	Маямі Шорс, Фла.
	Пришляк Степанія	Бафало, Н.Й.
	Сахарук Ева	Венґам, Мас.
	Сахрин Марія	Вестон, Онт. Канада
	Штомпіль Тимофій	Іст Ґановер, Н. Дж.
	Сосяк Володимир	Колонія, Н.Дж.
	Щербанюк Григорій	Жолієт, Іл.
	Бабчуки Олена і Вілліям	Норт Порт, Фла.
	Барановський Роман	Кергонксон, Н. Й.
	Березовська Анна	Ортонвіл, Миш.
	Богданів Віталій	Силвер Спрінґ, Мд.
	Хома Василь	Бікон, Н.Й.
	Хома Степанія	Кливленд, Огайо
	Добрий Іван	Бруклин, Н.Й.
	Фарботник Михайло	Сиракюз, Н.Й.
	Ференцевич Роман	Александрія, Ва.
	Гладилович Адольф	Монреал, Кваб. Канада
	Гошко Володимир	Піскатавей, Н.Дж.
	Івахів Дарка	Чикаґо, Іл.
	Якубович Дарія	Кренбері, Па.
	Кінах Методій	Монреаль. Кве. Канада
	Ковблянський Олександер	Санта Барбара, Каліф.
	Кравчук Евстахій	Норт Порт, Фла.
	Кифор Карпо	Нью-Йорк, Н.Й.
	Кириленко Степан	Белойт, Віск.
	Левицька Ірина	Ворен, Миш.
	Лиховид Оксана	Бронкс, Н.Й.
	Мичковська Любомира	Клівленд, Огайо
	Олиник Степанія	Ворм Мінерал Спр. Фла.
	Орисюк Віліям	Ванкувер, Б.К. Канада
	Петрів Катерина	Самервіл, Мас.
	Радловський Богдан	Елмвуд Парк, Іл.
	Саляк Василь	Ню Говп, Па.
	Шмидт-Слаба Марія	Юніондейл, Н.Й.
	Шевчук Павло	Летам, Н.Й.
	Столярська Анна	Омага, Неб.
	Турченюк Богдан	Елкінс Парк, Па.
	Варецький Василь	Філядельфія, Па.
	Юрченюк Микита	Пасейк, Н.Дж.
5	Петрашко Софія	Монреал, Кваб. Канада
	Солоха Павліна	Самерсет, Н.Дж.
	Жеребецький Богдан	Марлтон, Н.Дж.
	Бекерський Іван	Ютика, Н. Й.
	Бохно Михайло	Торонто, Онт. Канада
	Дорожинська Марія	Норт Порт, Фла.
	Дитиняк Володимир	Картерет, Н. Дж.
5 дол.	Дзіка Олена	Вудгейвен, Н. Й.
	Форись Юрій	Літсдейл, Па.
	Глинський Борис	Вієна, Ва.
	Городиський Андрій	Бордентавн, Н.Дж.
	Грициляк Марія	Рочестер, Н.Й.
	Яблонський Ярослав	Ст. Жулієн, Кве. Канада
	Каркоць Михайло	Мінеаполіс, Мін.
	Карпенко Андрій	Дес Плейнс, Іл.
	Карпюк Юрій	Тандер Бей, Онт. Канада
	Кіґічак Михайло	Вашон, Ваш.
	Козюпа Микола	Іст Гановер, Н.Дж.
	Кух Володимир	Покіпсі, Н.Й.
	Кикіш Микола	Чикаґо, Іл.
	Лещишин Микола	Торонто, Онт. Канада
	Лещинська Февронія	Клифтон, Н.Дж.
	Луцик Олександра	Бетезда, Мд.
	Мартинів Галина	Норт Порт, Фла.
	Мрилоцька Люба	Ярдвил, Н.Дж.
	Нагребецький Роман	Галіфакс, Н.С. Канада
	Новицька Ірина	Парма, Огайо
	Ольшанівська Божена	Нюарк, Н.Дж.
	Орловська Тамара	Норвел, Мас.
	Павлюк Іван	Калґарі, Ал. Канада
	Рибак Роман	Ст. Пол, Мін.
	Салдит Оксана	Емгерст, Н.Й.
	Семчук Ольга	Амстердам, Н.Й.
	Сенчишак Мирон	Аліквіпа, Па.
	Сеньків Михайло	Інвернес, Фла.
	Шейфер Наталія	Віліямставн, Н.Дж.
	Шеремета Марко	Чикаґо, Іл.
	Склепкович Б.	Ратерфорд, Н.Дж.
	Стельмащук Михайло	Балтимор, Мд.
	Шуя Степан	Ст. Петерсбурґ, Фла.
	Телюк Наталія	Стемфорд, Кон.
	Троч Михайло	Парма, Огайо
	Цісельська Тамара	Гантер, Н.Й.
	Твердохліб Н.	Торонто, Онт. Канада
	Винник Роман	Гайд Парк, Н.Й.
	Яценяк Іван	Пасейк, Н. Дж.
	Ярко Микола	Іст Сиракюз, Н.Й.
4	Лесів Михайло	Норт Порт, Фла.
Разом		2,172.50 дол.

Щиро дякуємо всім за фінансову підтримку „Свободи“ – найстаршої української газети в світі.

ДО 25-РІЧЧЯ САМОСПАЛЕННЯ ОЛЕКСИ ГІРНИКА

Незгасна ватра України

Серед борців за українську незалежність яскраво пломеніє постать Олекси Гірника. За нестерпних обставин більшовицького тоталітаризму він здійснив відчайдушний акт протесту: вдосвіта 21 січня 1978 року спалив себе на Чернечій Горі біля могили Т. Шевченка.

Вірний визвольній ідеї до самозречення, О. Гірник у свою судну мить вирішив залишитися наодинці з Т. Шевченком. Йому сповірив він свою нерозрадну печаль і тугу, своє високе осяяння. І навічно став людиною-полум'ям на духовній вершині України.

На знак 25-річчя жертовного чину великого українця ряд національно-демократичних партій та організацій України проголосили 2003 рік – Роком пам'яті Олекси Гірника.



Олекса Гірник в листопаді 1939 року.

Засніженими вулицями міста мчали до Тарасової гори авта державної безпеки, міської влади. За сиґналом тривоги летіли досвідчені вивідувачі з Києва та Черкас. Сталася неймовірна подія: на могилі Шевченка спалив себе з політичних мотивів чоловік.

Акцію було вчинено у формі протесту проти колоніяльного уярмлення України і на знак 60-их роковин проголошення УНР. Високе керівництво лютовало: „Недогледіли, прогавили! Проспала охорона! Ще й розкидав кількасот проклямацій, спрямованих проти соціялістичної батьківщини!". Керівники наказали пригоду на Тарасовій горі якомога надійніше приховати, бо інакше – світовий скандал!

За день Канів наводнили тиси, які групами й поодинці сновигали в крамницях, на базарі, автобусних зупинках, підкидаючи фальшиві версії того, що сталося. Звісно – п'яничка, божевільний. Розвів вогнище, аби погрітися, хильнув зайву чарку, заснув і скотився в багаття. Але люди говорили інше:

– Чули, що сталося? Чоловік спалився.

– Галичанин. Розкидав листівки зі закликами боротися за свободу і підпалив себе!

Директор музею Т. Шевченка Яків Данилів представив мене прибулим на Тарасову гору:

– Це лікар Іщенко. Його викликали, щоб зробити медичний висновок.

Разом з Даниловим ми мовчки вийшли на майданчик перед могилою. Попід деревами маячіли темні постаті, пильно приглядаючись до слідів на свіжому снігу, що випав уночі. Хтось порпався в кущах. Я впізнав начальника канівського управління КГБ, секретаря комітету партії, кількох комсомольських активістів. Метушився, даючи розпорядження, заступник начальника районного відділу міліції Олександер Гнучий, якого у місті обзивали „націоналістом", бо він говорив українською мовою, до того ж дружина в нього була галичанка. Поруч з ним були капітан міліції Іван Терещенко та сержант з охорони музею Роман Крамаренко. Невідомі здоровані в дублянках тримали в руках жмути паперів, розглядаючи їх.

Забігаючи наперед, скажу, що завдяки О. Гнучому, І. Терещенкові та Р. Крамаренкові канівці скоро змогли ознайомитися з текстами листівок. Від Терещенка я одержав дві, від Крамаренка – одну. А чотири листівки, приховані Гнучим, його дружина Віра зачитувала надійним людям не тільки в Каневі, але й у Львові, Дрогобичі, Трускавці. Її тата, молодого юриста Степана Ніклевича, замордували чекісти 1940 року, за два місяці до народження Віри.

Листівки переписували. Канівці швидко довідалися, що звали самоспаленця Олекса Гірник, він прибув до Канева з Калуша. Отже, поширюваний нині деякими „науковцями" міт, нібито про цю національну трагедію не знала не тільки Україна, а й мешканці Канева, є фальшуванням.

Ми підійшли до обгорілої людини. Чоловік був покорчений, чорний, мов жужелиця. Тіло потріскалося до кісток. Він лежав горілиць. На лівій руці ледь тримався на зотлілому ремінці годинник, що зупинився о 8-ій годині 30 хвилин.

Народився Олекса Гірник в селищі Богородчанах на Прикарпатті (нині Івано-Франківська область) 28 березня 1912 року. З п'яти дітей батько мав змогу дати освіту лише старшому синові Олексі. Продавав останні морги землі, щоб вчити його у Станіславській українській гімназії. Олекса навчався добре.

У гімназії існували таємні гуртки національно свідомої молоді, працювали товариства „Луг", „Просвіта", „Сокіл", Пласт. Олекса вступив до Пласту. Молодь проводила військовий вишкіл, краєзнавство, тримала тісні зв'язки з селом. Літні богородчанці досі згадують, як гімназист Олекса Гірник привозив заборонену літературу, неписьменним і дітям читав „Кобзаря" Шевченка. Палко закликав не коритися польським гнобителям, вселяв віру в перемогу української визвольної ідеї. Він організовував у Богородчанах Улад пластових новаків, і хлопчаки 7–10 років під орудою удвічі старшого Олекси навчалися, як долати природні перепони, маскуватися на місцевості, користуватися прийомами самооборони і нападу, подавати першу медичну допомогу.

Після закінчення гімназії Олекса пішов працювати в патріотичну організацію „Сокіл", став одним з чільних провідників місцевої „Просвіти", вступив до юнацтва ОУН.

Коли Олексу забрали до польського війська, він говорив тільки українською мовою, не терпів жодних національних образ. Читав українські газети й журнали, що вважалося страшною крамолою. Додому і друзям писав тільки по-українськи. Листувався з Ольгою Мартинець, Михайлом Гаврилком, Михайлом Данилком, Йосипом Комарницьким, братами Володимиром та Михайлом Мартинцями. Усіх їх переслідували за належність до ОУН. Таємна поліція мала нагоду прочитати в одному з листів жовніра О. Гірника: „Остогидла осоружна польська армія. Хочу змінити конфедератку на мазепинку".

Його арештували в казармі – прилюдно. Військовий трибунал засудив О. Гірника у 1937 році на п'ять років і три місяці ув'язнення. Звідав тюрем Берези Картузької, Кракова, Бригідок, Тарнова.

Та вже через два з половиною роки втік з-за ґрат і поспішив до батьківської хати. Але там порядкувало НКВД. Олекса поїхав до Стрия, встановив контакти з надійними людьми – оунівцями, просвітянами, взяв участь у проведенні відправи на могилах січових стрільців. Після Молебня пішов на поїздову станцію, щоб повертатися додому. І став свідком страшного видовища: в товарні вагони енкаведисти заганяли поляків на висилку. Тихе надвечір'я розтинали жіночі зойки, дитячий плач, прокльони. Олекса кинувся до карателів:

– Що ви робите?

Його огріли прикладом по спині, схопили за чуба і поволокли, запихаючи у вагон. Будучи фізично натренованим, Олекса вирвався з лап людоловів і втік. Через годину його спіймали на цвинтарі і побили до нестями. Записали йому в провину (переклад з російської): „Ми знайшли: Гірник О. М., ур. с. Богородчани Станіславського району, з селян, є керівником українських націоналістів. 11 листопада 1939 року приїхав у Стрий для контрреволюційної діяльности, тобто для керівництва повстанням

(Закінчення на стор. 20)



Місце самоспалення Олекси Гірника.



22 січня 2003 року до пам'ятного каменя на місці загибелі О. Гірника прийшли його шанувальники.

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Коли співає душа

ТЯЧІВ, Закарпатської обл. – Добра слава йде в Америці і Україні про концерти співачки Галини Ваверчак. Вона мала виступи у Національній музичній академії ім. П. Чайковського в Києві, де їй акомпаніювали Катерина Лебедєва (фортепіяно) та Валерія Балаховська (орган), потім було турне у західніх областях України, а заключний концерт знову відбувся в столиці, у Національному Будинку органної та камерної музики України за сприяння Посольства Канади в Україні. Твори у виконанні Галини Ваверчак транслювало Канадське міжнародне радіо.

Сольний концерт Галини Ваверчак з успіхом відбувся у конференц-залі Української алергологічної лікарні Солотвина.

Коріння її роду – в Україні. У 1925–1926 роках дідусь та бабуся Галини, вихідці з Теребовлі, Тернопільської области, подалися в пошуках кращої долі за океан. Мати Галини народилася в Канаді, а батько – в Польщі. Познайомились вони в Монреалі й згодом повінчалися.

Народилися діти – син і дві доньки, котрі скріпили цей щасливий шлюб. Дівчата ходили до української народньої та недільної шкіл, вивчали українську мову, танці, співали дуетом на різних концертах в Канаді і США. У 1978 році вони записали платівку українських народних пісень у супроводі ансамблю „Сини степів" та бандуриста Романа Боцюркова з Отави.

Серйозне захоплення музикою і співом привело Галину на хорове відділення музичного факультету Монреальського університету „Конкордія", де вона вивчала хорове мистецтво і дириґування. Здобувши звання бакалавра, протягом 80-их років вона працювала керівником церковних хорів у Монреалі та Отаві, продовжуючи заняття вокалом у викладачки Ірини Бубнюк. Водночас давала сольні концерти в Онтаріо, Квебеку, Нью-Йорку, Фльориді. Вокальні твори співачка виконує дев'ятьма мовами – англійською, французькою, італійською, латинською, еспанською, чеською, російською і, звичайно, українською.

Гастролюючи в різних містах і штатах Америки, Галина Ваверчак завжди мріяла побувати на землі своїх предків – у такій далекій і загадковій для неї Україні, про яку ще в дитинстві багато чула від батьків. Водночас зріло бажання давати благочинні концерти, гроші від яких були б переказані на рахунок „Союзу Чорнобиль України" і стали б підмогою для потерпілих.

І ось мрія здійснилася. Незважаючи на неспокій у світі, вона разом з усією сім'єю – мамою, батьком, чоловіком та 8-літньою донечкою Мелодійкою побувала у Києві, де її захоплено прийняли у консерваторії.

У Закарпатті чарівности надавав виступам канадської гості чудовий акомпаніямент піяністки Оксани Масної, випускниці Львівської консерваторії, яка мешкає у Польщі. У першій частині прозвучали зарубіжні твори, у другій – українські. Це були шедеври А. Дворжака, Й. Брамса, Ю. Мейтуса, Л. Ревуцького, М. Лисенка, К. Стеценка, А. Кос-Анатольського, Є. Козака, А. Боярського. З душевною теплотою була виконана пісня „Українцям за кордоном", присвячена батькам співачки, на слова і музику І. Гопка.

Галина Ваверчак від імені піяністки, своєї родини і від себе особисто висловила вдячність головному лікареві А. Чонці, його заступникові А. Чікові, всьому медичному персоналові за гостинність.

Г. Макаренко

Успішний концерт Оксани Білозір

КЛІВЛЕНД, Огайо. – Концерт Оксани Білозір, музик і професійного балету відбувся в Клівленді 12 лютого о год. 7 вечора в залі парафії Пречистої Діви Марії в Пармі. Заля парафії була заповнена, було багато молоді. Оксана Білозір співом, сценічними жестами і красою захопила глядачів і впродовж 2 годин вдержувала контакт із публікою.

О. Білозір – народна артистка, депутат Верховної Ради, професор культури, відома в Україні за її внесок у відродженні української культури – пісні, яка в її інтерпретації будила в народі національну свідомість і віру в Україну. Вона не піддалася коньюнктурним впливам, не зійшла з вибраної дороги, її репертуар складався з українських творів, і тим вона здобула пошану в народі.

Народні пісні в інтерпретації О. Білозір збуджують почуття душевного задоволення і спокою. Програму концерту заповнили пісні у виконанні О. Білозір, при звуках музики джазового-рок жанру і професійного балету. Молоді танцюристи шов-балету своєю експресивністю, динамікою танців у співдії з музикою і співом створювали гармонійність спектаклю. У відстанях між точками програми О. Білозір розважала публіку цікавими і гумористичними розповідями про свої пригоди із концертових турне по Україні.

На жаль, було замало друкованих програмок. По-друге, частина публіки пенсійного віку краще сприйняла б пісні в українському народному жанрі, ніж естрадні. Все ж концерт був успішним і надихнув присутніх почуттям краси і душевного задоволення. Виконавцям від громади подякував мґр. В. Ліщинецький, а від парафії – о. В. Петрів.

Євген Бачинський

Віденське тріо в Америці

НЬЮ-ЙОРК. – Піяніст Стефан Мендль, скрипаль Вольфґанґ Редік і челіст Маттіяс Ґредлер творять Віденське фортепіянове тріо, що приїхало з австрійської столиці на гастролі в Америці. Гостинний виступ того ансамблю в музичній серії Українського Американського Інституту 22 лютого скликав рекордове число слухачів. В програмі були твори трьох останніх століть.

Твір Моцарта, названий автором „Терцетом" для фортепіяна, скрипки-облігато (обов'язковий акомпануючий інструмент) і чельо, як допоміжна басова партія, рідко виконуваний. Написаний він для внутрішного вжитку приятелів товариського клюбу, серед яких, мабуть, не було професійних смичкових музикантів. Вся музика твору лежить у партії фортепіна, скрипка частинно наслідує фортепіянові візерунки, а чельо тільки подекуди грає басову партію фортепіяна. Тут смичкові інструменти зведені до тихого акомпаніяменту, чого вони точно дотримувались.

Багато скупченої концентрації вимагає „Тріо" Ґабрієля Форе з 1923 року. Тричастинний твір за розміром малий, але не за змістом. Його музика позбавлена зайвих орнаментів чи театральної віртуозности. Віденський ансамбль показав свою якість, яскраво відтворюючи елегантність музики та її силу емоцій, що можуть зрушити найніжніші струни душі.

Перше „Тріо" (оп 63) Шумана, в порівнянні з виконанням американських ансамблів, прозвучало набагато делікатніше. Віденці його грали надзвичайно виразно, без пристрасної бомбастики, з темперовано пригашеним вогнем. Зате їхня технічна досконалість, з динамізмом та якісним оксамитовим звуком зробила цей концерт пам'ятним. Виконання глибоко вражало, і публіка спонтанними оплесками просила віденців повторення. Вони не пішли назустріч слухачом. Однією з причин відмови, мабуть, були відчинені вікна, в які часто вривався вуличний шум.

Богдан Марків

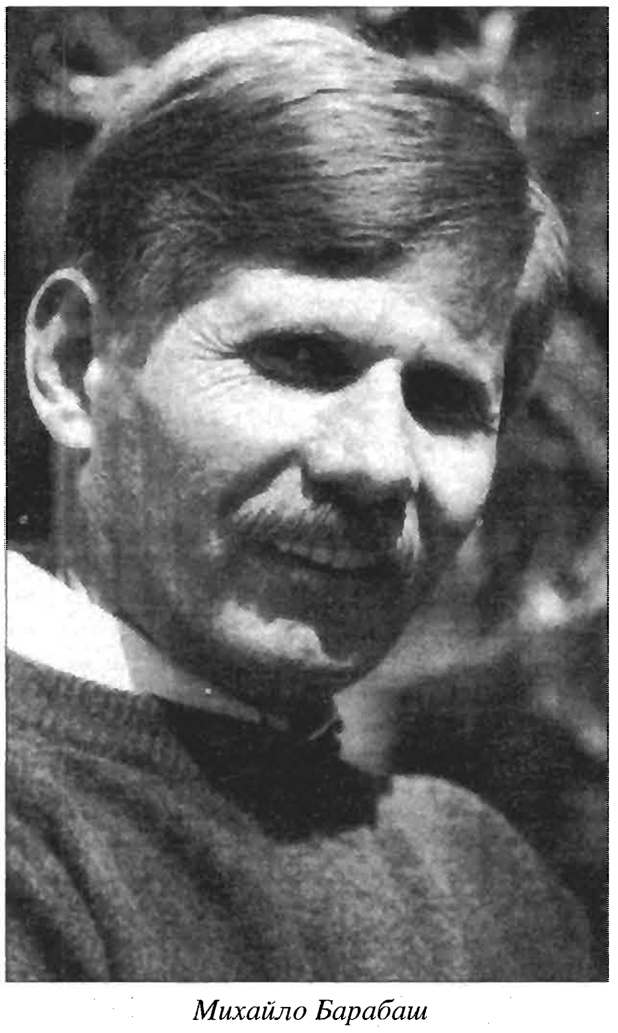
Концерт церковного хору



ЙОНКЕРС, Н. Й. – 26 січня хор української католицької церкви св. Архистратига Михаїла виступив після довшої перерви з концертом духовної музики. Дириґент Адріян Британ підготував програму, яка включала також сольові партії. Програму розпочато традиційною колядкою „Бог Предвічний", далі були твори Стеценка, Людкевича, Барвінського, Гайворонського і Купчинського, колядка Грубера „Тиха ніч" та відома американська колядка „Away in a manger". Сопрано Марія Оліярчик виконала колядки „Ой, зашли, зашли" та „Що то за предиво". Сольо „Аве Марія" Шуберта виконала Галина Титла, бас-баритон Богдан Балабан заспівав „Не плач, Рахиле". Адріян Британ наповнив серця слухачів святочним настроєм своєю грою на скрипці. Отець Володимир Куцай, заступник пароха, привітав хор і дириґента з успішним концертом.

На фото: виступає церковний хор під керівництвом Адріяна Британа. **Галина Титла**

Відкриття виставки Михайла Барабаша

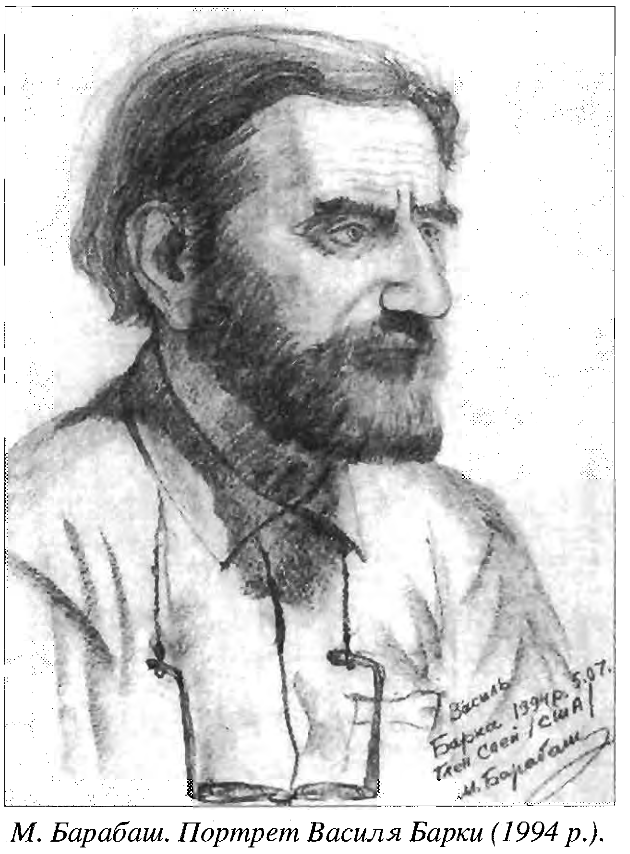


Михайло Барабаш

НЬЮ-ЙОРК. – Про успіхи молодого графіка Михайла Барабаша зі Львова у газеті „Свобода" розповідали ще в 1991 році, коли він вперше завітав до США зі Львова. Тепер він вже не гість, а один із постійних мешканців Америки. Його виставку організувала Асоціяція українців в Америці під проводом голови д-ра В. Лопуха, в приміщеннях Наукового Товариства ім. Шевченка, в останньому тижні лютого.

Виставка викликала велике зацікавлення, зібрала численну публіку. М. Барабаш виставив 21 працю різною технікою. Виставку відкрив д-р В. Лопух, промовляли також Марія Шуль і Василь Махно, а Тарас Матвіїшин написав з цієї оказії вірш, який вписав у книгу гостей.

М. Барабаш не змінив своєї мистецької техніки, а з тим не змінив також своєї любови до родинного Львова, але під впливом перебування в США створив також краєвиди Нью-Йорку. В його мистецькій творчості є багато ілюстрацій до книжок, їхніх обкладинок. Із портретного мистецтва знаний його портрет Василя Барки, виконаний у 1994 році.



М. Барабаш. Портрет Василя Барки (1994 р.).

У мистецькому доробку М. Барабаша є також кольоровий альбом, виданий у Львові в 2002 році під редакцією Богдана Смоляка, письменника і культуролога. У альбомі відтворені численні кольорові відбитки картин мистця та характеристика його творчості пера Б. Смоляка.

На відкриття виставки серед численної публіки прийшло багато українців т. зв. „четвертої хвилі". Про успіх виставки свідчить кількість закуплених відвідувачами картин.

Мистець, поряд із численною графікою, малярством у теплих кольорах, виконує також екслібриси, призначені для любителів книгозбирання. Про широкий діяпазон творчости М. Барабаша варто повторити за поезією Т. Матвіїшина:

Хай пензель творить знов і знов
Картини вічности й волі.
Горить вогонь...
І хай завжди горить
А ностальгія, що колись і болить
Хай дає поштовх,
щоб знов творить.

О. Кузьмович



Обкладинка альбому творів М. Барабаша.

Нова виставка Генадія Парфенюка

НЬЮ-ЙОРК. – В приміщенні Українського Інституту Америки (79 East Second Ave.) від 21 березня триватиме виставка мистця Генадія Парфенюка „Куля – її переміни та синтези в архітектурі".

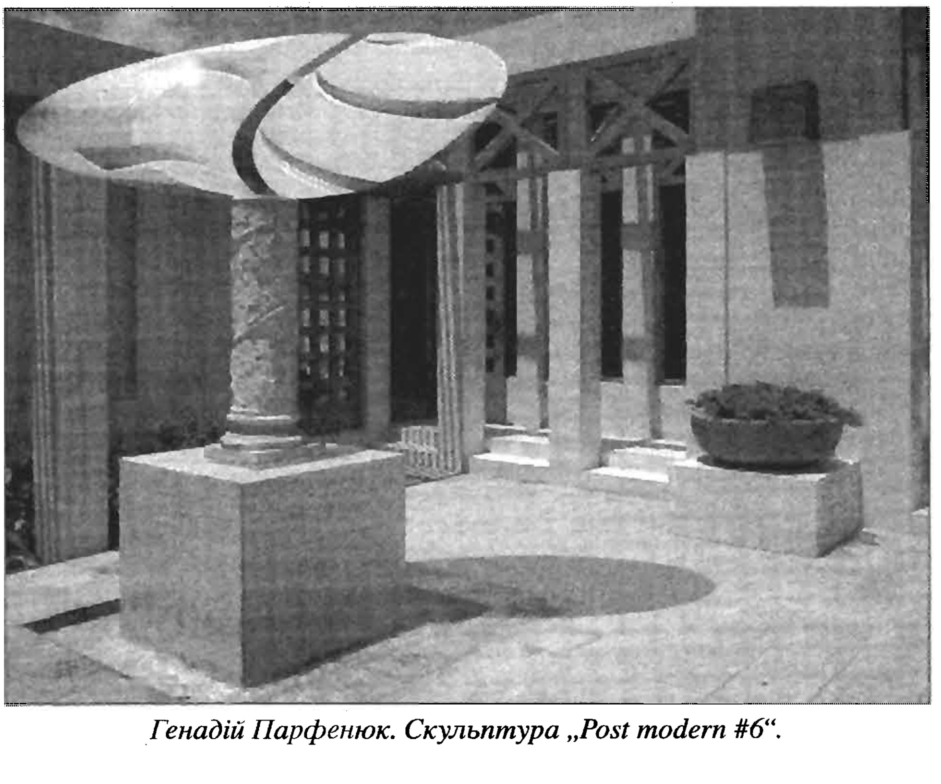
На виставці будуть представлені різьби, графічні праці та створені на базі комп'ютера зображення (коляжі), а також ретроспективний показ праць мистця в бронзі з 1980–1990 років, які вказують на широкий діяпазон творчости Г. Парфенюка.

Головною темою виставки буде концепція мистця щодо форми та місця, та зацікавлення мистецтвом, пов'язаним з комп'ютерами. Останній період праць Г. Парфенюка – це синтеза архітектури і різьби з кулею та її змінами.

Цей відомий різьбар – уродженець Києва – виставляє свої праці під псевдонімом ҐеПар. Він пов'язаний від 1996 року з Музеєм уяви в Гадсоні, Н. Й., та з близьким йому Інститутом філософії і психології мистецтва.

Виставка буде відкрита впродовж двох тижнів до 11 квітня щодня, окрім понеділка, від 12-ої по полудні до 6-ої вечора.

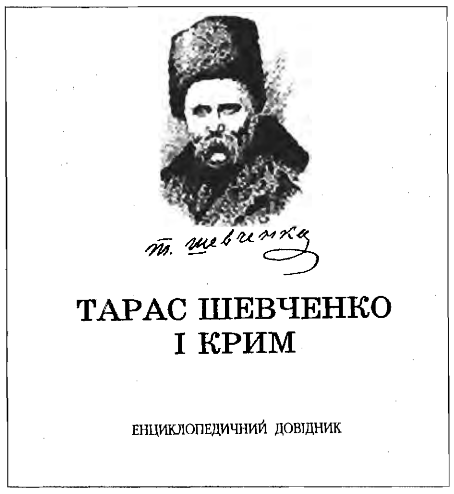
Телефон для довідок: (212) 288-8660.



Генадій Парфенюк. Скульптура „Post modern #6".

НОВІ ВИДАННЯ

Хоч Шевченко і не був в Криму...



Тарас Шевченко ніколи не був у Криму. Міркуючи про повернення з Мангишлаку, він плянував їхати в Україну через Кубань і Крим, але обставини примусили його повертатися Волгою. Проте Крим багато разів згадується в творах поета, а у 1842 році він виконав замовлення на ілюстрації до книги М. Польового про фельдмаршала О. Суворова, серед яких були й кримські сюжети. Шевченко зустрічався з багатьма учасниками Кримської війни, в Криму жили його численні приятелі.

На вшанування Тараса Шевченка симферопольське видавництво „Таврія" у 2001 році видало енциклопедичний довідник „Тарас Шевченко і Крим", у якому подано 700 гасел. Упорядкував довідник Григорій Рудницький.

У цій книжці вперше у шевченкознавстві подано тему „Кримськотатарське письменство і Шевченко". Виявляється, що поезії Т. Шевченка переклали Амді Алім, Шаміль Алядін, Осман Амiт, Іса Абдураман, Аблязіз Велієв та ряд інших – кримськотатарською мовою, Зигмунд Абрагамович – караїмською, Кіязим Агумаа – абхазькою, Вікторія Ґурджі – кримчацькою, Суюн Капаєв – ногайською, Керовпе Кушнерян – вірменською. У 1940 і 1999 роках твори Шевченка були видані у Криму в перекладах кримськотатарських поетів.

Разом з Шевченком вчився у К. Брюлова Дмитро Безперчий, який малював Кримське узбережжя. Сам Шевченко малював в Оренбурзі кримську татарку Забаржаду.

Зі Севастополя походив морський офіцер Олексій Бутаков, з яким у одній каюті жив Шевченко в експедиції на Аралі. В Криму служив військовий моряк Володимир Кишкін, який був капітаном пароплава „Князь Пожарський" під час повернення Шевченка з неволі.

Народна артистка України Оксана Петрусенко у 1918 році жила в Севастополі і співала у виставі „Назар Стодоля". У Севастополі і тепер живе Тамара Красицька, праправнучка Катерини, сестри Шевченка.

Багато таких прикладів наведено у довіднику. Цінність його не тільки в опрацюванні нової теми Шевченкіяни, але й у дослідженні історії культурного життя Криму – важливої складової частини України. Книжку в одному примірнику привіз до „Свободи" з кримської подорожі Заслужений артист України Ростислав Василенко, але зацікавлені можуть дізнатися про неї у видавництві „Таврія" за адресою: вул. Горького, 5, Симферополь, 95034 Україна.

Л. Х.

„Променисті сильвети" І. Качуровського

МЮНХЕН, Німеччина. – В Українському Вільному Університеті відбулась презентація нової книги професора УВУ, поета, перекладача Ігоря Качуровського. В ній зібрані лекції, доповіді, статті, есеї, літературознавчі дослідження творчости українських поетів, прозаїків XX століття. А також висвітлені творчі портрети Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки. У книзі 40 розділів. Вона має майже 800 сторінок. Дуже яскраві також сильвети поетів Миколи Зерова, Юрія Клена, Володимира Янева, Юрія Дарагана, Олени Теліги, Володимира Винниченка та десятки інших, все ще не досить відомих у себе на батьківщині. Про цінність праці І. Качуровського говорили ректор УВУ професор Леонід Рудницький, українська письменниця Маргарита Жердинівська. У підготуванні до друку „Променистих сильветів" брали участь багато науковців Українського Вільного Університету, зокрема професор Микола Шафовал, бібліограф Мирослав Фіцак, ректор Л. Рудницький був не тільки душею всього творчого процесу, але й за його ініціятивою знайдено спонзорів, без яких ця книга не змогла б побачити світу – українське подружжя з Канади Тетяна та Ярослав Романишини.

На ім'я надійшли численні телеграми, які були зачитані на презентації. Від Інституту літератури Академії Наук України І. Качуровського привітав академік Микола Жулинський, від Комітету з питань культури та духовости Верховної Ради України – Лесь Танюк, від Київської організації Спілки письменників України – Леонід Череватенко.

Виступаючи на презентації, автор „Променистих сильветів", лавреат літературної нагороди України ім. Максима Рильського, кавалер ордену „За заслуги" професор Ігор Качуровський повідомив, що тепер працює над новим важливим літературознавчим виданням.

Неля Глузова

Незгасна...

(Закінчення зі стор. 17)

українських націоналістів. Гірник активно проводив контреволюційну українську націоналістичну політику в м. Стрий. На допиті звинувачений Гірник О. М. категорично відмовився давати показання слідству і при цьому сказав: „Ви, сволота, прийшли на нашу землю та ще вимагаєте свідчень? Ні, я говорити з вами не хочу. Можете судити й розстрілювати. Хай живе самостійна Україна!" (З архіву СБУ).

Свідчення вибивали півроку. Та Гірник не зламався. Нікого з друзів по боротьбі не видав. Насамкінець станіславський суд засудив його до позбавлення волі в далеких таборах Радянського Союзу на вісім років та позбавлення виборчих прав після відбуття кари на 5 років.

У колимських копальнях, на сибірських лісоповалах і, наприкінці, в підземному заводі ніс покару від дзвінка до дзвінка. Виснажений і облисілий, повернувся до рідного порога. Жодних радощів. Матуся і молодша сестра померли. Брат Федір загинув на фронті. Чоловіка старшої сестри згноїли в таборах. Нікого з побратимів-оунівців не зустрів. Одних замордували енкаведисти в Дем'яновім Лазі, інші полягли на полі слави, декотрі розсіялися по світах.

Олексі було дуже тяжко: на роботу не брали – ні прав, ні прописки. Окремі односельці остерігалися з ним говорити. Не давали проситку „тайняки", раз-по-раз викликали на нічні допити.

Одна радість сяйнула йому – покохала сусідська дівчина Кароліна, що повернулася з сибірського заслання. Молоде подружжя Гірників переїхало до Калуша. Кароліна працювала бухгалтером, Олекса спочатку землекопом улаштувався, надалі – касиром, рахівником. Самотужки вибудували дім, кохали сад, розводили голубів. Ростили двох синів, як соколів. У дітях прагли виплекати дух одвічної України, ідею державности. „Кобзаря" Шевченкового синки деклямували в дошкіллі. Згодом сини інститути покінчали. Старший Маркіян – науковцем у Львові, молодший Євген – інженер в Калуші. Олекса Гірник на пенсію вийшов, захопився пасікою.

Гнівне обурення Олекси викликали блюзнірські „урочистості" до 60-річчя радянської влади в Україні. Олексу тривожила думка, як докір невблаганної долі: чому це він жодного дня так і не звідав радощів вільної людини, що має свою державу? Чому не може відкрито признаватися до людей своєї нації? Чому свої сокровенні думки, почуття мусить повсякчас приховувати? Нелегко проникнути в таїну психології цього великого українця.

Синівське почуття обов'язку перед народом не покидало Гірника ні на мить. У хвилини високої духовної напруги він вирішив офірувати своє життя, спалахнувши неопалимою ватрою. Почав писати листівки-протести. Писав їх потай від усього світу. Акуратно вимережував на стандартних аркушах паперу, в багатьох текстових варіянтах. Піддавав аналізі найважливіші події минувшини свого народу: московське зрадництво по Переяславській угоді, спроби Івана Мазепи вивільнити Україну, і Крутянську трагедію, задушену мадярсько-німецькими окупантами незалежну Карпатську Україну, кремлівсько-комуністичний розгул в Україні... Всеохоплюючий геній Шевченка не давав йому зламатися у нелюдських злигоднях життя.

Шевченковим уболіванням за долю української мови наснажена кожна листівка. В одній з них Олекса пише: *„Для Шевченка слово є зброя, яка здатна розбудити серця на бій за волю:*

Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило.
Нехай загоряться наші серця на оборону занапащеної української мови!".

Свою високу самопосвяту він замислив приурочити даті проголошення незалежности Української Народної Республіки. На зворотній сторінці кожної листівки О. Гірник виписав один і той же текст:

„Протест проти російської окупації на Україні! Протест проти русифікації українського народу! Хай живе Самостійна Соборна Українська Держава! Радянська, та не російська! Україна для українців! З приводу 60-річчя проголошення самостійности України Центральною Радою 22 січня 1918 р. – 22 січня 1978 р. на знак протесту спалився Гірник Олекса з Калуша. Тільки в цей спосіб можна протестувати в Радянському Союзі!".

Піднімався на Тарасову гору під шквалом хурделиці, серед темної ночі, поміж моторошним перегуком сичів. Постояв на колінах перед гробницею Тараса.

Ходив довго, аж вибрав своє місце на нижній алеї парку. Затим вийшов на оглядовий майданчик, що виснув над косогором. Видобув паперові пакунки і почав розкидати летючки. Вони трепетіли на вітрі, зависали на віттях кущів, підхоплені поземком, розліталися у алеях. Їх було близько тисячі. Потім попростував своєю алеєю, що вела понад схилом гори, зупинився кроків за п'ятнадцять від оглядового майданчика. Поставив на сніг сумку, дістав пластикову каністру на 2.5 літра та однолітровий балончик, заповнені бензиною. Вороття немає. Вилив на себе бензину з обох посудин, до краплини. Підніс до серця запальничку. І креснув...

Огорнутий полум'ям, він ще ступив кілька кроків праворуч, на якусь мить зупинився, потім метнувся на алею, розтрушуючи на білий сніг чорну сажу згораючого одягу...

Крізь пелену згасаючої свідомости, у вогні, ще знайшов сили пасічницьким ножем розрізати груди, окропивши кров'ю мерзлу землю. Він впав головою до Шевченка і обличчям до неба...

Михайло Іщенко,
м. Канів
Фото: Іван Синящоцкий

Якщо хтось може згадати Олексу Гірника зі спільного навчання чи боротьби, будьте ласкаві, напишіть до автора статті за адресою: вул. Героїв Дніпра, 35 кв, 268, м. Канів, Черкаської обл., 19002 Україна.

НА ДОЗВІЛЛІ

Львівські батяри

Львівський студент Андрій Міськів написав для „Свободи" розповідь про відоме, але останнім часом призабуте явище – львівських батярів. Подаємо його розповідь зі збереженням мови оригіналу.

Кожне місто має якісь свої особливості, що залишають глибокий та незабутній слід у його історії. Згодом про цей слід ходять легенди, а бабці розказують внукам свої перверсії. І у Львові знаходимо ті сліди та легенди.

Львів – одне з найпрекрасніших міст Европи, що славиться своєю архітектурою, зеленню, незвичайністю та цікавими в своїй сутності батярами. Та є одна проблема – архітектура стоїть на місці, на весні все зацвітає, туристи вражені красою, із відкритими ротами, але немає батярів. Саме вони принесли Львову велику славу у Европі. Тож перенесімося у чарівний світ львівських батярів.

Львів у 1920-ті роки. Тихий ранок на вулиці Клепарівській. Саме тут, за історичними джерелами, жило найбільше батярів. Покищо все спокійно і батярів не видко, певно, десь гуляли цілу ніч, а зараз сплят. Ну нехай сплят, а я розкажу, звідки вони такі взялися. За історичними даними батярами були люди, що не хтіли працювати, скажімо, ледацюги, і шукали легкого заробітку. Жили вони переважно на околицях Львова, бо походили із бідних робітничих родин. До таких околиць належали Клепарів і Личаків. Там панувала своя атмосфера, яка відрізнялася від Львова. Зовсім інше життя, яке, як припливи і відпливи на морі, вносило хвилі своєї культури на вулиці Львова. І коли батяри йшли до центру, то там фест гуляли, пили і за панянками ся дивили. Взагалі то вони були культурними і, незважаючи на свої манери волоцюг, одягалися охайно. Впізнати їх було напрочуд легко, позаяк вони носили темного картуза (капелюха) на голові, часто шию обмотували шальом, одівали австрійські штані та модні штіблєти (мешта). Коли йшли на якісь урочистості чи до своєї дівки, то пуцували свої штіблєти чорнов пастов, а волося намащували смальцем (в ті часи – гель).

Саме слово „батяр", за історичними джерелами, походить із мадярської мови. А за словами львівського письменника Ю. Винничука, котрий, до речі, про них пише книгу „В батярах український дух", вони чимось нагадували козаків, були вільними, любили випити, бігали за жінками, та й кулаки їх не були меншими. Так, щодо „погуляти" (випити, потанцювати), то вони завжди знаходили гроші, час та компанію. Дуже часто львівські кнайпи та каварні пахли духом та гамором батярів, що приходили розважитись та похизуватись перед своїми дівками. То були симпатичні львівські панянки незвичайної поведінки та відданости. В кнайпі, де сиділа компанія батярів, панувала весела атмосфера. Слухали музики, потроху пили та танцювали із своїми дівками. Коли ж батяри си файно випили, починали співати самі, що часто не подобалося іншим відвідувачам, які культурно робили „співунам" зауваження. Тут і починалася бійка. Ох, як батяри любили натовкти комусь писка, незважаючи на те чи заслужив чи ні, лиш би пустити в хід свої кулаки. А знаєте, вони були із здорових хлопців, то образити себе не дозволяли. Та „львівські волоцюги", так їх називало панство, не тільки гуляли і товкли когось, вони мали також і мистецький потяг. Дуже часто можна було побачити батярів-музик, котрі розважали людей своїми веселими пісеньками, які несли відлуння по цілому Львову. На кожнім центровім ринку була своя „батяр-бенд". Співали ріжних пісень (і культурних, і вульгарних).

Як я вже казав, батяри походили із передмість Львова. А їх (передмість) було багато, то часто траплялися бійки між батярами ріжних передмість (переважно за кобіт). Так, не любилися батяри між собою, хоч це не було так помітно.

Ой, щось я вам довго говорив, а тут вже і рух почався на Клепарівській. Люди на ринок біжать. От і два батяри вийшли із брами. На одному капелюх темно-зеленавий, певно татів, бо трохи завеликим виглядає. Темно-кавові штані із напуцованими штіблєтами і красива чорна маринарка. Другий, трохи нижчий за нього, має файного картуза, як то кажуть „кепана", камізельку, яку вчора вкрав у жида, і білі штані. Під пахвою несе скрипковий футляр, то певно – музики. Так певно прямуют на ринок, де можна добре заробити співом та музикою.

Історія львівських батярів довга і цікава, розказуючи її, можна писати довго, тому хотів би зазначити, що коротке повідомлення завжди наштовхує на глибші дослідження та прагнення дізнатися більше.

На жаль, зараз батярів у Львові не здибиш. Про них можна почути багато цікавих розповідей (від старих мешканців Львова) та послухати їхніх пісень, що помаленьку повертаються. І коли ти ходиш старими вуличками Львова, що заводять тебе до найтемніших кутків міста, ти почуваєш себе, як у минулому столітті. Старі будинки, що нависають над твоєю головою, багатолюдні ринки, усміхнені обличчя людей – це дух батярських років. Завітайте до Львова і переконайтеся самі!

З БАТЯРСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Тільку у Львові

Най єнчі шукают на вербі грушок
В Мінхені, в Парижу, в Торонті,
Мене ж Бог боронит
від хибних думок,
Зі Львова я – ані крок!
Бо де ще є людєм так файно,
як ту?
Тільку ві Львові!
Бо де ще зубачиш таку красоту?
Тільку ві Львові!
Ховаймо на спід тягар наших бід,
І в Штати нема чо тікати,
Таж пиво у нас холодне як лід,
Дівчата – солодкі як мід.
Якби ще десь раз я врудитисі міг –
Тільку ві Львові!
Так люблю той Львів,
що бракує мі слів.
Львів – то є Львів!
На світі є Відень,
Гонкон і Нью-Йорк –
Я ж нігди туди не поїду,
Бо зроду не схильний
до хибних думок –
Зі Львова я – ані на крок!
Бо де ще є людєм так файно,
як ту?
Тільку ві Львові!
Тільки ві Львові!

Публікація **Богдана Стельмаха**

ФІЛАТЕЛІЯ

Ковзанярство – український спорт



В розпалі зимового спортивного сезону, 24 січня 2003 року, „Укрпошта" видала нову марку „Ковзанярський спорт". Милує око гарно виконана мініятюра видавництва „Марка України". Може випуск цієї марки надасть більшої енергійности нашим спортовцям. Хотілося б, щоб у світі знали не тільки легкоатлета Сергія Бубку, футболіста Андрія Шевченка, боксерів братів Кличків, шахіста Руслана Пономарьова, але щоб і українські ковзанярі прославили свою державу світовими рекордами.

Олександер Жарівський,
голова Львівського товариства філателістів ім. Ю. Максимчука

Як живуть цигани в Україні?

Вже рік, як молодий етномузиколог з Колюмбійського університету в Нью-Йорку, стипендіятка фонду Фулбрайта Адріяна Гельбіґ проводить соціо-культурне дослідження циганської музики і танцю на Закарпатті. Це спроба проаналізувати, яким чином політичні та соціяльні зміни в Україні в період між 1945 і 1999 роками та після розпаду Радянського Союзу, а особливо процеси асиміляції та інтеграції ромів в українське суспільство, впливають на ромську ідентичність і культуру. Понад півроку Адріяна проживала в циганському таборі на Закарпатті, де найбільш компактно проживають роми (цигани) України. Пропонуємо читачам декілька її вражень.

Під час перебування в Україні, в розмовах зі знайомими, науковцями-нeромами, зрештою, як і на вулицях і базарах, я відчула, що стереотипи трактування образу ромів, їхнього побуту і культури, не дуже відрізняються. Кожен повторює, що з циганами треба бути обережним, бо вони часто обманюють людей, крадуть дітей, жебрають. Але якщо б я розповіла, що за рік мого перебування в Україні мені двічі вкрали гаманець, та ще й ровер, який служив мені засобом пересування по Закарпаттю, чи хтось повірив би, що це сталося не в циганському таборі, а на багатолюдних вулицях Львова і Ужгороду? То невже циган – тільки злодій, конокрад, ворожбит чи наркобізнесмен? Хто ж він є насправді, цей „ром"?

Пересічний українець мало знає про ромів. Проводити дослідження досить важко через велике недовір'я ромів до не-ромів (їх роми називають „гаже"). Мій шлях до цього довір'я мешканців циганського табору був довгий і тривалий. До мене уважно придивлялися і випробовували. А коли я нарешті дістала змогу поселитися на території табору, то змушена була дотримуватися певних неписаних законів ромського життя. Та зі мною таки трапився досить курйозний випадок.

Одного разу напередодні Великодня, коли всі роми порядкували в своїх хатах, я повинна була зробити те саме. Здавалося, порядок у мешканні був ідеальний. Але на моє превелике здивування, сусідка-ромка, зайшовши до моєї хати, раптом сказала: „Ти все-таки брудна".

Я була приголомшена цією фразою, адже я щойно так старанно вичистила своє житло і навіть поновила деякі побутові дрібнички в ньому. Спочатку я подумала, що „нечиста", бо „гаже" (не-ром), але згодом зрозуміла більше. Це через те, що я не дотримувалася ромських приписів співжиття. Наприклад, ходити жінці в штанах (а це був мій повсякденний одяг) на території деяких циганських таборів не прийнято. Подив викликало і моє спілкування з чоловіками-ромами, бо за циганськими канонами існує чіткий поділ суспільства за статтю. Наприклад, на весіллях в декотрих громадах чоловіки і жінки сидять за окремими столами. Але найбільшою провиною в очах цієї сусідки була моя поява на річці в купальнику – ромки завжди купаються в одязі. Це специфічне ромське розуміння сорому.

Одним словом, я була чужинка, яку чудом допустили до глибин циганського життя, і це була моя маленька перемога. Траплялися випадки, коли мене навіть сприймали „за свою".

В розмовах з ромами, я черпала інформацію про культуру, соціяльне і економічне становище ромів в Україні. Я бувала на весіллях, похоронах, на родинних і громадських святах і концертах, і завдяки цьому почала розуміти світогляд ромів. Я відвідала також ромські середовища в Одеській, Львівській і Київській областях і мала змогу спілкуватися з ромами зі сходу України на конференціях в Ужгороді і в Києві. Результатом цього спілкування було усвідомлення, що в Україні рідко згадують про ромів в науковому сенсі, а засоби масової інформації представляють їх дуже поверхово або висвітлюють лише негативи. На міжнародній конференції в Будапешті влітку минулого року, в якій брали участь наукові не-роми, що займаються ромською тематикою, я відчула, що світова наука обговорює соціо-культуру, історію, стан мови і побуту ромів в Польщі, Угорщині, Словаччині, Румунії, Росії, не кажучи вже про США і країни Західньої Европи. А Україна в цьому списку взагалі не фігурує, бо роми України чомусь обділені увагою українських науковців і вчених.

З уст рома Вільмоша Папа, директора новоствореного Ромського театру в Ужгороді, я почула великий жаль з цього приводу: „Наші предки залишили нам дуже мало історії, тому що ніхто про нас не писав; ми створюємо історію для майбутніх поколінь ромів в Ужгороді за допомогою театру. Театр дасть нам вічне життя. Українці святкують тисячоліття Християнства, а у нас немає історії; роми живуть в Закарпатті понад триста років, але найдавнішою історією, яка мені відома, є історія з часів мого діда".

З розмови з іншим поважним ромом, Михайлом Козимиренком, відомим ромським поетом, який переклав „Кобзар" Т. Шевченка на ромську мову, мені стало відомо, що першими жертвами Бабиного Яру були три циганські табори, котрі стояли під Києвом, але про циганські жертви рідко згадують, коли пишуть історію Геноциду і Голодомору в Україні. Невже жертви ромського народу на Україні не заслуговують хоча б на те, щоб про них згадати? Михайло Козимиренко, власне, вважає, що він один з 37 членів родини Козимиренків, яких забрав геноцид, залишився живим, аби нагадувати про ромські жертви і про ромський народ.

Дуже важливо, що самі роми порушують питання про збереження історичної пам'яті і про сучасне становище ромів в Україні. Настав час відродження ромської культури, адже продовжується формування ромів як нації в світовому маштабі. З 1971 року вони мають свій прапор: на стягу, що складається з двох синьо-зелених смуг, є червоне колесо циганського воза, а традиційна пісня „Джелем, джелем" („Ідемо, ідемо") стала гимном ромів.

Конґреси і з'їзди, на яких роми обговорюють свої права, історію, мову, відбуваються в різних куточках світу. Крок за кроком роми незалежної України теж утверджують свою народність. З'явилися ромські громадські організації, газета „Романі Яг" („Циганська ватра"), що видається в Ужгороді і розповсюджується передплатою по цілій Україні, ромські садочки, недільні і вечірні школи, театри, музеї, ансамблі пісні і танцю, медичні і юридичні пункти. На жаль, це все в основному існує на кошти міжнародних фондів і організацій. Проте хочеться вірити, що українська держава зверне більше увагу на одну з меншин, чисельність якої становить за неофіційними даними понад 350,000 осіб. А науковці, громадськість і засоби масової інформації зрозуміють, що роми – це народність, якій притаманні своя мова, культура, історія і своя гордість. Ліна Костенко назвала ромів „золотим протягом в історії держав". Ні, вже не протяг. Не маючи своєї держави, творять вони історію краю, що дав їм притулок. А разом з тим вони пишуть свою історію.

Адріяна Гельбіґ,
етномузиколог,
Колюмбійський університет,
Нью-Йорк

ПРОПАМ'ЯТНА ТАБЛИЦЯ ВОЛОДИМИРОВІ СТАРОСОЛЬСЬКОМУ У ЛЬВОВІ

НТШ у Львові проєктує пропам'ятні таблиці своїм членам, які загинули в тюрмах і таборах. До них відноситься також Володимир Старосольський. Якраз цього року надходить 125-та річниця з дня його народження.

До речі, ще в 1997 році у Києві відбулася наукова конференція „Володимир Старосольський: захисник людини та нації", яку зорганізували за сприяння видавництва „Смолоскип" Наукове товариство ім. В. Липинського та Молодіжне Історичне Товариство за сприяння видавництва „Смолоскип".

Володимир Старосольський ще зі студентських років брав активну участь у різних громадських і політичних організаціях, таких як „Молода Україна" та інших. Він був співзасновником та членом Січових Стрільців, а також брав активну участь у визвольних змаганнях. Головним його зацікавленням все ж таки була наука. В. Старосольський був професором університету в Кам'янці-Подільському та УВУ у Відні. Завдяки його старанням тодішній президент Чехословаччини Тома Масарик погодився перенести УВУ з Відня до Праги. У 20-ті роки Володимир Старосольський був професором УВУ в Празі та професором державного права в Українській Господарській Академії в Подєбрадах. Він є автором ряду наукових праць: „Теорія нації", „Держава і право" та ін. В середині 20-их років він повернувся до Львова, щоб стати адвокатом-оборонцем в численних політичних процесах. Його оборонні промови привертали увагу. Професори-юристи радили студентам слухати його виступи. У вересні 1939 року представники Радянської влади запросили його на посаду професора Львівського університету, а в грудні у кабінеті ректора його арештували.

Володимир Старосольськилй помер у 1942 році в таборі у Маріїнську. Його син Ігор, повертаючись із Норильського табору, заїхав до Маріїнська і побачив, що на місці поховання збудували поселення. Від могили і сліду не залишилось... Тому ще більш важливим встановити пропам'ятну таблицю Володимирові Старосольському. Пропам'ятні таблиці будуть встановлювати на будинку НТШ у Львові.

НТШ у Львові просить допомогти покрити кошти для здійснення цього проєкту. Датки, що їх можна відтягати від податків, просимо пересилати на адресу НТШ у Нью-Йорку: Shevchenko Scientific Society, 63 Fourth Avenue, New York, N Y 10003-5200.

У.Л.

ПОДОРОЖІ

Давні святині княжого Володимира

Місто Володимир – одне з найдавніших міст нашої землі. Його початки походять з IX ст., коли цей град над річкою Луг носив ім'я Ладомир.

Ще до всеукраїнського хрещення знаходимо сліди перших монастирів і храмів на Волині: печерні монастирі – в Данилові, Почаєві, Зимному біля Володимира. Печерний монастир св. Троїці, що зберігся в штучній печері на Святій горі в Зимному, має історію, початки якої сягають в добу св. Кирила і Методія. Про це свідчить не тільки церква монастиря, а й цілий ряд тогочасних монаших поховань, знайдених тут в другій половині XVI ст.

Пізніше, вже в X ст., ченці Печерного Свято-Троїцького монастиря винесли ротондний храм з самого монастиря і побудували при вході такий же мурований, збережений, з певними добудовами, до нашого часу, щоб чисельні прочани мали вільний доступ до монастирського храму, на відміну від Печерного, який був для ченців домовим. Печерний монастир св. Тройці після всеукраїнського хрищення князь Володимир з печер переніс на Святу гору і вибудував там обитель в честь Успіння Божої Матері, свідченням чого є збережений княжий терем, де, за переказами, зупинявся Володимир Великий.

Храм св. Трійці біля входу до Печерного монастиря є важливою пам'яткою українського православ'я у Володимирі. Цей храм нагадує ластівчине гніздо, що прилипилось до Святої гори. Церква-ротонда з товстими стінами більше подібна до оборонної вежі, ніж до монастирського храму.

До давніх ротондних храмів Волині належить ще одна велика українська церква св. Василя, поруч замку. За переказами, збудована князем Володимиром і його воїнами за один день, тому й названа в народі „Обиденною". З переказів, кожен воїн князя положив по цеглині – і виріс храм, який своєю красою дивує нашого сучасника.



Володимир. Собор Різдва Христового (УПЦ КП).

Сліди ще одного ротондного храму біля Володимира в урочищі „Стара катедра" знайдено під час археологічних розкопок київських вчених Володимира Антоновича і Адріяна Прахова 1886 року. Фундамент його складений з брил міцної скам'янілої крейди, а мулярська кладка зовсім вивітрилась, так що брили вільно відділялись.

Пізніше, в XIII ст., на цьому місці князь Володимир Васильковича збудував храм.

До нових за архітектурним стилем, не ротондних, а візантійсько-українського змісту, належить катедральний собор Успіння Пресвятої Богородиці, названий „отчим", бо будував його князь Володимир Великий – новий отець міста і віри Христової, разом зі своїм єпископом Степаном. Пізніше князь Мстислав Ізяславович, у 1150–1160 рр., заново вибудував цю святиню, оточену валами, рештки яких збереглись до наших днів. Підземелля цього собору були впродовж віків усипальницею волинських князів, єпископів, спочили тут будівничі храмів князі Мстислав Ізяславович та Володимир Василькович.

В 1592 році князь Олександер Чорторийський відбудував святиню і єпископський замочок, тим самим продовжив її життя на кілька віків. У Володимирі X–XVIII ст. число храмів і монастирів перевищувало два десятки. Більшість їх стали жертвою часу, вікових ворогів українського православ'я, людської байдужости, але в історії це княже місто залишається жити як місто українських православних храмів і монастирів.

Володимир Рожко,
історик-архівіст,
м. Луцьк



Володимир. Храм св. Василія (X ст.).



Олеськ. У храмі св. Трійці (XV ст.).

Як комуністи знищили Український музей у Празі

Навесні 1945 року, коли до Чехословаччини увійшли передові загони Червоної армії, розпочались арешти, розстріли, ліквідація так званих „ворожих установ". Серед перших був Музей визвольної боротьби України у Празі, заснований у 1925 році завдяки зусиллям відомих українців Івана Горбачевського, Дмитра Антоновича, Степана Смаль-Стоцького, Симона Наріжного та інших, яких доля закинула до тодішньої Чехословаччини.

За два десятиліття своєї діяльности Український музей зібрав унікальні матеріяли українських військових, дипломатичних, громадських та культурних установ України в еміграції. Серед них була документація таборів інтернованих українських вояків, перших посольств Української Народної Республіки за кордоном, особисті архіви та бібліотеки, відділи Шевченкіяни і образотворчого мистецтва, який зберігали спадщину Оксани Лятуринської, Георгія Нарбута, Василя Касіяна, Галини Мазепи та інших.

Українському музеєві, який працював виключно за рахунок дарів і самовідданости працівників, вдалось пережити тяжкі воєнні часи, та прихід комуністичного режиму поклав усьому кінець. Спочатку відбулись арешти сотень відомих українців, а потім був накладений арешт на майно. Директором музею тоді був полтавчанин, відомий історик Симон Наріжний. Саме він вирішив написати листа Й. Сталінові, щоб захистити музей від знищення.

Як розгортались події далі? Розповідає професор університету в Пряшеві на Словаччині, член-кореспондент Національної Академії Наук України, відомий вчений-українознавець Микола Мушинка: „Сам Симон Наріжний переховувався в Довжиковіцах, за Прагою, і звідти написав два листи Сталінові. Зміст тих листів був дипломатичний (він писав російською мовою, то подаємо у перекладі): „Вельмишановний Йосиф Вісаріоновіч, Ваші доблесні війська зайняли...". І далі: „Але вони зробили помилку".

Про яку помилку йдеться ? Значну матеріяльну допомогу празькому Музеєві надавали громадяни США. Симон Наріжний у листі Сталінові зазначив, що Український музей – не державна установа, що його майно належить США, тобто союзникам, і не може бути воєнною здобиччю. І на початку справді сталося диво. Арешт з майна музею був знятий, самого Симона Наріжного в Празі допитало НКВД.

У Сталіна була якась така сатанська риса характеру, він був дуже добрим дипломатом, і він міг пожертвувати людьми – найближчими своїми співробітниками. Так чому б він заради досягнення якоїсь вищої мети не пожертвував би якимось музеєм, який фінансували американці? Звільнення музейного майна з-під арешту було тільки ширмою для союзників, яка музей не захистила. Він був остаточно закритий в березні 1948 року, а його безцінні збірки вантажними автами вивезені до Москви, Києва, Братислави, частково знищені, і лише незначна частина залишилась у Празі. Наукову спадщину самого директора музею Симона Наріжного арештувало НКВД.

А Симону Наріжному, який намагався рятувати Український музей, вдалося виїхати з комуністичної Чехословаччини наприкінці 1949 року. Він помер в Австралії в 1983 році. Брат Симона – Григорій Наріжний, який жив на Полтавщині, був репресований. Під час обшуку в нього знайшли дві листівки від Симона. За них він був засуджений до 10 років сталінських таборів. З Сибіру Григорій не повернувся.

Книжка Миколи Мушинки „Музей визвольної боротьби України та доля його фондів" вийшла за сприяння Відділу славістики університету імені Монаша в Мельбурні, Австралія, в 1996 році.

Оксана Пеленська



UKRAINE 2003

DIBROVA
LIVIV-YALTA-Symferopil
Bakhchisaraj
KYIV/Chernihiv
Pereyaslav-Khmelnytskyj
June 3-13 .... $2350
Sep. 16-26 .... 350 s/sup
11 days

PYSANKA
LVIV
Iv. Frankivsk/Yaremche
CHERNIVTSI/Kolomyja
KYIV/Kaniv
June 15-27 .... $2450
13 days .... 400 s/sup

SOLOVEJKO
LVIV/Iv. Frankivsk
YAREMCHE/Kolomyia
KHOTYN/Kam. Podilskyj
YALTA/Symferopil
Bakhchisaraj/KYIV/Kaniv
Perejaslav Khmelnytskyj
CHERNIHIV
July 1-15 .... $2950
15 days .... 350 s/sup

POLONYNA
ODESA/Kherson
YALTA/Symferopil
Bakhchisaraj
KYIV/Kaniv
POLTAVA/Ophisnia
CHERNIHIV
July 25 - Aug. 7 ...... $2550
14 days .... 400 s/sup

INDEPENDENCE I
LVIV/Iv. Frankivsk
YAREMCHE/Kolomyia
Khotyn/Kam. Podilskyj
YALTA/Symferopil
Bakhchisaraj
KYIV/Kaniv
Perejaslav Khmelnytskyj
CHERNIHIV
Aug. 12-26 .... $2950
15 days .... 450 s/sup

INDEPENDENCE II
KYIV
POLTAVA
YALTA/Bakhchisaraj
Symferopil
CHERNIHIV
Aug. 19-30 .... $2450
12 days .... 350 s/sup

CHUMAKY
KYIV/Kaniv
POLTAVA/Reshetylivka
Zaporizzhia/Kherson
Symferopil/Bakhchisaraj
YALTA/ODESA
Sep. 5-16 .... $2650
12 days .... 350 s/sup

PLEASE CALL FOR TOUR BROCHURE: 1-800-487-5324

ALL ABOVE TOURS CAN BE ADJUSTED TO MEET YOUR NEEDS
We offer you the flexibility of extending your days, combining family visits with partial tours or simply joining tours at later date. Prices will be adjusted accordingly.

SALE

LOWEST Airfares From JFK-KYIV on AEROSVIT

$460+tax	$540+tax	$590+tax	$860+tax
3/30-4/15	4/16-5/11	5/12-6/12	6/13-9/14

SALE ENDS April 15

Diaspora 1914 Pine St. Philadelphia, PA 19103 215-732-3732 1-800-487-5324

• ПРАЦЯ •

Потрібна праця по догляду за старшим мужчиною, смачно і професійно готую, допоможу прибрати хату.
***Тел.: (732) 671-2147** Богдан.*

• РОЗШУКИ •

Розшукую
МИКОЛУ МАКСИМОВИЧА ТИМЦЯ і МИХАЙЛА МАКСИМОВИЧА ТИМЦЯ
нар. в с. Башня-Дільна, Польща.
Тел.: (201) 286-9517 Люба

• ЗНАЙОМСТВА •

Пристійний, самітний, без родини емерит, радий запізнатися з пристійною господарною середнього віку, невисокого росту (petite) жінкою до 5'3'', 130 фунтів для спільних відносин. Мінімальне знання англійської мови побажане. **Тел.: (480) 837-4639**

• НА ПРОДАЖ •

Продається трикімнатна квартира у Львові напроти ринку Південний.
*Телефонувати: **(219) 845-4270***
*або у Львові: **759-757***

• РІЗНЕ •

Як захворіють чи поранятьcя тут Ваші гості з України чи Ви будете відповідальні за них? Коротко-тривале забезпечення їх здоров'я охоронить Вас від фінансової руїни.
Телефонуйте на:
1-800-673-5150

TV/MODELING

Діти/вік – 4-12 • Молодь/вік – 12-17
Молодь/дорослі – 18-26
до телевізійного комерційного моделювання
Зголошуватися на тел.:
(212) 591-1688 Lisa

ПАЧКИ В УКРАЇНУ

DNIPRO CO.

В наших крамницях можна придбати авіаквитки в Україну та з України, зробити візи до України.
До вибору 99 взірців хусток!
Телефонні картки: 100 хв. розмови із Україною за $10.

NEWARK, NJ	CLIFTON, NJ	PHILADELPHIA
688 Sanford Ave	565 Clifton Ave	1801 Cottman Ave
Тел.: (973) 373-8783	Tel.: (973) 916-1543	Tel.: (215) 728-6040
(888) 336-4776		

Чи ваші ощадності ще зростають на принайменше 2.74%*?



В Кредитівці Самопоміч Нью Йорк це дійсне тепер.

SELF RELIANCE NEW YORK
Federal Credit Union

Головне Бюро: 108 Second Avenue New York, NY 10003 Tel: 212 473-7310 Fax: 212 473-3251

Вигідно положені філії:

6325 Route 209 Kerhonkson, NY 12446 Tel: 845 626-2938 Fax: 845 626-8636

226 Uniondale Ave. Uniondale, NY 11553 Tel: 516 565-2393 Fax: 516 565- 2097

32-01 31 Avenue Astoria, NY 11106 Tel: 718 626-0506 Fax: 718 626-0458

Outside NYC call toll free: 1-888-SELFREL **Visit our website: www.selfrelianceny.org**
E-mail: SRNYFCU@aol.com

** Відсотковий заробіток в річному відношенні на звичайних щадничих контах, незалежно від суми ощадностей. Може бути змінений кожночасно без попередження.*

Світлій пам'яті Михайла Демковича-Добрянського

У попередньому числі „Свободи" (ч. 10) було вміщено жалібне повідомлення про відхід з життя св. п. Михайла Демковича-Добрянського 4 лютого у Великій Британії. Тим часом до редакції надійшов спомин про нього від д-ра Романа Барановського, багатолітнього члена УНСоюзу і громадського діяча. Подаємо його з вилученням тих біографічних відомостей, які вже були подані у газеті.

Михайло Демкович-Добрянський відомий широкому читацькому загалові як суспільно-громадський, зокрема політичний, а також релігійно-церковний і пластовий діяч. Він був членом куреня Пласту „Лісові Чорти".

Перед початком Другої світової війни він працював посадником збірної волості Радимно – на пропозицію Українського комітету у Львові, а від 1941-го до половини 1944 року – в Українському комітеті у Львові, як заступник голови, д-ра Костя Паньківського, і член президії Українського Центрального комітету під проводом проф. Володимира Кубійовича, як референт політичних справ.

Опинившись на еміґрації, був редактором журналу „Проблеми", тижневика „Українська Думка" в Лондоні у 1951-1954 роках не мав заробіткової праці і вивчав історію українсько-польських стосунків, користаючи з Британської бібліотеки в Лондоні. На прожиток заробляла дружина Агафія. Від 1954 до 1956 року працював в Радіо „Свобода" в Мюнхені, а від серпня 1956 до 1972 року був головою української редакції і керівником української програми Радіо „Свобода".

Від червня 1972 року як пенсіонер жив у Лондоні. Його дружина Агафія померла 1975 року, а дочка Марта, за чоловіком – Стельмах, вдова, живе зі сином і дочкою (він лікар, а вона – правничка) в Німеччині.

М. Демкович-Добрянський з пресовими виданнями „Українські вісті", „Листи до приятелів", „Український самостійник", „Наш голос", спільно з Романом Голіятом видавав „Соборну Україну" в Парижі. Два роки опрацьовував матеріяли до беатифікації Митрополита Андрея Шептицького, що були задвані офіційним постулятом Ватикану. Крім перелічених у „Свободі" книжок та публікацій, написав статті „Євреї в Україні XI-XVIII столітті – із спеціяльним узглядненням проти єврейських погромів", збірник статтей „Україна під режимом КПРС" (понад 30 розвідок та доповідей). Окрему цілість становлять статті на єврейські теми, серед них „Бабин Яр на суді демократичної Німеччини", „Боротьба єврейського народу за своє існування в Ізраїлі".

Крім того, треба назвати наукові статті-розвідки „Дмитро Донцов і його роля в політичному житті Галичини", „П'єр Теяр де Шарден-єретик чи пророк?", „Keine Kameraden"; „Доля радянських вояків у гітлерівському полоні", „На оборону книжки Юрія Грабовича про Шевченка", „Джерела атеїзму", „КПРС", „Українське походження Федора Достоєвського", „Українські здобутки в Римі", „Католицька церква і модерна культура", „Убивство Тадеуша Голувки – чин, ідея і чиє виконання", „Great Britain and Ukraine". В Українському академічному товаристві в Лондоні, за його перше 10-річчя (1978-1988), зробив сімнадцять доповідей.

Вже цей перелік його праць вказує на поважний літературний доробок. Маючи на увазі поважний вік М. Добрянського і дуже поганий зір, треба дивуватися його працьовитости. Спираючись на добрих джерелах, як аналітик і спостерігач, він змальовує події такими, як вони були.

Останнім часом М. Добрянський перебував у своєї доньки в Німеччині, яка опікувалася хворим батьком.

4 лютого 2003 року закінчилася життєва мандрівка М. Демковича-Добрянського. Відійшла людина крицевого характеру, щирий український патріот, добрий чоловік, батько, дідусь, заслужений громадський, політичний, церковний і пластовий діяч, досконалий журналіст і письменник. Наша громада втратила людину великого формату.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МИКОЛА ГРУШКЕВИЧ, М.Д. член УНС Відд. 102 Т-ва свв. Петра і Павла в Клівленді, Огайо. Помер 27 грудня 2002 р. на 90-му році життя. Нар. в 1912 р. в Станиславові, Україна. Членом УНС став в 1951 р. Залишив у глибокому смутку дружину Марію, дочку Мотрю, сина Андрія, брата Тараса. Похорон відбувся 30 грудня 2002 р. на цвинтарі свв. Петра і Павла в Пармі, Огайо.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

ЕЛИЗАБЕТА БЕЛЛ член УНС Відд. 161 Т-ва св. Василія. Померла 14 січня 2003 р. на 86-му році життя. Нар. в 1917 р. в Трентоні, Н. Дж. Членом УНС стала в 1934 р. Залишила у глибокому смутку сина Давида, невістку Нан, внучку Бет, внука Кевіна. Похорон відбувся 17 січня 2003 р. на цвинтарі Sylvania Hills в Рочестері, Н.Й.

Вічна Їй пам'ять!

Секретар

ВАСИЛЬ БАГНІЙ член УНС Відд. 102 Т-ва свв. Петра і Павла в Клівленді, Огайо. Помер 23 січня 2003 р. на 82-му році життя. Нар. в 1921 р. в Самборі, Україна. Членом УНС став в 1955 р. Залишив у глибокому смутку дружину Ольгу, дочку Лідію, внуків, сестру Софію. Похорон відбувся 29 січня 2003 р. на Українському Католицькому цвинтарі св. Покрови в Пармі, Огайо.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

ГЕНРІ ПАЛАЗІЙ член УНС Відд. 245 Т-ва „Запорозька Січ" в Трентоні, Н.Дж. Помер 17 січня 2003 р. на 85-му році життя. Нар. в 1918 р. у Трентоні, Н.Дж. Членом УНС став в 1936 р. Залишив у глибокому смутку сестру і племінників та церковну громаду. Похорон відбувся 21 січня 2003 р. на Holy Trinity Cemetery в Трентоні, Н. Дж.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

СОФІЯ БАРАН член УНС Відд. 38 Т-ва св. Миколая в Аубурн, Н. Й. Померла 4 грудня 2002 р. на 80-му році життя. Членом УНС стала в 1954 р. Залишила в глибокому смутку дочок: Юдіт, Марію і Сузан. Похорон відбувся 7 грудня 2002 р. на цвинтарі св. Йосифа в Т. Флемінг, Н.Й.

Вічна Їй пам'ять!

Секретар

СТЕФАН ВЕРБОВИЙ член УНС Відд. 51. Помер 29 листопада 2002 р. на 58-му році життя. Нар. в 1944 р. в с. Корні. Членом УНС став в 1982 р. Залишив у глибокому смутку сестер Любомиру і Анастазію з родинами. Похорон відбувся 9 грудня 2002 р. на цвинтарі св. Миколая в Чикаго, Іл.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

МИКОЛА ВИСОЧАНСЬКИЙ член УНС Відд. 409 Т-ва св. Івана в Донморе, Па. Помер 22 січня 2003 р. на 83-му році життя. Нар. в 1919 р. в Monesson, PA. Залишив в глибокому смутку дружину Марію, сина Джордана, трьох сестер і чотирьох братів. Похорон відбувся 24 січня 2003 р. на цвинтарі св. Кирила в Peckville, PA.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

ІРЕНА КАЦОК КЕЧА член УНС Відд. 282 у Вілкс Беррі, Па. Померла 7 лютого 2003 р. на 74-му році життя. Нар. в 1928 р. в Plains, PA. Членом УНС стала в 1946 р. Залишила в глибокому смутку дочку Катерину, сина Даніела, п'ять внуків і сестру. Похорон відбувся 10 лютого 20003 р. на Holy Transfiguration Cemetery в Nanticoke, PA.

Вічна Їй пам'ять!

Секретар

МИХАЙЛО СЛЮЗАР член УНС Відд. 282 у Вілкс-Беррі, Па. Помер 7 лютого 2003 р. на 83-му році життя. Нар. в 1919 р. у Вілкс-Беррі, Па. Членом УНС став в 1937 р. Залишив у глибокому смутку дочку Патрицію з чоловіком, 3-ох внуків, сестер і брата. Похорон відбувся 17 лютого 2003 р. на католицькому цвинтарі св. Марії в Даллас, Па.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

ДЖУЛІЯ ВАСЕНКО член УНС Відд. 13 св. Миколая у Вотервліті. Померла 21 лютого 2003 р. на 57-му році життя. Нар. в 1946 р. в Польщі. Членом УНС стала в 1994 р. Залишила в глибокому смутку чоловіка Андрія, сина Івана, двох дочок, двох внуків, батьків і сестру в Польщі. Похорон відбувся 24 лютого 2003 р. на цвинтарі св. Миколая в Colonie, NY.

Вічна Їй пам'ять!

Секретар

ТЕОДОЗІЙ ТАРЧАНИН член УНС Відд. 291 Т-ва ім. Т. Шевченка в Клівленді, Огайо. Помер 21 лютого 2003 р. на 87-му році життя. Нар. в Україні в 1915 р. Членом УНС став в 1949 р. Залишив у глибокому смутку дружину Ольгу, дочок Зеновію з родиною, Дарію з родиною, чотирьох внуків і двох правнуків. Похорон відбувся 25 лютого 2003 р. на цвинтарі свв. Петра і Павла в Клівленді, Огайо.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

ЯРОСЛАВ КЛИМ член УНС Відд. 277 Т-ва св. Івана в Гартфорді, Кон. Помер 19 грудня 2002 р. на 91-му році життя. Нар. в 1911 р. в Україні. Членом УНС став в 1953р. Залишив у глибокому смутку дружину Іванну, дочку Зірку, 4 внуків і родину в Україні.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

АННА ЯРЕМА член УНС Відд. 372 Т-ва ім. Івана Франка, в Плейнфілді, Н.Дж. Померла 7 лютого 2003 р. на 93-му році життя. Нар. в 1910 р. в Україні. Членом УНС стала в 1938 р. Залишила в глибокому смутку дочку Соню, сина Юрка, 2 внуків, 2 правнучок. Похорон відбувся 11 лютого 2003 р. на цвинтарі св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Їй пам'ять!

Секретар

ПАВЛО ВОІНОВ член УНС Відд. 182 Т-ва „Українська Січ" у Кліфтоні, Н. Дж. Помер 24 листопада 2002 р. на 78-му році життя. Нар. в 1924 р. в Україні. Членом УНС став у 1962 р. Залишив у глибокому смутку дружину Любу, дочку Надю з чоловіком Френк, сина Володимира з дружиною Марійкою, внуків Марка з дружиною Нікол, Кетті, Александра з дружиною Монікою і Любу. Похорон відбувся 27 листопада 2002 р. на цвинтарі св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Йому пам'ять!

Секретар

П О Д Я К А

рідним, приятелям і знайомим за їх вислови співчуття та за участь в похоронних відправах в днях 26 – 28 лютого 2002 р. за нашу найдорожчу і незабутню МАМУ і БАБУСЮ

бл. п.

ЕВСТАХІЯ МІЛЯНИЧ

з дому ГУПАЛОВСЬКА

(нар. 25 жовтня 1907 р. + 23 лютого 2002 р.)

Складаємо щиру подяку о. Лаврентію Лавренюкові, ЧСВВ, парохові УКЦеркви св. Юра в Нью-Йорку, за уділення нашій найдорожчій Мамі і Бабусі св. Тайну Оливопомазання та відслуження Парастасу, похоронної св. Літургії і Панахиди та запечатання гробу на цвинтарі св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Також дякуємо о. вікарієві Патрикієві Пащакові, ЧСВВ за відправлення Парастасу і теплі прощальні слова. Глибоко вдячні о. Олегові Гуцулу, настоятелеві УПЦеркви св. Вознесіння за співслужіння у Панахиді і обрядах поховання, проведення молитви та зворушливі прощальні слова під час поминок у залі сестрицтва в С. Бавнд Бруку.

Дякуємо Анні Бачинській за керування співом під час похоронних відправ, а Марії Яців за відповідання упокійної Служби Божої в сороковий день, коли душа нашої найдорожчої Мами і Бабусі прощалася зі світом.

Сердечно дякуємо за зворушливі прощальні слова над прахом нашої Мами і Бабусі виголошені на Парастасах, які згадували моменти з життя Евстахії Мілянич, громадської діячки, почесної громадянки міста Стрий та відданої її родинному вогнищу. Микола Галів говорив від Патріярхального Товариства, голова управи Оля Гнатейко від Українського Музею в Нью-Йорку, голова Володимир Гнатківський від Осередку Праці Уладу Пластунів Сеньйорів (УПС) Станиці Нью-Йорк і Стриян, Оксана Лопатинська від Ньюйоркської Округи Українського Народного Союзу (УНС), голова Христя Навроцька від Пластового 450 Відділу УНС, і Слава Рубель від Стрийського Комітету. Під час поминок тепло згадували Покійну землячка Ольга Гаєцька та Марія Храплива. Пл. сен. Олександер Пясецький говорив від 3-го Куреня Уладів Пластунів Сеньйорів і Старших Пластунів „Лісові Чорти". До цього Куреня належав чоловік Покійної сл. п. пл. сен. Атанас Мілянич. Тепер вони обоє на „вічній ватрі".

Дякуємо власникам похоронного заведення Петра Яреми за професійне переведення всіх справ пов'язаних з похованням. Членкиням Об'єднання Українських Православних Сестрицтв дякуємо за влаштування поминального обіду.

Щире спасибі всім за молитви, слова, картки і листи співчуття, за поминальні Служби Божі за упокій душі нашої найдорожчої, за букети квітів та за нев'янучі вінки пожертв на добрі цілі.

<u>Служби Божі за упокій душі замовили:</u> Микола і Ірена Андреадіс; Ніна Більчинська; Ярослав Бобак; Остап Венгерчук; Йосиф Винарчук; Мирослава Вишивана; Ольга Гаєцька; Микола і Зірка Галів; Тарас Гірняк; Марія Зацка; Богдан і Дарія Кекіш; Борис Кекіш; Люба Китаста; Миролюб Лозинський; Роналд і Надя Літепло; Дарія і Евфрозина Покінські; Марія Рейнарович; д-р Любомир Романків; Іван і Стефа Сєрант; Іванка Смаль; Катерина Терлецька; Марія Шепарович; Стефанія Чорна; Ірена Чума – разом 260 дол., які зі списком жертводавців передано парафіяльній канцелярії церкви св. Юра. Кеті і Леонард Куклінські зложили на упокійну Службу Божу в церкві св. Йосифа в Роквил, Кон., а Селі Бонсич в церкві св. Івана в Нюарку. То варишки і приятельки Цеся Дибайло і Марійка Купчинська (з дому Юрків) безпосередньо зложили 100 дол. на Службу Божу в церкві свв. Петра і Павла в Стрию, Україна.

<u>Букети квітів прислали:</u> Кеті і Леонард Куклінські, родини Чумів, Український Народний Союз та Джоні Шулц.

<u>Письмені щирі вислови співчуття:</u> Люба Артимишин; Зеновій Балабан; проф. Оксана Борушенко; Расал і Джін Весткот; Адам і Марта Гапій; Рома Гарасимяк; Лєрі і Ляриса Гикс; Дора Горбачевська; Юрко і Мирося Граб; Катя Гуцул; Віктор і Джін Десярдин; Джордж і Верна Джовнс; Андрій і Стефа Добрянські з родиною; Ксеня Драган; Наталія Канюга; Ярослав і Іванна Клим; Олег і Оленка Колодій; Нестор і Магда Кольцьо; Марія Котлярчук; Стефанія Кочій; Орест і Оксана Кузьма; проф. Мирослав Лабунька; Волис і Люїс Ларсон; Гері і Мері Лі; Річард і Айвор Найстром; Марійка Пазуняк з родиною; Петро і Оксана Пясецькі; Зірка Рудик; Марія Савицька; Ольга і Марта Савчук; Орися Саляк; Генадій і Валя Сизоненко; Петро і Ніля Содоль; Ярослава Стасюк; Роман і Мирося Стефанюк; д-р Андрій і Татяна Тершаковці з родиною; 2-ий Курінь УПС „Ті, що греблі рвуть"; Українсько-Американські Ветерани пост 40; Головна Екзекутива Українського Народного Союзу; Франк і Гелен Фармер; Дон і Лорайн Шілер; Галина Цісарук; Керол Янг з родиною.

<u>Нев'янучі вінки пожертв на Пласт в Україні:</u> д-р Роман і Світляна Андрушків; Адріян і Александра Баранецькі; Оксана Бачинська, Олег Бобак з родиною; Марта Боровик; Левко і Ірина Вербицькі; Ольга Гаєцька; Ігор і Ксеня Гапій; Евстахія Гойдиш; Нестор і Ляриса Голинські; Микола і Зоряна Дармохвал; Люба Дражевська; Богдан і Ліда Крамарчук; Володимир Корнага; Дмитро і Стефанія Косович; Богдан і Оксана Кузишин; „Кодло Беркут" 3-го Кур. УПС „Лісові Чорти"; Наталія Макаревич; Майк Мерлін; Дмитро і Маруся Мулик; Евфрозина і Дарія Покінські; Люба Пежанська; д-р Мирослав і Люба Прокоп; Іреней і Анна Прокопович; Олександер і Ліда Пясецькі; д-р Любомир Романків; Марта Рудик; Юрій і Авра Слюсарчук; Неоніля Сохан; Мелания Ставнича; Уляна Старосольська; Тарас Ференцевич; Юрій і Христина Ференцевич; Богдан Чайківський; 40-ий Кур. УПС „Чорноморські Хвилі"; Ірена Чума.

Разом – 1.975,00 дол.

<u>Нев'янучі вінки пожертв на Український Музей в Нью-Йорку (меморіяльний Фонд ім. Евстахії і Атанаса Мілянич):</u> д-р Роман і Анна Алиськевич; д-р Микола і Христина Баранецькі; Віра Березовська; Лені і Христя Бонакорси; д-р Андрій і Ляля Бурачинські; Оксана Венгерчук; Мирослава Вишивана; Найджел і Ліда Вілсон; д-ри Андрій і Тася Гайдукевич; Мирон і Ольга Гнатейко; Нестор і Ляриса Голинські; Ірена Гордин - ська; Микола і Зоряна Дармохвал; Володимир і Уляна Дячук; Іриней і Оксана Ісаїв; Христя і Марта Клюфас; Томас і Мелінда Кнапел; Стефан і Рома Когут; Юрій Крохмалюк; Мирослав і Анна Кушнір; д-ри Меррілл і Марія Літепло; Семен і Ольга Літепло; Юрій і Христя Навроцькі; Василь Никифорук; д-р Христя Падох; Богдан і Христина Певні; Юрій і Леся Раковські; Марта Рудик; Софія Салдан; Володимир і Богданна Слиж; Яра Снилик; Василь Сосяк; Марко і Меланя Ставничі; д-р Ярослав і Ольга Ставничі; Ярослава Стасюк; Василь і Марія Тершаковець; Ярослав і Марія Томоруг; Орест і Адя Федаш; Юрій і Христина Ференцевич; д-р Андрій і Христина Храпливі; Марія Храплива; Марія Цісик; Ярослав і Катря Червоняк; Стефанія Чорна; Ігор і Богданна Чуми; Марко і Реней Чуми; Марія Шуст; Діяна Юрчук; Іриней і Оленка Юрчук; Микола і Оксана Яремко; Евстахій і Марта Ярош.

Разом – 3,360.00 дол.

<u>Пропам'ятний даток на пластовий табір-музей „Сокіл" в Україні:</u>
д-р Орест і Анна Гаврилюк.

<u>Пропам'ятний даток на піддержання праці Фонду Катедр Українознавства:</u>
Леся Юзенів.

Ще раз сердечно дякуємо усім хто віддав останню шану Евстахії Мілянич.
Нехай Всевишній Господь дарує Вам здоров'я.

ДІТИ І ВНУКИ

Ділимося сумною вісткою, що в ранніх годинах 10 березня 2003 р. відійшла в Івано-Франківську на вічну ватру полум'яна патріотка свого народу

св. п.

ЛЮБОМИРА ПІТУШЕВСЬКА-ЛЮБИНЕЦЬКА

Тлінні останки поховано біля її матері у селі Буківня, Тлумацького району.

Друзів і приятелів Чортківської Рідної Школи просимо про молитви за спокій її душі.

Нехай рідна, українська земля, яку так дуже любила буде Їй легкою.

Вічна Її пам'ять!

ДРУЗІ

З глибоким жалем повідомляємо рідних і знайомих, що 7 лютого 2003 р. відійшов у вічність на 83-му році життя наш найдорожчий і незабутній ЧОЛОВІК, БАТЬКО і ДІДУСЬ

бл. п.

БОГДАН ГУСАК

колишній політичний в'язень.

У великому горю і смутку залишилися:

дружина – МАРІЯ
син – ІГОР з дружиною ХІЄ
дочка – АННА з чоловіком РОНАЛЬДОМ
внуки – МАР'ЯНА, МАРІЯ-ЛУЇЗА, ЮРКО
та ближча і дальша родина та друзі в Америці, Канаді і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

Світлій пам'яті Люби Семків

Ділимося сумною вісткою з нашою медичною громадою та українським громадянством, що 16 листопада 2002 року відійшла у вічність, по тяжкій недузі, вдова по св. п. д-рові Зеновію Семкові, Люба (з Добрянських) Семків. Померла вона, проживши 77 років, сповнених любов'ю й працею для родини та громади в Сан-Госе, Каліфорнія. Залишила в смутку трьох синів – Володимира, Юрія і Лева з родинами, брата Лева Добрянського з родиною, родину в Австралії, Німеччині, Румунії та в Україні.

Народилася вона 10 травня 1925 року в Кракові (Польща) в родині Софрона і Ксені Добрянських. До шести літ проживала разом із своїм братом у Космачі, на Гуцульщині, в домі дідуся о. Емануїла та бабусі Климентини Лисинецьких.

Літом 1931 року вона повертається до своїх батьків у Краків, де закінчує народну школу та починає навчання в приватній католицькій гімназії Сестер-уршулянок. Початок німецько-польської війни в 1939 році застав Любу з родиною на вакаціях в Космачі. Батьки мусіли повернутися до Кракова, а їхні діти залишилися в Космачі, по трьох місяцях повертаються до Кракова. По смерті батька в 1942 році Люба переїздить до Коломиї до свого стрийка Лева Добрянського, продовжує навчання в Коломийській гімназії.

Тут вона стала членом ОУН, була зв'язковою між ОУН та УПА.

В 1943 році Люба закінчила матурою гімназію в Коломиї і повертається до мами до Кракова. Близький фронт змушує їх вирушити на захід, через Відень, Мюнхен до Авзбурґу, де дочекалися кінця війни.

В 1946 році Люба починає свої дентистичні студії у Мюнхенському університеті, знайомиться зі Зенком Семковим, з яким одружується в 1949 році. Того самого року Зенко закінчує свої дентистичні студії, і подружжя еміґрує до Америки, осідає в Амстердамі, Н. Й, де вже чекали на них її мати і брат. Невдовзі Зенко вертається до Мюнхену, де в 1953 році закінчує медичні студії докторатом. По його поверненню до Америки Люба і Зенко переїжджають до Чикаго. Тут Люба закінчує лябораторійні курси та починає працю у Westlake Hospital. Була активною у 76-му Відділі Союзу Українок, в комітеті дружин лікарів при УЛТПА.

Тут, в Чикаґо, Люба виховує трьох синів. Володимир та Лев стають докторами медецини, а Юрій – фармацевтом. Вийшовши на емеритуру, Люба переїжджає до Сан-Гозе в Каліфорнії, до своїх синів. По довгій недузі і комплікаціях, спричинених цукрицею, 16 листопада 2002 року, вона померла в присутності сина Левка. Тлінні останки Люби були перевезені до Чикаґо, де 6 грудня в похороннім заведенні Музики, о. Павло Гайда відправив Панахиду. Прощальне слово мав найстарший син д-р Володимир Семків, тепло сказавши про любов та працю мами для родини. Її найкраща приятелька Орися Вітковська-Пундій згадала про їхні приємні зустрічі і товаришування та про добре і щире серце Покійної.

Тлінні останки Покійної були поховані в гробі біля її покійного чоловіка д-ра Зеновія Семкова, на цвинтарі св. Миколая в Чикаґо. Хай гостинна земля Вашінґтона буде Їй легкою.

Вічна Їй пам'ять!

Павло Пундій

Ділимося сумною вісткою, що 9 грудня 2002 р. на 96-му році життя відійшов у вічність наш найдорожчий ТАТО, ДІДУСЬ і БРАТ



бл. п.

ГРИГОРІЙ КУЧМА

нар. в Підгайцях, Україна.

Похоронні відправи відбулися 13 грудня 2002 р. в церкві свв. Володимира і Ольги в Чикаго, Іл., а відтак на цвинтар св. Миколая в Parkridge, IL.

У глибокому смутку залишилися:

син	– ГРИГОРІЙ з дружиною ДАРІЄЮ
донька	– ЯРОСЛАВА БАБІЙ -КУЧМА з чоловіком ЗЕНОНОМ
внуки	– МАРКО, АДРІЯНА
сестра	– АННА ЛЕВКОВИЧ з родиною в Україні
зовиця	– ОЛЬГА з родиною (сестра дружини)

та ближча і дальша родина.

Вічна Йому пам'ять!

В пам'ять моєї швагрової

ЯРОСЛАВИ КРИЖАНОВСЬКОЇ

жертвую

- 50 дол. на українську католицьку церкву св. Марії в Норт Порті, Фла.
- 50 дол. на розбудову музею І-ої УД УНА у Львові.

БОГДАН ВИСОЦЬКИЙ

У безмежному смутку повідомляємо рідних, приятелів і знайомих, що в четвер, 6 березня 2003 р. відійшла від нас у вічність, після короткої недуги, на 88-му році життя, прийнявши Найсвятіші Тайни, наша найдорожча КУЗИНКА і СТРИЯНКА

бл. п.

мґр ІРЕНА ГАВРИЛІВ

з дому КУШЛИК

нар. у Самборі, Західня Україна.

Похоронні відправи відбулися в четвер, 13 березня 2003 р. о год. 10:30 ранку в українській католицькій катедрі Непорочного Зачаття, при Френклін вул. у Філядельфії, Па., а звідти на цвинтар св. Марії у Факс Чейсі.

Горем прибиті:

кузини і кузинки	– БОГДАН РАБІЙ з родиною
	– ЯРОМИР КРУПКА з родиною
	– ТАТІЯННА РАБІЙ
	– ЯРОСЛАВ КАРПИНСЬКИЙ з родиною
	– АДЯ ФЕДАШ з родиною
	– родина ФРАНКЕН
сестрінка	– ГАЛИНА ТАТАРСЬКА з родиною
братанок	– АДРІЯН ГАВРИЛІВ з родиною.

Вічна Їй пам'ять!

За мову і зміст посмертних оголошень і подяк редакція не відповідає